

PRAVNI ASPEKT ORGANIZACIJE I DJELOKRUGA RADA OBALNE STRAŽE U REPUBLICI HRVATSKOJ S POSEBNIM OSVRTOM NA ZAKON O OBALNOJ STRAŽI

Doc dr.sc. PETRA AMIŽIĆ JELOVČIĆ*

Mr.sc. ŽELJKA PRIMORAC**

NIKOLA MANDIĆ, mag. ing.***

UDK 351.797

342.951 : 347.79

351.749.2 : 35.072.1

Pregledni znanstveni članak

Primljeno: 31.5.2010.

Prihvaćeno za tisak: 13.10.2010.

U Republici Hrvatskoj se početkom 90-ih godina prošlog stoljeća prvi put javila ideja o organizaciji nove pomorsko-upravne službe u vidu Obalne straže. Međutim, trebalo je proći dulje od desetljeća da se prijedlozi o njenom osnivanju konkretiziraju. U listopadu 2007. godine Hrvatski sabor donio je, napokon, Zakon o Obalnoj straži Republike Hrvatske, kojim se utvrđuje njezina organizacija i djelokrug rada kao i njene ovlasti, poslovi i zadaci. Zakon je stupio na snagu 1. studenog 2007. godine. Prema ovom Zakonu, u temeljne poslove i zadaće Obalne straže spadaju zaštita suverenih prava i provedba jurisdikcije Republike Hrvatske u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu, epikontinentskom pojasu i otvorenom moru, dok će u području unutrašnjih morskih voda i teritorijalnog mora pružati potporu drugim nadležnim tijelima državne uprave u provođenju zakona i drugih propisa iz njihove nadležnosti u skladu s odredbama Zakona. Zakonom o Obalnoj straži propisana je obveza donošenja velikog broja uredbi i pravilnika koji detaljnije reguliraju organizaciju i djelokrug rada Obalne straže, od kojih je, iako u zakašnjenju, veći broj donesen.

Ključne riječi: organizacija Obalne straže, djelokrug rada Obalne straže.

---

* Dr.sc. Petra Amižić Jelovčić, docentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, 21000 Split; e-mail: Petra.Amizic@pravst.hr.

** Mr.sc. Željka Primorac, asistentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, 21000 Split.

*** Nikola Mandić, mag.ing., znanstveni novak-asistent Pomorskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Zrinskog-Frankopanska 38, 21000 Split; e-mail: nmandic@pfst.hr.

UVOD

Mnoge sigurnosne ugroze koje potencijalno prijete obalnim državama zahtijevaju potpuno novi način organizacije djelovanja na moru u cilju pravodobnog i efikasnog odgovora na prijetnje moru i s mora. Sustav sigurnosti koji je danas prisutan u obalnim državama diljem svijeta nije u potpunosti prilagođen mogućim sigurnosnim ugrozama.¹

Sustav nadzora i zaštite nacionalnog mora obalne države ustrojavaju ovisno o veličini njihovog teritorijalnog mora i gospodarskog pojasa, gospodarskoj moći države, zemljopisnim značajkama, političkim okolnostima, te u najvećoj mjeri o postojećim sustavima i podsustavima koji služe za zaštitu suvereniteta i provođenja zakonskih propisa.²

Najčešće ustrojen oblik sustava nadzora i zaštite predstavlja obalna straža. Prioriteti obalne straže, odnosno njene zadaće su kontrola provedbe zakona, traganje i spašavanje, pomoć pri navigaciji, vojne operacije manjeg intenziteta, ekologija, nadzor ribolova i hidrografija. Sve obalne straže imaju zadaću spriječiti sve moguće oblike kriminala (ilegalnu trgovinu, ilegalnu emigraciju, otmicu jahti i jedrilica, pljačku podmorja) za što su im potrebni brzi, lakim topovima i strojnicama naoružani brodovi. U važnije poslove obalne straže spada posao traganja i spašavanja. Za to su potrebni posebno opremljeni i brzi patrolni brodovi, helikopteri opremljeni za traganje i spašavanje, te gliseri koji se ne mogu prevrnuti. Što se tiče uloge obalne straže u reguliranju navigacije, njezina zadaća je osigurati da se sva plovila bespogovorno drže pravila plovidbe. Obalna straža mora biti osposobljena i za spašavanje profesionalnih pomoraca i plovila, kao i za spašavanje nautičara. Za obavljanje tih poslova potrebni su prostrani i višenamjenski brodovi te višemotorni helikopteri kako bi se zadaće uspješno obavljale i daleko od obale.

Prvu obalnu stražu osnovala je Švedska 1638. godine. U svijetu se najčešće govori o četiri temeljna modela³ organizacije obalne straže. To su američki model, britanski model, model mornarička obalna straža i model mornarica kao obalna straža.

Američki model je najskuplji i teško dostižan jer podrazumijeva istodobno razvoj obalne straže i ratne mornarice. Obalna straža SAD-a (*United States Coast Guard (USCG)*) grana je Oružanih snaga SAD-a. Za razliku od ostalih grana, Obalna straža jedinstvena je po tome što objedinjuje poslove pomorske policije (s

---

¹ Tako **Tomislav Jukić**, *Nadzor i zaštita prava i interesa Republike Hrvatske na Jadranskom moru*, magistarski rad, Split, 2007., str. 114.

² **Ivan Bakavić**, *Model funkcionalne integracije subjekata u zaštiti interesa Republike Hrvatske na moru*, Zagreb, 2004., str. 22.

³ **Zdravko Kardum**, *Zaštita interesa Republike Hrvatske na Jadranu*, *Hrvatski vojnik*, br. 100/2003, Zagreb, 2003., str. 6. – 8.

jurisdikcijom u obalnom moru i međunarodnim vodama), vojnopomorske podrške, te agencije Ministarstva domovinske sigurnosti, dok u vrijeme rata potpada pod Ratnu mornaricu obavljajući vojne operacije. Organizacija i snaga Obalne straže SAD-a je takva da bi se bez ikakvih problema mogla nazvati flotom. Osim Pacifičke i Atlantske flote, flota SAD-a organizacijski bi mogla biti treća flota. Obalna straža SAD-a kontinuirano vrši pripreme s ratnom mornaricom, ovisi o njihovoj informacijskoj potpori, a u kritičnim trenucima ratna mornarica pruža potporu Obalnoj straži SAD-a.⁴ Većini država uzor predstavlja Obalna straža SAD-a i obalne straže zemalja koje su u većoj ili manjoj mjeri uspješno ustrojene po uzoru na Obalnu stražu SAD-a.

Britanski model je veoma logičan, ali nije rasprostranjen. U okviru tog modela se ustrojava agencija koja koordinira manje zahtjevne dijelove sustava kao što su dragovoljačke spasilačke službe te brodovi specijaliziranih poduzeća koji se angažiraju na nekim zadacima. Lanac međusobno povezanih institucija čine Obalna straža, Kraljevski nacionalni institut za spasilačka plovila, Kraljevska pošta i Ministarstvo obrane. Britanci iznajmljuju i strane brodove i strane posade, ali ipak glavni i najdelikatniji posao obavljaju patrolne snage britanske ratne mornarice, koja je odgovorna za ukupno stanje sigurnosti na moru, obranu i zaštitu britanskih interesa.⁵ Dobrovoljačke spasilačke službe osim u Velikoj Britaniji postoje i u Finskoj, Novom Zelandu, Nizozemskoj, Južnoafričkoj Republici, Švedskoj i Španjolskoj.

Model mornarička obalna straža je dosta rasprostranjen. U okviru tog modela, u sklopu ratne mornarice postoje, pod raznim nazivima, organizirani dijelovi koji prvenstveno obavljaju zadatke zaštite državnih interesa na moru. Ostali dijelovi ratne mornarice se uključuju ako za to postoji potreba. Policija, lučke kapetanije i ostali subjekti u suradnji i brigom ratne mornarice obavljaju zadatke iz svoje nadležnosti i to prvenstveno u unutarnjim morskim vodama i u prostoru pomorskih luka.⁶

Model mornarica kao obalna straža je najrasprostranjeniji i primjenjuju ga mnoge države različitih pozicija, tradicije i gospodarskog razvoja. U okviru ovog modela ratna mornarica, koja konstantno održava istu snagu, u miru obavlja zadatke obalne straže.⁷

---

⁴ Opširnije vidi **Jukić, T.**, *o. c.*, str. 114. i 116. – 119.

⁵ Opširnije vidi **Jukić, T.**, *o. c.*, str. 114., 115. i 122. – 124.

⁶ Opširnije vidi **Jukić, T.**, *o. c.*, str. 115.

⁷ Opširnije vidi **Jukić, T.**, *o. c.*, str. 115. – 116.

1. POVIJESNI RAZVOJ OBALNE STRAŽE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Republika Hrvatska, kao sredozemna i srednjoeuropska zemlja, zbog važnog geostrateškog položaja koji zauzima, ima veliku ulogu u osiguranju mira i prosperiteta u regiji i na Mediteranu. Zbog toga ona i preuzima svoj dio odgovornosti za osiguranje trajnog mira, sigurnosti i stabilnosti, još uvijek ugroženog neriješenim političkim i sigurnosnim prilikama u susjednim državama.⁸

Osim što predstavlja izuzetnu povijesno-kulturnu, gospodarsku i stratešku vrijednost, Jadransko more najveći je prirodni resurs Republike Hrvatske. Hrvatska obala (kopno i otoci) ukupno je duga 5835 km, a duljina državne granice na moru je 978 km. Površina Jadranskog mora pod suverenitetom Republike Hrvatske (unutar nje morske vode i teritorijalno more) iznosi 31.757 km², a uspostavom novog režima zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa, taj se prostor proširio na ukupno 56.964 km², što je gotovo jednako kopnenoj površini Hrvatske.⁹ U okviru navedenog područja nalaze se tri nacionalna parka i preko 100 zaštićenih i preventivno zaštićenih podvodnih arheoloških lokaliteta.

Povećan promet tankera i drugih brodova koji prevoze opasne i štetne tvari, pri čemu dolazi do ispuštanja balastnih voda, a koji predstavljaju izvor potencijalne ekološke katastrofe, rast nautičkog i ronilačkog turizma, intenziviranje povezivanja otoka, izlov ribljeg fonda, kao i sigurnosne ugroze u vidu ilegalnih prelazaka državne granice, krijumčarenja ljudi, opojnih droga i zaštićenih kulturnih dobara, te terorizam, predstavljaju nove izazove u razvoju gospodarstva Republike Hrvatske.¹⁰ Navedeni razlozi uvjetovali su intenzivniju zajedničku aktivnost relevantnih stručnih i političkih čimbenika na ustroju organizacije čija bi osnovna aktivnost bila usmjerena ka učinkovitoj zaštiti mora od onečišćenja, sigurnosti plovidbe, traganju i spašavanju ljudskih života na moru i nadzoru državne granice na moru.

U Republici Hrvatskoj se početkom 1990-ih godina prvi put pojavila ideja o novoj organizaciji pomorsko upravne službe u sklopu obalne straže. Međutim, bilo je potrebno više od deset godina da se prijedlozi o osnivanju obalne straže konkretiziraju. U svibnju 2003. godine predstavljen je projekt Obalne straže koji je trebao zaživjeti u siječnju 2004. godine. Međutim, do realizacije tog projekta nije došlo. Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 27. kolovoza 2004. godine osnovana je *Koordinacija Vlade Republike Hrvatske za usklađivanje obavljanja poslova nadzora i*

---

⁸ Tako **Jukić, T.**, *o. c.*, str. 140.

⁹ Tako **Branka Milošević Pujo – Ranka Petrinović**, *Pomorsko pravo za jahte i brodice*, Split, 2008., str. 50. – 51.

¹⁰ Tako **Pavao Komadina**, *Obalna straža Republike Hrvatske – odgovor na nove izazove*, HAZU – okrugli stol, Zagreb, 2003.

zaštite unutrašnjih morskih voda, teritorijalnog mora i zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske¹¹ radi osiguranja sustavnog i učinkovitog planiranja i djelovanja tijela državne uprave koja obavljaju poslove nadzora i zaštite na unutrašnjim morskim vodama, teritorijalnom moru i zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu Republike Hrvatske do uspostave obalne straže. Koordinacija u sklopu koje se obavljaju poslovi obalne straže, a u koju je uključeno osam ministarstava¹², počela je s praktičnim djelovanjem 3. listopada 2004. godine¹³, dakle danom stupanja na snagu Odluke o proglašenju zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa.

Osnivanje koordinacije Vlade Republike Hrvatske za usklađivanje obavljanja poslova nadzora i zaštite Jadrana pridonijelo je intenzivnijoj suradnji svih mjerodavnih institucija u učinkovitijem i bržem obavljanju operativnog i inspeksijskog nadzora i zaštite na moru. Na taj se način do osnivanja jedinstvenog ustrojstva obalne straže pokušala izbjeći dvojnost ovlaštenja pojedinih ministarstava i postići racionalizacija financijskih sredstava.¹⁴

Danom stupanja na snagu *Uredbe o organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije, Stručnog tijela i područnih jedinica koordinacije tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru*¹⁵ iz 2008. godine¹⁶ prestala je važiti Odluka Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Koordinacije Vlade Republike Hrvatske za usklađivanje obavljanja poslova nadzora i zaštite unutrašnjih morskih voda, teritorijalnog mora i zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske.

*Pomorski zakonik*¹⁷ iz 2004. godine nije propisao djelokrug rada Obalne straže već se zadržao samo na općoj odredbi da će se donošenjem Zakona o obalnoj straži utvrditi poslovi i zadaci iz Pomorskog zakonika koje će obavljati obalna straža. (čl. 1029.) Zakon o obalnoj straži Republike Hrvatske donesen je 2007. godine.

---

¹¹ Odluka Vlade Republike Hrvatske sa sjednice održane 27. kolovoza 2004. godine, klasa: 022-03/04-02/33, urbroj: 5030109-04-1.

¹² Ministarstvo nadležno za poslove pomorstva, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obrane, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo financija, Ministarstvo kulture i Ministarstvo vanjskih poslova.

¹³ Prema podacima dostupnim na Internet stranicama Ministarstva mora, prometa i infrastrukture (www.mmpi.hr) u rujnu 2004. godine u radu Koordinacije u okviru osam ministarstava bilo je uključeno 1113 djelatnika, a na raspolaganju im je bilo 90 brodica, 16 brodova, 6 zrakoplova, 4 helikoptera, 1 bespilotna letjelica i radarski sustav nadzora.

¹⁴ Tako Milošević Pujo, B. – Petrinović, R., o. c., str. 51.

¹⁵ N.N., br. 77/08.

¹⁶ Opširnije vidi u nastavku rada.

¹⁷ N.N. br. 181/04, 76/07 i 146/08 (u nastavku – PZ).

2. ORGANIZACIJA OBALNE STRAŽE REPUBLIKE HRVATSKE

S ciljem učinkovitog nadzora i zaštite prava i interesa Republike Hrvatske na moru u skladu s međunarodnim pravom i propisima naše zemlje, 2007. godine osnovana je Obalna straža Republike Hrvatske. Naime, u listopadu te godine Hrvatski sabor je donio **Zakon o Obalnoj straži Republike Hrvatske**¹⁸ kojim se utvrđuje njezina organizacija i djelokrug rada kao i ovlasti, poslovi i zadaci Obalne straže (čl.1., st.1.).¹⁹ Zakon je stupio na snagu 1. studenog 2007. godine.

Prema Zakonu, u temeljne poslove i zadaće Obalne straže spadaju zaštita suverenih prava²⁰ i provedba jurisdikcije²¹ Republike Hrvatske u zaštićenom ekološko-

¹⁸ Vidi: **N.N., br. 109/07**, (u nastavku – **Zakon**).

¹⁹ Organizaciju rada i druga pitanja vezana za rad Obalne straže koja nisu uređena ovim Zakonom uredit će ministar obrane posebnim propisom (čl. 3., st. 3.). Radi se o *Pravilniku o unutarnjem redu Obalne straže* koji, nažalost, još nije donesen (čl. 44. Zakona).

²⁰ Suverena prava su prava koja izviru iz suverenosti, odnosno isključiva ili ekskluzivna prava. Termin je prvi put službeno unijet u međunarodno pravo mora na Prvoj konferenciji Ujedinjenih naroda o pravu mora 1958. godine. Navedena prava uključuju pravo nosioca na donošenje propisa, nadzor nad provedbom tih propisa i kažnjavanje zbog njihova kršenja, te poduzimanje svih mjera radi njihova ostvarivanja. Kao primjer suverenih prava mogu se navesti suvereno prava radi iskorištavanja prirodnih bogatstava epikontinentnog pojasa ili suvereno pravo radi njegova istraživanja. Za razliku od suverenih prava, suverenost označava teritorijalno vrhovništvo države nad osobama i stvarima na njezinu području. Suverenost jedne države na određenom prostoru isključuje suverenost druge države. Suverenost obalne države proteže se preko kopnenog dijela državnog područja i na obalno more (unutrašnje morske vode i teritorijalno more), podmorje (dno i podzemlje) tog dijela mora te na zračni prostor iznad kopnenog dijela državnog područja i obalnog mora. Opširnije: **Davorin Rudolf**, *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Split, 1989., str. 386. – 389. “*Iako je more cjelina u kojoj s u svi dijelovi međusobno povezani, u toj cjelini razlikuju se pojedini prostori s obzirom na njihov međunarodnopravni položaj. Obalama država bliži dijelovi mora potpadaju u većoj ili manjoj mjeri pod vlast obalne države, a sadržaj te vlasti i odnos obalne države prema drugim korisnicima mora razlikuje se u pojedinim od tih dijelova. U tom smislu razlikujemo prema sadašnjem pravu unutarnje vode, teritorijalno more, arhipelaške vode, vanjski pojas, isključivi gospodarski pojas i epikontinentni pojas. Nad prva tri pojasa država ima suverenost, dok glede preostala tri pojasa ona ima određenu vlast, iako se oni nalaze izvan granica njezina državnog područja. Značajka je novijeg datuma i najnovijeg razvoja da države pokazuju jaku težnju za proširenjem svoje vlasti i svojih isključivih prava na što šire prostore mora, odnosno morskog dna i podzemlja.*“ **Andrassy-Bakotić-Vukas**, *Međunarodno pravo I*, Zagreb, 1988., str. 177.

²¹ Pod jurisdikcijom se u međunarodnom pravu mora podrazumijeva skupina ovlaštenja nekog subjekta međunarodnog prava. Za razliku od suverenosti, u istom području jurisdikciju mogu imati dvije države, pa i više njih, iako se njihova ovlaštenja mogu razlikovati i u opsegu i pojedinačno. U užem smislu jurisdikcija predstavlja ovlaštenja organa unutar jednog pravnog područja. Rudolf, D., *o. c.*, str. 389.

ribolovnom pojasu,²² epikontinentskom pojasu²³ i otvorenom

²² Iako je još Pomorski zakonik iz 1994. godine definirao gospodarski pojas Republike Hrvatske kao pojas koji obuhvaća morski prostor od vanjske granice teritorijalnog mora u smjeru pučine do njegove vanjske granice dopuštene općim međunarodnim pravom, Republika Hrvatska nije tada proglasila svoj gospodarski pojas. Razlog tomu su dvije činjenice. Naime, u to vrijeme još nije bila stupila na snagu Konvencija UN-a o pravu mora, a i RH je još bila u ratu pa su prioritetni ciljevi obrane zemlje odgodili proglašenje ovog pojasa. Vidi: **Vesna Barić-Punda – Davorin Rudolf ml.**, *Pravo mora; dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari*, Split, 2007., str. 358. Hrvatski sabor je u listopadu 2003. godine donio *Odluku o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru (N.N., 157/03)* u kojoj je proglasio sadržaje isključivog gospodarskog pojasa koji se odnose na suverena prava istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim prirodnim bogatstvima voda izvan vanjske granice teritorijalnog mora, te jurisdikciju glede znanstvenog istraživanja mora i zaštite i očuvanja morskog okoliša, čime je zapravo uspostavljen zaštićeni ekološko-ribolovni pojas, čija je primjena, pak, prolongirana za 12 mjeseci (u nastavku – **ZERP**). On obuhvaća morski prostor od vanjske granice teritorijalnog mora u smjeru pučine do njegove vanjske granice dopuštene općim međunarodnim pravom. Vanjske granice ZERP-a utvrdit će se međunarodnim ugovorima o razgraničenju s državama čije obale leže sučelice ili bočno u odnosu na hrvatsku obalu. Do sklapanja navedenih ugovora, vanjska će granica privremeno slijediti crtu razgraničenja epikontinentskog pojasa uspostavljenju *Sporazumom između SFRJ i Talijanske Republike o razgraničenju epikontinentskog pojasa iz 1968. godine*, a kod bočnog razgraničenja crtu koja slijedi smjer i nastavlja se na privremenu crtu razgraničenja teritorijalnih mora kako je to utvrđeno *Protokolom o privremenom režimu uz južnu granicu između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore iz 2001. godine*. Proglašenjem ZERP-a do epikontinentske granice između Hrvatske i Italije na sredini Jadrana, Hrvatska je stekla određena suverena prava pretežno gospodarske prirode. Naime, time je stekla sva prava kao da je proglasila gospodarski pojas, osim što neće moći graditi umjetne otoke i koristiti se energijom, valova, vjetra i morskih struja. **Željko Dominis**, *Nestanak instituta otvorenog mora u Jadranu, Naše more*, 53 (5-6) 2006., str. 228. – 238. Republika Hrvatska je, međutim, zadržala pravo da, u slučaju potrebe, proglasi i ostale funkcije gospodarskog pojasa. Hrvatski sabor u lipnju 2004. godine donosi *Odluku o dopuni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru (N.N., br. 77/04)* temeljem koje se primjena pravnog režima ZERP-a donošenjem neće odnositi na brodove koji plovo pod zastavom država članica Europske unije. Naime, za države članice EU njegova primjena, prema ovoj odluci, započet će nakon sklapanja Ugovora o partnerstvu u ribarstvu između Europske zajednice i Republike Hrvatske. U prosincu 2006. godine uslijedila je nova zakonska izmjena u pogledu primjene ZERP-a donošenjem *Odluke o izmjeni i dopunama Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru (N.N., br. 138/06)*. Njome je odlučeno da će za države članice EU primjena pravnog režima ZERP-a započeti najkasnije s danom 1. siječnja 2008. godine od kada će se za ribarske i druge brodove Europske zajednice primjenjivati ribolovni i ekološki propisi RH. Naposljetku, pod političkim pritiscima Slovenije i EU, Sabor je u ožujku 2008. godine donio *Odluku o izmjeni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru (N.N., br. 31/08)* kojom propisuje da se ZERP privremeno neće primjenjivati na države članice EU od dana 15. ožujka 2008. godine do iznalaženja zajedničkog dogovora u EU duhu.

²³ Prema ženevskoj Konvenciji o epikontinentskom pojasu iz 1958. godine epikontinentski pojas obalne države obuhvaća morsko dno i podzemlje mora uz obalu, od vanjske granice teritorijalnog mora do dubine od 200 metara ili, preko te granice, do točke gdje dubina mora dopušta istraživanje i iskorištavanje prirodnih bogatstava tog dijela podmorja; te morsko dno i podzemlje podmorskih prostora uz obale otoka. Više o tome: Rudolf, D., *o.c.*, str. 82. On ne obuhvaća stup morske vode iznad dna niti površinu mora koja ostaje otvoreno more. Ne uključuje ni zračni prostor iznad dijela otvorenog mora koji je nad epikontinentskim pojasom. Obalna država vrši nad epikontinentskim po-

moru,²⁴ dok će u području unutrašnjih morskih voda²⁵ i teritorijalnog mora²⁶ pružati potporu²⁷ drugim nadležnim tijelima državne uprave²⁸ u provođenju zakona i drugih

jasom suverena prava radi njegova istraživanja i iskorištavanja njegovih prirodnih bogatstava. Ako obalna država ne koristi to svoje pravo, nitko ne može poduzeti te djelatnosti niti stavljati zahtjeve na epikontinentski pojas bez izričitog pristanka obalne države (čl. 2. Konvenciji UN-a o epikontinentskom pojasu, 1958.). Prema PZ-u pod prirodnim bogatstvima podrazumijevaju se rudno i drugo neživo bogatstvo morskog dna i njegova podzemlja te morska bića koja su u stadiju u kojem se love, nepokretna na morskome dnu ili ispod njega, ili se mogu kretati samo u stalnom fizičkom dodiru s morskim dnom ili samo u morskome podzemlju (čl. 43., st. 2.). Epikontinentski pojas RH obuhvaća morsko dno i morsko podzemlje izvan vanjske granice teritorijalnog mora RH u smjeru pučine do granica epikontinentskog pojasa sa susjednim državama. Granice epikontinentskog pojasa RH i Republike Italije utvrđene su sporazumom između Italije i bivše SFRJ iz 1968. godine. Do postizanja sporazuma o razgraničenju epikontinentskog pojasa sa Crnom Gorom, odnosno sa Srbijom i Crnom Gorom, Republika Hrvatska će uživati suverena prava u tome pojasu do crte sredine koja se nastavlja na vanjsku granicu teritorijalnog mora u Bokokotorskom zaljevu, u smjeru pučine (čl. 42. PZ-a).

²⁴ Pod otvorenim ili slobodnim morem podrazumijevaju se morska prostranstva izvan vanjskih granica teritorijalnih mora ili gospodarskih pojasa. Ono obuhvaća i zračni prostor i to od vanjske granice teritorijalnog mora u smjeru pučine. *Ibidem*, str. 270. Prema čl. 87. Konvencije UN-a o pravu mora, otvoreno more je otvoreno za sve države, obalne i neobalne. Sloboda otvorenog mora ostvaruje se pod uvjetima koje određuju Konvencija i druga pravila međunarodnog prava. Za obalne i neobalne države ona sadrži, između ostalog: slobodu plovidbe; slobodu preljetanja; slobodu polaganja podmorskih kabela i cjevovoda; slobodu izgradnje umjetnih otoka i drugih uređaja koje dopušta međunarodno pravo; slobodu ribolova; slobodu znanstvenog istraživanja. Otvoreno more smije se koristiti isključivo u miroljubive svrhe. Tri najvažnije skupine djelatnosti koje tvore zloupotrebu otvorenog mora su: nuklearni pokusi u moru i atmosferi, pokusi s raketama dugog dometa i pomorski manevri širokih razmjera. Opširnije o tome: **Vladimir Đuro Degan**, *Međunarodno pravo mora*, Rijeka, 2002., str. 92. – 93.

²⁵ Unutrašnje morske vode su dijelovi mora između polazne crte od koje se mjeri širina teritorijalnog mora i obale. Obuhvaćaju morske prostore luka, zaljeva, ušća rijeka, zatvorenog mora, pod određenim uvjetima dijelove mora između otočnog niza i kontinentskog dijela kopna i između samih otoka. Širina unutrašnjih morskih voda nije ograničena jer ovisi o konfiguraciji i položaju obale i otoka. Unutrašnje morske vode su pod suverenosti obalne države jednako kao i njezino kopno. **Rudolf, D.**, o. c., str. 422.

²⁶ Pod teritorijalnim morem smatra se pojas mora pod suverenosti obalne države umjerene širine (do 12 morskih milja) u kojemu strani brodovi imaju pravo neškodljivog prolaska. Pojas teritorijalnog mora mjeri se od polazne crte (normalne i ravne), a njegova vanjska granica ujedno je i državna granica na moru. *Ibidem*, str. 398. – 399.

²⁷ Pod pojmom pružanja potpore u smislu odredbi Zakona podrazumijeva se obavljanje poslova Obalne straže definiranih Zakonom kroz zajednički rad nadležnih tijela državne uprave u skladu s odredbama istog (čl. 1., st. 4.).

²⁸ Zakon je na ovom mjesto nedorečen i nedovoljno jasan jer se nigdje izričito ne navodi koja su to "...druga nadležna tijela državne uprave..." Upravo ovakva općenita formulacija stvara pravnu nesigurnost jer ostavlja mogućnost da se u praksi pod njenom krinkom u poslove definirane ovim člankom Zakona upuste i ona tijela koja za isto nisu, zapravo, nadležna. Ipak, za pretpostaviti je da je zakonodavac, u smislu odredbi Zakona, pod "drugim tijelima državne uprave" mislio, prvenstveno, na Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture te Ministarstvo obrane i Ministarstvo unutarnjih poslova i njihove područne jedinice, carinske službe, stožer i tijela za intervencije kod iznenadnog onečišćenja mora, te Službu traganja i spašavanja.

propisa iz njihove nadležnosti u skladu s odredbama Zakona (čl. 1., st. 2. i 3.).²⁹ Obalna straža predstavlja, dakle, glavno sredstvo zaštite državnih interesa nad onim dijelom mora, morskog dna i podzemlja gdje naša država uživa suverena prava, dok nad morskim prostorom pod suverenosti Republike Hrvatske može pružiti pomoć lučkim kapetanijama,³⁰ pomorskoj policiji³¹ i Hrvatskoj ratnoj mornarici³² ukoliko se to pokaže potrebitim.³³

²⁹ Treba naglasiti da se odredbama Zakona ne ograničavaju djelatnosti, ovlasti i odgovornosti drugih tijela nadležnih za nadzor, zaštitu i ostvarivanje prava i interesa Republike Hrvatske na moru (čl. 1., st. 5.).

³⁰ Lučke kapetanije su područne ispostave Ministarstva mora, prometa i infrastrukture. Obavljaju poslove nadzora plovidbe u unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru, poslove traganja i spašavanja ljudskih života i imovine na moru, inspeksijske poslove sigurnosti plovidbe, inspeksijski nadzor nad pomorskim dobrom, poslove upisa i brisanja te vođenja upisa i brisanja brodica te vođenja očevidnika brodica, poslove izdavanja pomorskih knjižica, poslove utvrđivanja stručne osposobljenosti pomoraca za stjecanje zvanja u pomorstvu, izdavanje i vođenje očevidnika izdanih ovlaštenja za obavljanje službe na brodovima te druge upravne, stručne i tehničke poslove sigurnosti plovidbe na moru prema posebnom zakonu i drugim propisima. Vidi: Zakon o lučkim kapetanijama (N.N., br. 124/97), Ranka Petrinović – Nikola Mandić, Pravni položaj lučke kapetanije u pomorskopravnom pravu Republike Hrvatske, *Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu*, br. 1/2006, Split, 2006., str. 63. – 82.

³¹ Pomorska policija u RH ima više svojih postaja. Za razliku od policijskih uprava koje slijede županijski ustroj, postaje i ispostave ne slijede ustroj gradova i općina niti njihove granice. Naime, one se ustrojavaju prema sigurnosnoj problematici na određenom području. Osnovna djelatnost pomorske policije jest nadzor državne granice na moru i nadzor pomorskog prometa u akvatoriju za koji je nadležna.

³² Namjena i uloga Hrvatske ratne mornarice (u nastavku – HRM) je samostalno i u združenom djelovanju s drugim granama braniti integritet i suverenitet Republike Hrvatske, promicati i širiti njezine interese na Jadranskom moru, otocima i priobalju. Njezine najvažnije zadaće su: odvratanje od ugroze RH održavanjem visoke razine sposobnosti, uvježbanosti i tehničke opremljenosti; stalan nadzor Jadranskog mora i priobalja te praćenje kretanja stranih ratnih brodova; snaženje sigurnosnih uvjeta na Jadranskom moru i očuvanje nepovredivosti pomorskih granica te provedba programa "Partnerstvo za mir na Mediteranu." Djelokrug zapovjedanja i obrambena nadležnost HRM obuhvaća, unutrašnje morske vode, teritorijalno more, otoke i podmorje nad kojim RH ostvaruje potpuni suverenitet i suverena prava iskorištavanja podmorja i morskog dna. Naoružanje HRM se sastoji od 3 raketne topovnjače, 4 ophodna broda, jednog školskog broda, 20 pomoćnih brodova, jedne podmornice, jednog lovca mina, 3 raketne bitnice i 9 postaja obalnog motrenja. Podaci preuzeti sa službene stranice Oružanih snaga RH 15. listopada 2009. godine. Vidi: www.osrh.hr

³³ "Hrvatskoj pripada 31 067 km² akvatorija Jadranskog mora. Premda je zračna udaljenost od ušća rijeke Dragonje do rta Oštro samo 526 km, duljina hrvatske obale iznosi 5 835,3 km, od čega kopnene 1 777,3 km (30,5% ukupne obale), a otočne 4 058 km (69,5%). Takav tip razvedenosti svjetski je poznat kao dalmatinska obala (otoci, obalna crta i planine pružaju se usporedno). Pred njom je 718 otoka i otočića, 389 hridi (uvijek iznad razine mora) i 78 grebena (ispod, u razini ili, za oseke, iznad mora). Stalno je naseljeno 50-ak otoka. Na njima živi 119 444 stanovnika." Ovo su podaci iz 2001. godine preuzeti iz *Hrvatske enciklopedije*, izdanje Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, sv. 4., str. 706.

Obalna straža je sastavni dio HRM-a (čl. 3., st. 1.),³⁴ koja pored svojih redovitih zadaća nadzora i zaštite teritorijalnog mora i ZERP-a, sudjeluje u borbi protiv svih oblika asimetričnih ugroza,³⁵ zadaćama traganja i spašavanja,³⁶ pruža potporu

³⁴ Osim tradicionalnih zadaća HRM-a, izazovi 21. stoljeća utjecali su da se u nadležnost HRM-a stave i neke druge, tzv. netradicionalne zadaće kao što su sprječavanje širenja oružja za masovno uništenje, borba protiv terorizma i raznih oblika krijumčarenja, pružanje pomoći civilnim strukturama i institucijama u kriznim situacijama kao i ostale zadaće za koje je nužno stručno i osposobljeno osoblje. Kako ove netradicionalne zadaće Oružanih snaga na moru u pravilu spadaju u nadležnost Obalne straže, odlučeno je ustrojiti je upravo u okviru sastava HRM-a. Na ovaj način izbjegnuti su i troškovi osnivanja i organiziranja dodatne službe s istovjetnim zadacima, a posebnim materijalnim i ljudskim resursima. Opširnije: Prijedlog Zakona o Obalnoj straži Republike Hrvatske, *www.sabor.hr*

³⁵ Asimetrične ugroze mogu se definirati kao prijetnje nekonvencionalne i netradicionalne prirode. Njih karakterizira oružani sukob koji se ne odvija u skladu s međunarodnim konvencijama i pravilima pa se kao takav može smatrati iregularnim, odnosno asimetričnim. Središnje mjesto među asimetričnim sukobima zauzima terorizam. Opširnije: **Marinko Ogorec**, Novi oblici ugroza nacionalne sigurnosti u percepciji hrvatskih građana, *Društvena istraživanja*, Zagreb, br. 3/2009., str. 340. Republika Hrvatska bi u svom morskome prostoru mogla biti suočena s uobičajenim asimetričnim ugrozama poput međunarodnog terorizma i kriminala, izbjegličkih kriza i ilegalnih imigracija, prirodnih i ljudskim djelatnostima nenamjerno prouzročenih katastrofa, djelovanja stranih obavještajnih sustava prema sustavu nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. Vidi: **Kamilo Čuljak**, *Obalna straža kao sastavnica HRM-a u zaštiti nacionalnih interesa RH na moru*, Zagreb, 2006., str. 86. – 91.

³⁶ U RH je za poslove traganja i spašavanja zadužena, prvenstveno, *Služba traganja i spašavanja* putem svoje **Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru**. Stožer je pod nadležnošću Središnje koordinacije za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru. Ona je uspostavljena donošenjem *Nacionalnog plana traganja i spašavanja ljudskih života na moru (N.N., br. 164/98)*, kojim su ujedno utvrđena načela ustroja i djelovanja, ovlasti i dužnosti, mjere i djelatni postupci službenih osoba te način korištenja sredstava tijekom pripravnosti odnosno tijekom traganja i spašavanja na moru u nadležnosti RH. Vidi: **Dragan Bolanča – Rajko Naprta**, *More naše plavo – Sigurnost plovidbe*, Zbirka propisa, Zagreb-Split, 2009., str. 444. – 452. Služba se sastoji od Stožera službe traganja i spašavanja, Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru, podsredišnjica traganja i spašavanja (lučke kapetanije Pula, Rijeka, Senj, Zadar, Šibenik, Split, Ploče i Dubrovnik), obalnih promatračkih jedinica (lučke ispostave svih lučkih kapetanija + obalne radio postaje + čuvani svjetionici + motrilačke postaje HRM-a), te jedinica traganja i spašavanja (pomorske, zrakoplovne i kopnene jedinice). Osnovna zadaća *Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru* jest usklađivanje akcija traganja i spašavanja na moru, obavljanje nadzora pomorskog prometa te kontrola sigurnosti plovidbe. Područje nadležnosti obuhvaća obalno more RH, koje Nacionalna središnjica nadzire uz pomoć svojih podsredišnjica, sve do zone između teritorijalnog mora i pojasa otvorenog mora do linije razgraničenja sa susjednim državama u Jadranskom moru, a kako je utvrđeno njihovim međusobnim sporazumom. Statistički podaci SAR (engl. *Search & Rescue*) akcija na području odgovornosti Nacionalne središnjice za traganje i spašavanje na moru - Rijeka od 1. siječnja do 15. listopada 2009. godine ukazuju na činjenicu da je u tom vremenskom intervalu poduzeto ukupno 312 intervencija i to zbog raznih pomorskih nesreća i nezgoda (nasukanje, nesposobnost za plovidbu, medicinski prijevoz, prevrnuće, potonuće, požar, čovjek u moru, sudar, naplavlivanje...) što je za 20% više intervencija nego je zabilježeno u istom razdoblju 2008. godine. Ukupno je spašeno 812 osoba, što je u odnosu na cijelu 2008. godinu povećanje od 40%. Spašena su, također, 184 plovila. Službeni podaci preuzeti sa: *www.mmpi.hr* Način suradnje Službe traganja i spašavanja Republike Hrvatske i ovlaštenih osoba Obalne straže propisan

zemlje domaćina savezničkim snagama te pomaže civilnom pučanstvu i drugim ministarstvima³⁷ i organizacijama³⁸ vezanim za more.³⁹ Višenamjenski karakter HRM-a upućuje na istovjetni karakter Obalne straže, čije usluge, dakle, Republika Hrvatska neće koristiti samo u miru već bi od nje trebala imati velike koristi i u ratu, kao i u ratu sličnim stanjima.

Ustroj Obalne straže donosi Predsjednik Republike Hrvatske na prijedlog Vlade Republike Hrvatske (čl. 3., st. 2.).⁴⁰ Sastoji se od zapovjedništva, koje predstavlja stručno tijelo zapovjednika Obalne straže, i dva divizijuna.⁴¹ Zapovjedništvo je zaduženo za planiranje i provedbu zadaća Obalne straže, kao i za koordinaciju s drugim nadležnim tijelima⁴² u skladu sa Zakonom (čl. 4., st. 1.).⁴³ Zapovjednik Obalne

---

je *Pravilnikom o načinu suradnje ovlaštenih osoba Obalne straže i tijela nadležnih za traganje i spašavanje na moru te način razmjene informacija potrebnih za njihovo učinkovito i usklađeno djelovanje* (N.N., br. 107/09).

- ³⁷ U druga ministarstva vezana za more ubrajaju se Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo financija, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo kulture i Ministarstvo pravosuđa. Međutim, za očekivati je da će jedino prva dva nabrojena ministarstva zatražiti pomoć i suradnju ratne mornarice.
- ³⁸ Organizacije vezane uz more kojima obalna straža može pružiti pomoć su npr. državna uprava za zaštitu i spašavanje kao i razne ronilačke, brodarske, ekološke i druge organizacije.
- ³⁹ HRM će u provedbi zadaća Obalne straže usko surađivati s Hrvatskim ratnim zrakoplovstvom i Protuzračnom obranom, iz čijeg sastava će se angažirati transportni helikopteri, zrakoplovi i Pilatus PC-9 te radarski sustav FPS 117 za nadzor zračnog prostora. U zadaće Obalne straže mogu se uključiti i bespilotne letjelice Oružanih snaga Republike Hrvatske. Opširnije: **Ante Urlić**, Obalna straža Republike Hrvatske, *Hrvatski vojnik*, br. 256., rujan 2009. godine
- ⁴⁰ Zakon i propisuje tu obvezu u svom čl. 42. u kojem se navodi: “*U roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog Zakona Vlada RH utvrdit će Prijedlog odluke o veličini, sastavu i mobilizacijskom razvoju Oružanih snaga s Obalnom stražom u Hrvatskoj ratnoj mornarici i predložiti Predsjedniku RH ustroj Obalne straže.*”
- ⁴¹ Sjedište zapovjedništva i 1. divizijuna je u Splitu, a 2. divizijuna u Puli.
- ⁴² Na zahtjev tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru zapovjednik Obalne straže odobrit će korištenje osoblja, plovila, zrakoplova i ostalih sredstava Obalne straže te ukrcati predstavnika nadležnog tijela na plovilo ili zrakoplov Obalne straže. Također, na zahtjev zapovjednika Obalne straže i na temelju Plana zajedničkih aktivnosti tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru druga tijela nadležna za nadzor i zaštitu interesa Republike Hrvatske na moru mogu ukrcati svog predstavnika na plovilo ili zrakoplov Obalne straže radi pomoći u obavljanju zadaća iz nadležnosti Obalne straže (čl. 7., st. 2. i 3.).
- ⁴³ Na zahtjev zapovjednika Obalne straže zapovjednik Hrvatske ratne mornarice može s drugim snagama Hrvatske ratne mornarice pružiti potporu izvršenju pojedinih zadaća Obalne straže. Ministar obrane i načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga mogu po potrebi angažirati i druge ljudske i materijalne potencijale Oružanih snaga za izvršenje pojedinih zadaća Obalne straže (čl. 6.).

straže časnik je Hrvatske ratne mornarice kojeg imenuje i razrješava Predsjednik Republike Hrvatske na prijedlog Vlade Republike Hrvatske (čl. 5., st. 1.).⁴⁴ Pripadnici Obalne straže⁴⁵ su časnici, dočasnici i mornari/vojnici te državni službenici i namještenici Oružanih snaga⁴⁶ Republike Hrvatske raspoređeni na dužnosti u Obalnu stražu kao ovlaštene⁴⁷ i neovlaštene osobe Obalne straže.⁴⁸

Obalna straža ima svoju zastavu i službeni znak⁴⁹ koji se ističe na svim plovilima,⁵⁰ zrakoplovima,⁵¹ vozilima i drugim objektima Obalne straže.⁵² U sastavu Obalne straže

⁴⁴ Sadašnji zapovjednik Obalne straže je viceadmiral Zdravko Kardum, koji je na tu dužnost stupio 12. ožujka 2008. godine. Viceadmiral Kardum je obnašao i dužnost zapovjednika HRM-a od 31. prosinca 2002. do 19. ožujka 2007. godine.

⁴⁵ Na pitanja koja nisu uređena Zakonom, a tiču se pripadnika Obalne straže, primjenjivat će se odredbe *Zakona o službi u Oružanim snagama* (N.N., br. 33/02, 58/02, 175/03, 136/04, 16/07).

⁴⁶ Oružane snage Republike Hrvatske sastoje se od Glavnog stožera s pristožernim postrojbama, granškog zapovjedništva Hrvatske kopnene vojske, HRM-a i Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane te Zapovjedništva za združenu izobrazbu i obuku i Zapovjedništva za logistiku. Ustroj Oružanih snaga RH propisuje vrhovni zapovjednik na prijedlog načelnika Glavnog stožera, uz suglasnost ministra obrane. Oružane snage imaju mirnodopski i ratni sastav. Mirnodopski sastav čine djelatne vojne osobe, državni službenici i namještenici raspoređeni u Oružanim snagama RH, kadeti, ročnici koji služe 6-mjesečni vojni rok te pričuvnici kada se nalaze na vojnoj vježbi. Ratni sastav dodatno čine još i svi ostali pričuvnici. www.osrh.hr

⁴⁷ Ovlaštena osoba Obalne straže je osoba koja je osposobljena i ovlaštena za primjenu Zakona (čl. 2., t. 3.). Dužnost ovlaštene osobe može obnašati samo osoba koja je na temelju odgovarajuće izobrazbe i obuke stekla status ovlaštene osobe Obalne straže (čl. 5., st. 3.). Način stjecanja statusa propisao je ministar obrane *Pravilnikom o načinu stjecanja statusa ovlaštene osobe obalne straže* (N.N., br. 133/08). Ovlaštene osobe Obalne straže prilikom obavljanja službenih zadaća nose iskaznicu i odoru Obalne straže, čiji je opis i izgled propisan *Pravilnikom o zastavi obalne straže, službenom znaku, službenoj iskaznici i službenim odorama pripadnika Obalne straže* (N.N., br. 56/09).

⁴⁸ Ni Zakon, ni pripadajući mu pravilnici, ne definiraju pojam *neovlaštene osobe*. Međutim, kako raspoložemo s definicijom ovlaštene osobe možemo zaključiti da je neovlaštena osoba Obalne straže svaki pripadnik Obalne straže koji nije završio obuku za stjecanje statusa ovlaštene osobe, zbog čega ne ispunjava preduvjet temeljem kojeg bi ga se rasporedilo na mjesto ovlaštene osobe Obalne straže.

⁴⁹ Opis i izgled zastave i službenog znaka propisan je, također, *Pravilnikom o zastavi obalne straže, službenom znaku, službenoj iskaznici i službenim odorama pripadnika Obalne straže*.

⁵⁰ Zakon obvezuje Vladu RH na propisivanje standarda za plovila Obalne straže kao i drugih plovila koja sudjeluju u provedbi planova područnih jedinica koordinacije (čl. 13., st. 1.). Vlada je tu svoju obvezu ispunila donošenjem *Uredbe o standardima koje moraju zadovoljavati plovila obalne straže i plovila koja sudjeluju u provedbi planova područnih jedinica koordinacije* (N.N., br. 77/08).

⁵¹ Zrakoplov Obalne straže je hrvatski zrakoplov koji je označen službenim znakom Obalne straže (čl. 2., st. 2.).

⁵² Navedena sredstva Obalne straže mogu se definirati kao pokretne i stacionirane sastavnice na kopnu, ispod ili na površini mora, morskom dnu, morskom podzemlju i u zraku, kao što su: brodovi i brodice, zrakoplovi, helikopteri, bespilotne letjelice, lebdeći baloni, plutajući i usidreni objekti, radarske i radio-postaje te ostala sredstva i oprema (čl. 2., st. 4.). Ministar obrane određuje brodove, zrakoplove i druga sredstva Oružanih snaga koja ulaze u sastav Obalne straže (čl. 13., st. 3.).

nalaze se brodovi HRM: OB-01 Novigrad; OB-02 Šolta; OB-03 Cavtat; OB-04 Hrvatska Kostajnica; BŠ-72 Andrija Mohorovičić; BS-73 Faust Vrančić te lučki remorkeri LR-71 i LR-73.⁵³

Osim Obalne straže postoje i druga tijela, kako smo već ranije naveli, koja su također nadležna za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru. Kako bi se rad svih tih tijela, uključujući i Obalnu stražu, usmjerio i nadzirao ustrojena je Središnja koordinacija za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru (čl. 8., st. 1.).⁵⁴ Ona prati i raščlanjuje stanje sigurnosti i zaštite morskog prostora pod jurisdikcijom Republike Hrvatske, daje smjernice za izradu Godišnjeg plana zajedničkih aktivnosti i posebnih planova nadzora i zaštite interesa Republike Hrvatske na moru, donosi Godišnji plan zajedničkih aktivnosti svih nadležnih ministarstava i drugih tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru,⁵⁵ podnosi godišnje izvješće Vladi Republike Hrvatske o provedbi utvrđene politike, planova i propisa u svezi s nadzorom i zaštitom prava i interesa Republike Hrvatske na moru te predlaže mjere za unaprjeđenje stanja sigurnosti i zaštite morskog prostora pod jurisdikcijom Republike Hrvatske. Sačinjavaju je predstavnici (čl. 8., st. 2.):⁵⁶

- ministarstva nadležnog za obranu,
- ministarstva nadležnog za pomorstvo,
- ministarstva nadležnog za unutarnje poslove,
- ministarstva nadležnog za morsko ribarstvo,
- ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša,
- ministarstva nadležnog za gospodarstvo,

---

⁵³ Navedeni su brodovi, u skladu sa Zakonom, postali javni brodovi. Uz brodove HRM, nadzor nad hrvatskim dijelom Jadrana vrše i posebno obilježeni ophodni brodovi policije i lučkih kapetanija. U planu je nabava i četiri izvanobalna ophodna broda, a donesena je i odluka o nabavi deset obalnih ophodnih brodova. www.poslovni.hr/Content/PrintArticle.aspx?Id=87920.

⁵⁴ U nastavku – **Središnja koordinacija**. O organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije opširnije vidi: *Uredba o organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije, stručnog tijela i područnih jedinica koordinacije tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru (N.N., br. 77/08)*. Danom stupanja na snagu ove Uredbe prestala je važiti Odluka Vlade RH o osnivanju koordinacije Vlade RH za usklađivanje obavljanja poslova nadzora i zaštite unutrašnjih morskih voda, teritorijalnog mora i zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa RH od 27. kolovoza 2004. godine, klasa: 022-03/04-02/33, urbroj: 5030109-04-1 (čl. 46.)

⁵⁵ U studenom 2009. godine, pod predsjedanjem ministra mora, prometa i infrastrukture održana je 5. sjednica Središnje koordinacije za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru na kojoj je zaključeno da se rad svih 12 državnih tijela u zajedničkim aktivnostima na moru u prvoj godini djelovanja pokazao uspješnim. Središnja koordinacija usvojila je Plan zajedničkih aktivnosti za 2010. godinu kojeg je podnio viceadmiral Zdravko Kardum. www.mmpi.hr

⁵⁶ Predstavnike nadležnih ministarstava u Središnjoj koordinaciji imenuje Vlada Republike Hrvatske iz redova državnih dužnosnika ili rukovodećih državnih službenika (čl. 8., st. 3).

- ministarstva nadležnog za financije,
- ministarstva nadležnog za vanjske poslove,
- ministarstva nadležnog za kulturu,
- ministarstva nadležnog za pravosuđe, te
- ravnatelj Državne uprave za zaštitu i spašavanje,
- glavni inspektor Državnog inspektorata,
- ravnatelj policije,
- načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga,
- zapovjednik Hrvatske ratne mornarice,
- zapovjednik Obalne straže.

Središnjom koordinacijom predsjedaju naizmjenično na rok od godinu dana predstavnik ministarstva nadležnog za obranu, predstavnik ministarstva nadležnog za pomorstvo i predstavnik ministarstva nadležnog za unutarnje poslove. Sjedište rada joj je u ministarstvu čiji je predstavnik predsjedavajući.⁵⁷ Sastaje se obavezno jednom u tri mjeseca, a po potrebi i češće.

Središnja koordinacija ima Stručno tijelo, sastavljeno od predstavnika nadležnih ministarstava i drugih tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru,⁵⁸ koje prikuplja i raščlanjuje izvješća i druge podatke o stanju sigurnosti i zaštiti morskih prostora pod jurisdikcijom Republike Hrvatske, priprema izvješća, planove, smjernice i druge materijale za rad Središnje koordinacije. Stručnim tijelom predsjeda zapovjednik Obalne straže. Administrativne poslove obavlja njeno zapovjedništvo (čl. 9.), a tehničke i prostorne uvjete za rad Stručnog tijela osigurava HRM (čl. 6. Uredbe o organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije...).

Kao što je prethodno spomenuto, Središnja koordinacija daje smjernice za izradu plana zajedničkih aktivnosti i posebnih planova nadzora i zaštite prava i interesa Republike Hrvatske na moru te donosi godišnji Plan zajedničkih aktivnosti svih tijela⁵⁹ nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru (čl.

---

⁵⁷ Administrativne poslove obavljaju djelatnici ministarstva (čl. 3., st. 1. Uredbe o organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije...).

⁵⁸ Stručno tijelo Središnje koordinacije čine imenovani predstavnici ministarstva nadležnog za: obranu, pomorstvo, unutarnje poslove, morsko ribarstvo, zaštitu okoliša, zaštitu priobalnih voda od onečišćenja s kopna ili otoka, gospodarstvo, financije, vanjske poslove, kulturu, pravosuđe, zaštitu i spašavanje te imenovani predstavnici Državne uprave za zaštitu i spašavanje i Državnog inspektorata. (čl. 5. Uredbe o organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije...) Predstavnike imenuje Vlada na rok od tri godine, na prijedlog čelnika navedenih tijela iz redova državnih službenika, a predstavnike Ministarstva obrane i iz redova viših časnika OSRH.

⁵⁹ Tijela nadležna za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru samostalno izrađuju i provode posebne planove zaštite i nadzora prava i interesa Republike Hrvatske iz područja svoje nadležnosti o čemu kvartalno izvješćuju Središnju koordinaciju putem Stručnog tijela (čl. 10., st. 3.).

10., st. 1.).⁶⁰ Na temelju tog Plana Stručno tijelo donosi provedbene tromjesečne planove zajedničkih aktivnosti⁶¹ i izvješćuje⁶² Središnju koordinaciju o njihovoj provedbi (čl. 10., st. 4.).⁶³

Ipak, kvalitetno osmišljeni ustroj i organizacija ne pružaju sami po sebi dovoljno jamstvo da će Obalna straža u praksi, uistinu, i funkcionirati, odnosno gotovo je nemoguće očekivati da Obalna straža potpuno samostalno uspješno izvršava sve zadaće koje su joj dane u nadležnost. Nužna je, stoga, njena suradnja u provedbi Zakona s drugim zainteresiranim organizacijama, trgovačkim društvima, ustanovama, zajednicama i udrugama⁶⁴ (čl. 12., st. 1.). Trebala bi, također, putem nadležnih mini-

⁶⁰ Navedeni Plan izrađuje i Središnjoj koordinaciji predlaže Stručno tijelo, u skladu sa smjernicama Središnje koordinacije (čl. 10., st. 2.).

⁶¹ Pod zajedničkim aktivnostima podrazumijevaju se zajedničke aktivnosti dvaju ili više ministarstava odnosno drugih tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru (čl. 4. Uredbe o organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije...).

⁶² U studenom 2009. godine podneseno je izvješće ravnatelja Uprave za sigurnost plovidbe, zaštitu mora i unutarnjih voda Ministarstva mora, prometa i infrastrukture o realizaciji Plana zajedničkih aktivnosti za treće tromjesečje 2009. godine tijekom kojeg je provedeno 179 zajedničkih akcija na moru u kojima je sudjelovalo 1082 djelatnika, obavljeno je 188 plovidbi brodovima s prijeđenih 10389 nautičkih milja. U tom vremenskom periodu obavljen je nadzor 1174 plovna objekta, donesena je 101 upravna mjera, podneseno 90 optužnih prijedloga, doneseno 195 prekršajnih naloga i naplaćeno 198 mandatnih kazni te izrečena 72 upozorenja, oduzeto 15 ribarskih alata i oprema te 90 metara ribarskih mreža. Ukupni troškovi svih tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa na moru pri provedbi zajedničkih aktivnosti za 3. tromjesečje 2009. godine iznosili su 4 216 693 kn. www.mmpi.hr

⁶³ Pored Stručnog tijela, na razini jedinica područne samouprave ustrojavaju se **područne jedinice koordinacije**, radi zajedničkog planiranja i učinkovitog operativnog postupanja u nadzoru i zaštiti interesa RH na moru. Sačinjavaju ih predstavnici svih tijela nadležnih za nadzor i zaštitu interesa RH na moru koja djeluju na razini jedinice područne samouprave i predstavnika Obalne straže. Njima predsjedava predstavnik ministarstva nadležnog za pomorstvo. Područne jedinice koordinacije izrađuju provedbene planove zajedničkih mjesečnih aktivnosti u skladu sa smjernicama Središnje koordinacije i tromjesečnim provedbenim planom Stručnog tijela. (čl. 11.) Vlada Republike Hrvatske propisuje organizaciju i način rada Središnje koordinacije, Stručnog tijela i područnih jedinica koordinacije tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru (čl. 13., st. 2.). Valja naglasiti da područne jedinice izrađuju mjesečne planove zajedničkih aktivnosti koje dostavljaju Stručnom tijelu na odobranje. Izvješće o realizaciji mjesečnih planova zajedničkih aktivnosti, zajedno s obrađenim interesantnim događajima i pojavama te prijedlogom mjera poboljšanja nadzora i zaštite prava i interesa RH na moru, područne jedinice koordinacije dostavljaju Stručnom tijelu (čl. 12. Uredbe o organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije...), koje na temelju dobijenih izvješća priprema izvješća, planove, smjernice i druge materijale za rad Središnje koordinacije.

⁶⁴ Zakon nigdje ne precizira koje su to zainteresirane organizacije, trgovačka društva, ustanove, zajednice i udruge. Međutim, u smislu odredbi Zakona za pretpostaviti je da je zakonodavac imao na umu relevantna trgovačka društva kao što su "Plovput" ili razna peljarska društva u RH. Od ustanova izdvajamo Hrvatski registar brodova, Hrvatski hidrografski institut itd., dok se među zainteresirane

starstava, surađivati s tijelima međunarodnih organizacija koja se bave suzbijanjem, smanjivanjem i nadziranjem onečišćenja mora i morskog okoliša, traganjem i spašavanjem na moru, osiguranjem povoljnog režima plovidbe, nadziranjem morskog ribarstva, zaštitom osjetljivih ekosustava, postojbina vrsta i drugih ugroženih oblika života u moru, zaštitom podmorskih kulturnih dobara, sprječavanjem širenja oružja za masovno uništavanje⁶⁵ te borbom protiv terorizma⁶⁶ (čl. 12., st. 2.).⁶⁷

Financijska sredstva potrebna za funkcioniranje Obalne straže osiguravaju se iz državnog proračuna Republike Hrvatske i to za (čl. 41.):

- a) prenamjenu dodatnim opremanjem i modernizacijom brodova i zrakoplova Oružanih snaga;
- b) nabavu, gradnju i opremanje namjenskih plovila i letjelica za potrebe Obalne straže;
- c) operativne troškove brodova, zrakoplova i osoblja Obalne straže;
- d) sredstva za obuku i izobrazbu ovlaštenih osoba Obalne straže.

3. TEMELJNE ZADAĆE OBALNE STRAŽE

U temeljne zadaće Obalne straže ubrajaju se zaštita suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije Republike Hrvatske; suzbijanje i sprječavanje terorizma, organiziranog međunarodnog kriminala i širenja oružja za masovno uništenje; suzbijanje piratstva i drugih oblika korištenja otvorenog mora u nemirosljubive svrhe; sigurnost plovidbe; traganje i spašavanje; zaštita morskog okoliša, prirode i kulturne baštine i nadzor morskog ribarstva.

3.1. Zaštita suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije Republike Hrvatske

Glava III. *Zakona* pravno regulira pitanja zaštite suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije Republike Hrvatske na moru. Upravo tu zaštitu vrše ovlaštene osobe

---

zajednice i udruge mogu ubrojiti razne zajednice i udruge koje promiču ekološku zaštitu, zaštitu arheoloških vrijednosti, djelatnosti vezane za ribolov, traganje i spašavanje itd.

⁶⁵ Vidi: **Petra Amižić**, *Pomorski prijevoz nuklearnih tvari*, doktorska disertacija, Split, 2007., str. 83. – 96., **Slavko Bokan – Ankica Čižmek – Boris Ilijaš – Ivan Jukić – Zvonko Orehovec – Željko Radalj**, *Oružja za masovno uništenje (nuklearno, kemijsko, biološko i toksinsko oružje)*, Zagreb, 2004., str. 29.

⁶⁶ **Amižić, P.**, o. c., str. 177. – 183.

⁶⁷ U važne međunarodne organizacije koje se bave navedenim djelatnostima možemo uvrstiti: IMO, FAO, UN Program za zaštitu okoliša, Europsku agenciju za zaštitu okoliša, Greenpeace, Međunarodnu savjetodavnu grupu za traganje i spašavanje (engl. *International Search and Rescue Group*), IAEA.

Obalne straže u skladu s međunarodnim pravom i propisima Republike Hrvatske. Obalna straža ima i posebne ovlasti koje se odnose na osiguravanje provedbe pojedinih propisa.⁶⁸ U izvršavanju poslova iz svoje nadležnosti Obalna straža ne preuzima niti ograničava nadležnost drugih državnih tijela za poduzimanje zakonom propisanih mjera na moru,⁶⁹ već im pruža potporu pri izvršenju tih poslova.⁷⁰ Cilj ove vrste suradnje jest sprječavanje i otkrivanje kaznenih djela i prekršaja, te pronalazak njihovih počinitelja. Upravo su suradnja i razmjena informacija između Obalne straže i drugih tijela nadležnih za nadzor i zaštitu interesa RH na moru iznimno bitni za ostvarenje cilja Obalne straže – zaštite suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije RH na moru.⁷¹

⁶⁸ Čl. 20. PZ-a, Obalna straža osigurava u okviru posebnih ovlasti provedbu propisa o:

- plovidbi stranih ratnih brodova koji plove kroz unutarnje morske vode i teritorijalno more RH radi uplovljavanja i isplavljanja u morske vode susjednih država,
- plovidbi stranih ratnih, stranih javnih, stranih ribarskih te stranih znanstveno – istraživačkih brodova pri plovidbi kroz teritorijalno more i unutarnje morske vode RH radi ulaska i izlaska iz luka otvorenih za međunarodni promet i luka u kojoj je brodogradilište u kojem će brod biti popravlján,
- popravku ili opremanju stranih ratnih brodova na području RH,
- neškodljivom prolasku teritorijalnim morem RH,
- prolasku stranih podmornica i drugih podvodnih prijevoznih sredstava teritorijalnim morem RH,
- ostvarivanju suverenih prava u zaštićenom ekološko – ribolovnom pojasu i epikontinentalnom pojasu RH u skladu s PZ-om i drugim propisima.

⁶⁹ U navedena tijela ubrajaju se policija, lučke kapetanije, carinske službe, stožera i tijela za intervencije kod iznenadnog onečišćenja mora, službe za traganje.

⁷⁰ Način njihove međusobne suradnje propisan je odredbom čl. 41. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile, zaustavljanju i pregledu sumnjivog plovila, uzapćenju plovila, privremenom zadržavanju osoba, službenim evidencijama i drugim radnjama potrebnim za pokretanje postupka protiv prekršitelja propisa* (dalje u tekstu: *Pravilnik o primjeni mjera i sredstava prisile...*), **N.N., br. 153/09**, iz koje proizlazi dužnost Obalne straže da samostalno, ali i u suradnji s drugim tijelima nadležnim za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru, prikuplja, obrađuje i koristi podatke te vodi evidencije o povredama Ustavom i zakonom zaštićenih vrednota.

⁷¹ Zakonodavac je propisao odredbom čl. 16. obvezu tijela nadležnih za nadzor i zaštitu interesa RH na moru da pruže Obalnoj straži operativno interesantne informacije (st. 1.), ali i obvezu ovlaštenih osoba Obalne straže da na traženje tijela (nadležnih za nadzor i zaštitu interesa RH na moru) pruže navedenim tijelima operativno interesantne informacije koje se odnose na zadaće nadzora i zaštite prava i interesa RH na moru (st. 2.). Pored obveza propisanih navedenim *Zakonom*, ovlaštenje Obalne straže na poduzimanje odgovarajućih mjera predviđa i *Zakon o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka* koji u čl. 37. propisuje način postupanja nadležnih tijela (Službe nadzora i upravljanja pomorskim prometom, Organizacije odgovorne za rad pomorskog komunikacijskog sustava) u slučaju primitka obavijesti o postojanju sigurnosne prijetnje ili opasnosti. Upravo temeljem odredbe čl. 37. navedenog zakona, st. 3. propisuje dužnost Službe nadzora i upravljanja pomorskim prometom da o postojanju sigurnosne prijetnje izvijesti i Obalnu stražu pored drugih zakonom navedenih tijela.

Ovlaštene osobe Obalne straže⁷² imaju ovlasti za poduzimanje odgovarajućih mjera⁷³ i radnji u svrhu zaštite suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije RH u skladu s pravima koje RH ima u pojedinim dijelovima mora.⁷⁴ Upravo je *Pravilnik o primjeni mjera i sredstava prisile...* propisao u čl. 1. st. 1. način i uvjete kada će ovlaštene osobe Obalne straže RH u nadzoru i zaštiti prava i interesa RH na moru primijeniti određene mjere i sredstva prisile, zaustavljanje i pregledavanje sumnjiva plovila, uzapćenje plovila, privremeno zadržavanje osoba itd. Prema *Pravilniku o primjeni mjera i sredstava prisile...* ovlaštene osobe Obalne straže mogu samostalno poduzeti određene mjere i sredstva prisile u obavljanju temeljnih poslova i zadaća na slijedećim prostorima: zaštićenom ekološko – ribolovnom pojasu, epikontinentalnom pojasu i na otvorenom moru; dok navedene mjere u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama, ovlaštene osobe Obalne straže mogu poduzimati samo prilikom pružanja potpore drugim nadležnim tijelima državne uprave (čl. 1., st. 2. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...*). Način djelovanja Obalne straže u odnosu na zaštitu suverenih prava RH u epikontinentalnom pojasu RH propisao je čl. 22. *Zakona*. Riječ je o zaštiti istraživanja i iskorištavanja rudnog i drugog neživog bogatstva morskog dna i podzemlja epikontinentalnog pojasa, kao i morskih bića koja su u stadiju u kojemu se love, nepokretna na morskom dnu ili ispod njega, ili se mogu kretati samo u stalnom fizičkom dodiru s morskim dnom ili samo u morskom podzemlju (čl. 22., st. 1. *Zakona*). Ipak, prilikom zaštite suverenih prava RH u epikontinentalnom pojasu, Obalna straža ne smije neopravdano sprječavati plovidbu, ribarenje, zaštitu živih bogatstava mora, kao ni oceanografska ili druga znanstvena istraživanja (čl. 22., st. 2. *Zakona*).⁷⁵

---

⁷² Status ovlaštene osobe stječe se na temelju uspješno završene obuke za stjecanje statusa ovlaštene osobe rasporedom na ustrojstveno mjesto ovlaštene osobe u Obalnoj straži RH (čl. 2. *Pravilnika o načinu stjecanja statusa ovlaštene osobe*).

⁷³ Čl. 23., st. 2. *Zakona*, ministar nadležan za obranu propisat će posebnim propisom uz suglasnost ministra nadležnog za unutarnje poslove i ministra nadležnog za poslove pomorstva način primjene mjera i sredstava prisile, zaustavljanja i pregleda sumnjivog plovila, uzapćenja plovila, privremenog zadržavanja osoba, vođenje službenih evidencija i druge radnje ovlaštenih osoba Obalne straže potrebne za pokretanje postupka protiv prekršitelja propisa. Iako je temeljem odredbe čl. 45., st. 2. *Zakona* ministar obrane bio dužan u roku od 6. mjeseci od dana stupanja na snagu *Zakona* (1. studenoga 2007. godine) donijeti uz suglasnost ministra nadležnog za unutarnje poslove i ministra nadležnog za pomorstvo, prethodno navedeni *Pravilnik o primjeni mjera i sredstava prisile...*, isti je donesen tek 27. listopada 2009. god., a stupio je snagu 30. prosinca 2009. god.

⁷⁴ Čl. 23., st. 1. *Zakona*.

⁷⁵ Ako obalna država ne istražuje epikontinentalni pojas ili ne iskorištava prirodna bogatstva epikontinentalnog pojasa, te djelatnosti ne mogu poduzimati ni drugi bez izričitog pristanka obalne države (čl. 77., st. 2. *Konvencije o pravu mora*).

Temeljno pravo ovlaštenih osoba Obalne straže prilikom zaštite suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije RH na moru, jest pravo nadzora plovila⁷⁶. Zakonodavac je odredbom čl. 14. propisao koje su ovlasti ovlaštenih osoba Obalne straže u odnosu na nadzor plovila na moru kao i način njihova rada. Pravo nadzora može obuhvaćati nadzor dokumentacije plovila, tereta, opreme, ribarskog ulova, ribarskog alata i osoba koje se na njemu nalaze.⁷⁷ Ovlaštene osobe Obalne straže imaju pravo nadzora plovila na moru prema posebnim ovlastima koje utvrđuju nadležni ministri (čl. 14., st. 1. *PZ-a*). Niz mjera koje ovlaštene osobe Obalne straže RH mogu poduzeti prilikom nadzora plovila zapravo su mjere koje su regulirane *Pravilnikom o primjeni mjera i sredstava prisile...*, unutar poglavlja IV. (zaustavljanje i pregled sumnjivog plovila), a odnose se na zaustavljanje sumnjivog plovila, provjeru identiteta plovnog objekta i osoba, pregled plovnog objekta, putnika, predmeta i dokumentacije, privremeno ograničenje slobode kretanja osoba, zadržavanje i dovođenje osoba, privremeno oduzimanje predmeta i isprava.

Prema izričitoj odredbi čl. 14., st. 2. *Zakona* predmet prava nadzora od strane ovlaštene osobe Obalne straže ne može biti strani ratni brod⁷⁸ i strani javni brod⁷⁹. No, to ne znači da u odnosu na te brodove ovlaštene osobe Obalne straže nemaju nikakve ovlasti. Prema odredbi čl. 30. *Konvencije o pravu mora*, obalna država može zahtijevati isplovljavanje ratnog broda iz teritorijalnog mora pod uvjetom da ratni brod ne poštuje zakone i propise obalne države o prolasku teritorijalnim morem te ako se navedeni brod ne odazove pozivu da se tim propisima udovolji. Zakonodavac je predvidio u odredbi čl. 21., st.1. *Zakona* pravo ovlaštenih osoba Obalne straže zahtijevati isplovljavanje stranog ratnog ili stranog javnog broda iz teritorijalnog mora

---

⁷⁶ Zakonodavac se odlučio primijeniti u svim člancima (osim u čl. 15. *Zakona*) izraz plovilo. Ovdje napomenimo da *PZ* ne spominje u svojim odredbama izraz plovilo, već plovidbu (brod, ratni brod, jahta ili brodica) – čl. 5., st. 1., t. 3. *PZ-a*. *Pravilnik o primjeni mjera i sredstava prisile...* nadalje u čl. 2. st. 3. definira što se smatra pomorskim objektima, pa iz toga proizlazi da su pomorski objekti: objekti koji su namijenjeni za plovidbu (plovidbu objekti), objekti koji su stalno privezani ili usidreni na moru (plutajući objekti), objekti koji su potpuno ili djelomično ukopani u morsko dno ili su položeni na morsko dno (nepomični odobalni objekti). Detaljnije odredbe o postupanju ovlaštenih osoba Obalne straže sadrži odredba čl. 2., st. 2. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...* iz koje proizlazi da je Obalna straža ovlaštene postupiti prema svim pomorskim objektima, ali i prema putnicima na pomorskim objektima (osim prema ratnim i javnim brodovima RH).

⁷⁷ Tako čl. 14., st. 2. *PZ-a*.

⁷⁸ Čl. 5., st. 1., t. 7. *PZ-a*, strani ratni brod je plovidbeni objekt koji ima stranu državnu pripadnost, pripada ratnoj mornarici, nosi vanjske znakove raspoznavanja ratnog plovnog objekta i njegove državne pripadnosti, nalazi se pod zapovjedništvom vojne osobe i ima vojnu posadu.

⁷⁹ Čl. 5., st. 1., t. 23. *PZ-a*, strani javni brod je plovidbeni objekt u vlasništvu ili korištenju strane države, koji nije ratni brod, a služi isključivo za negospodarske svrhe dotične države.

RH nepridržavanjem slijedećih propisa:

- a) o neškodljivom prolasku⁸⁰,
- b) o zabrani plovidbe,⁸¹
- c) o popravku u brodogradilištima RH,⁸²
- d) općeprihvaćenih međunarodnih propisa o sprječavanju sudara na moru⁸³.

U teritorijalnom moru vrijede zakoni i propisi obalne države. Ipak, suverena vlast obalne države na tom je području ograničena dužnošću trpljenja neškodljivog prolaska stranih brodova.⁸⁴ Pravo neškodljivog prolaska teritorijalnim morem RH imaju svi strani plovni objekti (čl. 20. *PZ-a*).⁸⁵ *PZ* je posebno pravno uredio pitanje neškodljivog prolaska teritorijalnim morem RH od strane ratnih brodova, tankera, nuklearnih brodova i drugih brodova kada navedeni brodovi prevoze opasne terete

---

⁸⁰ Pod neškodljivim prolaskom plovnog objekta razumijeva se plovidba teritorijalnim morem RH bez uplovljavanja u neku njenu luku otvorenu za međunarodni promet, ili plovidba radi uplovljavanja u takvu luku, ili u luku u kojoj je brodogradilište u kojemu će plovni objekt biti popravljan, odnosno radi isplovljenja iz nje u gospodarski pojas, uz uvjet da se ne narušava mir, red ili sigurnost RH – tako čl. 21., st. 1. *PZ-a*.

Vladimir Đuro Degan: *Međunarodno pravo mora u miru i u oružanim sukobima*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2002., str. 50.: Prolazak je neškodljiv sve dok ne dira u mir, red ili sigurnost obalne države. Više o neškodljivom prolasku teritorijalnim morem vidi u čl. 17. – 32. Konvencije.

⁸¹ Čl. 24., st. 2. *PZ-a*: U svrhu sigurnosti plovidbe, zaštite mora od onečišćenja, sprječavanja ugroženosti biološke i krajobrazne raznolikosti, kao i radi umanjenja opasnosti od većih pomorskih nezgoda, ministar može zabraniti plovidbu pojedinim dijelovima unutarnjih morskih voda ili teritorijalnog mora za određene vrste i veličine brodova, odnosno za brodove koji prevoze određenu vrstu tereta.

⁸² Čl. 14., st. 1. *PZ-a*, u brodogradilištima RH može se obavljati popravak, obnavljanje opreme i strojeva, bojenje, čišćenje i sl. stranih ratnih brodova nakon pribavljenog odobrenja Ministarstva nadležnog za poslove obrane.

Čl. 15., st. 2. *PZ-a*: Strani ratni brod kojemu je odobren popravak dužan je odmah nakon uplovljavanja u hrvatsku luku iskrcati gorivo i mazivo, streljivo i druga ubojita sredstva, osim nuklearnog naoružanja, na mjesto koje odredi vojni zapovjednik nadležan za luku u kojoj se obavlja popravak.

⁸³ *Međunarodna konvencija za izjednačavanje nekih pravila o sudaru brodova* (Bruxelles, 1910. god.), *Međunarodne konvencije za izjednačavanje nekih pravila o građanskoj odgovornosti za sudar* (Bruxelles, 1952. god.), *Međunarodne konvencije za izjednačavanje nekih pravila o kaznenoj nadležnosti za sudar i druge plovidbene nezgode* (Bruxelles, 1952. god.), *Međunarodna konvencija o međunarodnim pravilima o izbjegavanju sudara na moru* iz 1972. god., *Lisabonska pravila* iz 1987. god.

⁸⁴ **Damir Primorac:** *Kaznena djela protiv sigurnosti pomorskog prometa*, doktorska disertacija, Split, 2007., str. 48.

⁸⁵ Sličnu odredbu sadrži i čl. 17. *Konvencije o pravu mora*, prema kojem brodovi svih država (obalnih i neobalnih) imaju pravo neškodljivog prolaska teritorijalnim morem. Ipak neće se svaki prolazak stranog plovnog objekta teritorijalnim morem RH smatrati neškodljivim prolaskom (više o tome vidi čl. 23. *PZ-a*).

ili štetne tvari na način da je propisao da su ti brodovi, prilikom plovidbe unutarnjim morskim vodama, kao i prilikom neškodljivog prolaska teritorijalnim morem RH, dužni ploviti plovnim putovima propisanim za te brodove, poštovati sustave odijeljenog prometa u područjima gdje su ti putovi ili sustavi odijeljenog prometa propisani, te udovoljavati drugim propisanim uvjetima glede sigurnosti plovidbe i suzbijanja onečišćenja morskog okoliša (čl. 27. PZ-a). Obalna država ni u kojem slučaju, pa tako ni u slučaju kršenja propisa o neškodljivom prolasku, ne stječe kaznenu jurisdikciju nad stranim ratnim brodom.⁸⁶

Pored nepridržavanja propisa,⁸⁷ zakonodavac je propisao još jedan uvjet koji mora biti ispunjen da bi ovlaštene osobe Obalne straže mogle zahtijevati isplavlavanje stranog ratnog ili stranog javnog broda iz teritorijalnog mora RH. Riječ je o pozivu upućenom stranom ratnom ili stranom javnom brodu, koji krši navedene propise, da se navedenim propisima pokori. Neodaziv pozivu za pokoravanje propisima, povlači za sobom pravo ovlaštenih osoba Obalne straže zahtijevati⁸⁸ od tog broda da isplovi iz teritorijalnog mora RH.⁸⁹

U nadležnosti ovlaštenih osoba Obalne straže je i pravo zahtijevati isplavlavanje stranog ratnog odnosno stranog javnog broda iz teritorijalnog mora RH, ispunjenjem zakonom propisanih uvjeta. U vezi s tim moramo ukazati na odredbu čl. 30. PZ-a prema kojoj *strani ratni brod ili strani javni brod koji se ne pridržava izričito navedenih propisa: o neškodljivom prolasku ili općeprihvaćenih međunarodnih propisa o sprječavanju sudara na moru, uz uvjet neodaziva pozivu da se navedenim propisima pokori, zahtjev za isplavlavanjem navedenog broda iz teritorijalnog mora RH stavlja u nadležnost: hrvatskog policijskog, ratnog ili drugog ovlaštenog broda, ili zrakoplova ili ovlaštenog tijela*. Uviđamo da je PZ proširio ovlasti zahtijevati isplavlavanje stranog ratnog ili stranog javnog broda na prethodno navedena tijela.⁹⁰

---

⁸⁶ Primorac, D., o. c., str. 62.

⁸⁷ Propisa o neškodljivom prolasku, o zabrani plovidbe, o popravku u brodogradilištima RH, kao i općeprihvaćenih međunarodnih propisa o sprječavanju sudara na moru.

⁸⁸ Prema čl. 21., st. 2. Zakona, daljnje postupke (usmjerene na nametanje provedbe propisa RH) protiv stranog ratnog odnosno stranog javnog broda koji se ne pridržava navedenih propisa, Obalna straža poduzima u skladu sa zapovijedima zapovjednika HRM-a.

⁸⁹ O zahtjevu za isplavlavanje, ovlaštene osobe Obalne straže obavijestiti će zapovjedništvo HRM-a koje će nadalje o svemu obavijestiti ministarstvo nadležno za vanjske poslove i druga nadležna državna tijela.

⁹⁰ Ovdje ukazujemo na činjenicu da odredbe čl. 30. PZ-a nisu usklađene s odredbama čl. 21. Zakona koji kao *lex specialis* ima prednost u primjeni. No, propust je ispravljen donošenjem *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...* koji u već navedenom čl. 1., st. 1. predviđa mogućnost ovlaštenih osoba Obalne straže da primjenjuju određene mjere i sredstva prisile, u teritorijalnom moru (što je ovdje slučaj) i unutarnjim morskim vodama RH prilikom pružanja potpore drugim nadležnim tijelima državne uprave.

Pored navedenih prava ovlaštenih osoba Obalne straže, brodovi i zrakoplovi Obalne straže mogu samostalno ili u suradnji s drugim ovlaštenim tijelima poduzeti progon⁹¹ plovnog objekta (čl. 15., st. 1. *Zakona*)⁹² ispunjenjem zakonom predviđenih uvjeta. U Hrvatskoj je pravo progona plovila regulirano, kako već navedenim odredbama *Zakona*, tako i odredbama sadržanim u *PZ-u* (čl. 46.)⁹³, *Zakonu o unutarnjim poslovima* (čl. 39.)⁹⁴, *Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima* (čl. 100. – 101.)⁹⁵, *Pravilniku o načinu policijskog postupanja* (čl. 48. – 49.)⁹⁶ te *Pravilniku o primjeni mjera i sredstava prisile...* (čl. 10.)⁹⁷ Zakonodavac uvjetuje

⁹¹ **Vesna Barić Punda** – Davor Juras: Pravo progona u propisima Republike Hrvatske i praksi Ministarstva unutarnjih poslova od 1990. do 2002. godine, *Poredbeno pomorsko pravo*, Jadranski zavod, Zagreb, god. 43., br. 158., 2004., str. 87.: Pravo progona je specifičan, stari institut međunarodnog prava mora na temelju kojega ovlašteni brodovi i zrakoplovi obalne države (ratni, policijski, carinski) smiju progoniti strani trgovački brod izvan granica nacionalne jurisdikcije obalne države, na otvorenom moru, u gospodarskom pojasu, vanjskom pojasu i iznad epikontinentalnog pojasa strane države, ako se osnovano sumnja da je u nekom od morskih prostora pod suverenosti (unutrašnje morske vode, teritorijalno ili arhipelaško more) ili jurisdikcijom obalne države (nad epikontinentalnim pojasom, u vanjskom pojasu ili u gospodarskom pojasu) povrijedio propise koje ona u njemu provodi, a povrede kažnjava.

⁹² Čl. 46., st. 1. *PZ-a*, Progon stranog plovnog objekta poduzet će se ako nadležno tijelo osnovano sumnja da je strani plovidni objekt ili njegov pripadnik povrijedio odredbe *PZ-a*, druge propise RH ili općeprihvaćena pravila međunarodnog prava.

⁹³ *PZ* ovim člankom regulira pitanje progona stranog plovnog objekta. Progon stranog plovnog objekta poduzet će se ako nadležno tijelo osnovano sumnja da je strani plovidni objekt ili njegov pripadnik povrijedio odredbe *PZ-a*, druge propise RH ili općeprihvaćena pravila međunarodnog prava (čl. 46., st. 1.). Prema odredbi čl. 46., st. 2. *PZ-a*, progon stranog plovnog objekta uvjetovan je kumulativnim ispunjenjem slijedećih pretpostavki:

- sumnjivi plovidni objekt ili njegov pripadnik nalazi se u unutarnjim morskim vodama, u teritorijalnom moru, u gospodarskom pojasu ili nad epikontinentalnim pojasom RH,
- navedeni brod se ne zaustavi nakon vidljivoga ili zvučnog poziva za zaustavljanje koji mu je upućen s udaljenosti koja omogućuje da poziv vidi ili čuje.

⁹⁴ *Zakon o unutarnjim poslovima* (N.N., br. 29/91, 73/91, 19/92, 33/92, 76/94, 161/98, 53/00). U obavljanju poslova policije na moru i na unutarnjim plovnim putovima ovlaštene službene osobe na policijskim plovilima imaju pravo provjeriti zastavu i zaustaviti sumnjivo plovilo, izvršiti pregled njegovih isprava, pretražiti plovilo, te ga goniti, uzaptiti i sprovesti nadležnom organu, ako se plovilo u obalnom moru RH, nad njenim epikontinentalnim pojasom ili na unutarnjim plovnim putovima ne pridržava propisa RH (čl. 39., st. 1.).

⁹⁵ *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima* (N.N., br. 76/09). U obavljanju policijskih poslova na moru i unutarnjim plovnim putovima policijski službenik je ovlašten progoniti plovidni objekt (čl. 100., st. 1., t. 5.).

⁹⁶ *Pravilnik o načinu policijskog postupanja* (N.N., br. 81/03). Ako se plovilo nakon nesumnjivo primljene zapovijedi o zaustavljanju ne zaustavi, policijski službenik započet će progon (čl. 49., st. 2.).

⁹⁷ Zakonodavac regulira pravo progona unutar glave II. Mjere i sredstva prisile, pod c) Manevar za zaustavljanje plovila. Pravo broda Obalne straže na progon plovila uvjetovano je ispunjenjem slijedećih uvjeta:

progon ispunjenjem slijedećih uvjeta (čl. 15., st. 1. *Zakona*):

1. plovni objekt zatečen u kršenju propisa RH ili općeprihvaćenih međunarodnih propisa i standarda,
2. tako zatečeni plovni objekt ne zaustavlja se na vidljivi ili zvučni poziv Obalne straže za zaustavljanje (koji je upućen s udaljenosti koja omogućuje da se poziv vidi ili čuje).⁹⁸

Prvotno su dakle, ovlaštene osobe Obalne straže dužne upotrijebiti mjere upozorenja i zapovjedi, te tek u slučaju da te mjere nisu dovoljne za sprječavanje protupravnog ponašanja ili uspješnog izvršenja poslova i zadaća Obalne straže, ovlaštene osobe će moći uporabiti i druga sredstva prisile: tjelesnu snagu, sredstva za vezivanje osoba, manevar za zaustavljanje plovila, vatreno oružje.⁹⁹

Pored vidljivog ili zvučnog poziva Obalne straže za zaustavljanje – kako je propisao *Zakon, Pravilnik o načinu policijskog postupanja* navodi u čl. 48. da se znak za zaustavljanje može dati i znacima međunarodnog signalnog kodeksa¹⁰⁰ (st. 2.), ali i uporabom sredstava veze (st. 3.). Prema odredbi čl. 4. st. 1. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...*, upozorenja i zapovijedi se mogu dati usmeno, pisano, svjetlosnim ili zvučnim znakom ili signalom ili znacima međunarodnog signalnog kodeksa ili na drugi pogodan način, a moraju biti razumljiva i kratka.

Pravo progona prestaje čim progonjeni brod uplovi u teritorijalno more bilo vlastite ili neke treće države.¹⁰¹ Prema odredbi čl. 15., st. 1. – 4. *Zakona*, pravo progona je, ispunjenjem prethodno navedenih uvjeta, stavljeno u nadležnost brodova i zrakoplova Obalne straže koji mogu samostalno ili u suradnji s drugim ovlaštenim tijelima poduzeti navedeni progon. Kao i kod prava nadzora plovila, i u ovom slučaju se razlikuju tijela nadležna za poduzimanje navedenih mjera, pa tako *PZ* širi nadležnost tijela ovlaštenih za poduzimanje progona –odredbom prema kojoj progon mogu obavljati “brodovi Obalne straže”, policijski, ratni brodovi ili vojni zrakoplovi ili drugi brodovi, odnosno zrakoplovi za to ovlaštene (čl. 46., st. 4. *PZ-a*).

-
1. plovilo je upućen poziv za zaustavljanje, a plovilo ne staje,
  2. brod Obalne straže poduzima manevar kojim nastoji prisiliti sumnjivo plovilo da se zaustavi. Tek ispunjenjem ovih uvjeta, ako se plovilo na poduzeti manevar ne zaustavi, brod Obalne straže moći će započeti progon plovila.

⁹⁸ **Degan, V. Đ.**, o. c., str. 82.: Pravo progona otpočinje nakon što je osumnjičenomu brodu dan vidni ili čujni znak za zaustavljanje, a on mu se ne odazove i nastoji pobjeći.

⁹⁹ Čl. 5. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...*

¹⁰⁰ *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima* u čl. 100., st. 2. također navodi mogućnost upućivanja poziva za zaustavljanje znakovima međunarodnog signalnog kodeksa.

¹⁰¹ **Degan, V. Đ.**, o. c., str. 82.

Pored odredbe o pravu (ne i dužnosti) progona plovnog objekta zatečenog u kršenju propisa RH ili općeprihvaćenih međunarodnih propisa i standarda, kao i odredbe o načinu obavljanja tog progona, čl. 15., st. 2. – 4. Zakona regulira pitanja prava na uporabu vatrenog oružja¹⁰² ovlaštenih osoba Obalne straže tijekom progona, kao i način uporabe istog. Prema predmetnom *Zakonu*, postoje dva načina uporabe vatrenog oružja od strane ovlaštenih osoba Obalne straže:

1. Uporaba vatrenog oružja ispaljivanjem hica u zrak – upozoravajući hici¹⁰³,
2. Uporaba vatrenog oružja prema plovnom objektu¹⁰⁴.

Pored prethodno spomenutih ovlaštenja, ovlaštene osobe Obalne straže imaju pravo i dužnost poduzeti odgovarajuće mjere (uključujući i mjere prisile) u svrhu osiguranja područja, šticećenja osoba i provedbe propisa RH na moru.¹⁰⁵ Zakonodavac

¹⁰² *Zakon o oružju* (N.N., br. 63/07, 146/08), čl. 5., st. 1., t. 6.: Vatreno oružje su sve vrste naprava iz kojih se pomoću potisnutog djelovanja barutnih plinova izbacuje kroz cijev zrno, kugla, sačma, strelica ili drugi projektil. *Zakon o potvrđivanju Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta* (N.N. – **Međunarodni ugovori**, br. 11/04), čl. 3.: vatreno oružje označava svako prijenosno oružje koje ima cijev, ispaljuje, služi za ispaljivanje ili može biti lako preinačeno za ispaljivanje sačme, zrna ili projektila djelovanjem eksploziva, osim staroga vatrenog oružja ili njegovih replika; staro vatreno oružje i njegove replike podliježu odredbama domaćega prava; unatoč tome, staro vatreno oružje ni u kojem slučaju ne uključuje vatreno oružje proizvedeno poslije 1989. godine.

¹⁰³ Ovlaštene osobe Obalne straže mogu tijekom progona uporabiti vatreno oružje ispaljivanjem hica u zrak, ako se progonjeni plovní objekt ne zaustavi nakon upućenoga vidljivog ili čujnog poziva na zaustavljanje s udaljenosti koja mu nesumnjivo omogućuje primanje poziva. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima* u čl. 101. propisuje način postupanja policijskog službenika u slučaju oglašivanja plovnog objekta na poziv za zaustavljanje: 1. policijski službenik će nastojati progonjeni plovní objekt zaustaviti manevrom ili uporabom drugog sredstva (st. 1.), 2. posada progonjenog plovnog objekta može se upozoriti i zastrašiti ispaljivanjem hitaca u zrak, iznad plovnog objekta ili na sigurnoj udaljenosti ispred pramca (st. 2.), 3. uporaba vatrenog oružja prema plovnom objektu tek u slučaju nezaustavljanja plovnog objekta prethodno predviđenim mjerama. Svrha uporabe vatrenog oružja (od strane ovlaštenih osoba Obalne straže) tijekom progona je zaustavljanje plovnog objekta.

¹⁰⁴ Ovlaštene osobe Obalne straže ovlaštene su uporabiti vatreno oružje prema plovnom objektu ako se plovní objekt ne zaustavi ni nakon upozoravajućih hitaca. Čl. 12. st. 1. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...*: Vatreno oružje prema sumnjivom plovilu može se uporabiti samo po odobrenju i zapovijedi zapovjednika broda Obalne straže. Ipak, zakonodavac je od tog pravila predvidio izuzetak: Ovlaštena osoba može otvoriti vatru i bez upozorenja i izravno po plovilu koje vatrenim oružjem napadne brod Obalne straže ili ga manevrom pokušava potopiti (čl. 2., st. 2. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...*). Svrha uporabe vatrenog oružja (od strane ovlaštenih osoba Obalne straže) tijekom progona je sprječavanje bijega plovnog objekta. Uporaba vatrenog oružja, kako u svrhe zaustavljanja tako i u svrhe sprječavanja bijega plovnog objekta, mora biti u skladu s načelima neophodnosti, izuzetnosti i razmjernosti, a intenzitet uporabljene sile mora biti razmjern povrijeđenom interesu RH (tako čl. 15., st. 3. *Zakona*). Više o načinu uporabe vatrenog oružja vidjeti u odredbama čl. 13. – 17. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...*

¹⁰⁵ Tako čl. 17., st. 1. *Zakona*.

je u ovom slučaju propisao da ovlaštene osobe obalne straže mogu (“imaju ovlast”), ali i moraju (“dužne su”) poduzeti odgovarajuće mjere radi zaštite zakonom navedenih vrijednosti. Bitna značajka ove odredbe jest činjenica da je zakonodavac naveo pojam poduzimanja “odgovarajućih mjera” ostavljajući ovlaštenim osobama Obalne straže da same u konkretnom slučaju odluče koja će mjera biti odgovarajuća za postizanje svrhe zakonom propisane zaštite: osiguranja područja, štice osoba i provedbe propisa RH na moru. Daljnja karakteristika ove odredbe jest omogućavanje ovlaštenim osobama Obalne straže da radi zaštite života ljudi, svladavanja otpora, sprečavanja bijega i odbijanja napada, mogu uporabiti sredstva prisile, ako mjere upozorenja ne jamče uspjeh (čl. 17., st. 2. *Zakona*). U ovom slučaju imamo točno navedeno kada će sredstva prisile moći biti uporabljena od strane ovlaštenih osoba Obalne straže. Ako se zaštita života ljudi, svladavanje otpora, sprječavanje bijega i odbijanje napada može postići i mjerama upozorenja od strane ovlaštenih osoba Obalne straže, onda primjena sredstava prisile nije dopuštena. Tek kada mjere upozorenja ne jamče uspjeh, navedene osobe imaju će ovlast uporabiti sredstva prisile¹⁰⁶. S obzirom da je odredbom čl. 17. *Zakona* uvjetovana mogućnost primjene odgovarajućih mjera, uključujući i mjera prisile, od strane ovlaštenih osoba Obalne straže, zakonodavac daljnjom odredbom čl. 18. navodi koje su mjere ovlaštene osobe Obalne straže ovlaštene poduzeti i pod kojim uvjetima. U slučaju postojanja osnovane sumnje¹⁰⁷ da je plovilo, posada plovila¹⁰⁸ ili pojedini član posade plovila¹⁰⁹ počinio

¹⁰⁶ Čl. 17., st. 3. *Zakona*: Ovlaštena osoba Obalne straže obvezna je uporabiti najblaže sredstvo prisile koje jamči uspjeh. Čl. 5. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...* uvjetuje uporabu sredstava prisile (tjelesne snage, sredstava za vezivanje osoba, manevra za zaustavljanje plovila, vatrenog oružja) od strane ovlaštenih osoba – činjenicom da je uporaba sredstava prisile potrebna radi svladavanja otpora i sprječavanje bijega prekršitelja ili odbijanja napada na život ovlaštenih osoba ili život drugih osoba, ali tek ako mjere upozorenja i zapovijedi nisu bile dovoljne za sprječavanje protupravnog ponašanja ili za uspješno izvršenje poslova i zadaća Obalne straže.

¹⁰⁷ **Berislav Pavišić**: *Komentar Zakona o kaznenom postupku*, Naklada, Zadar, 2007., str. 266.: Osnovana sumnja je vjerojatnost koja se osniva na podacima, dokazima u širem smislu riječi. Moraju se sadržajno odnositi na kazneno djelo kao stvarnu pojavu sukladnu zakonskom opisu kaznenog djela kao i na osobu počinitelja te na povezanost kaznenog djela i počinitelja. Za razliku od osnovane sumnje (kao višeg stupnja vjerojatnosti počinjenja neke protupravne radnje) koja se zahtjeva da bi ovlaštene osobe Obalne straže mogle poduzimati zakonom propisane radnje, zanimljiva je činjenica da *Zakon o kaznenom postupku* (u nastavku – *ZKP*) – **N.N.**, br. **152/08, 76/09**, u čl. 177. – Izvidi kaznenih djela, ne uvjetuje postojanje osnovane sumnje već osnova sumnje (kao nižeg stupnja vjerojatnosti počinjenja neke protupravne radnje) za poduzimanje zakonom propisanih mjera od strane djelatnika policije.

¹⁰⁸ Čl. 125. *PZ-a*, posadu broda čine zapovjednik i druge osobe ukrcane za obavljanje poslova na rodu i upisane o popis posade. Detaljnije o posadi broda vidjeti kod **Ivo Grabovac**: *Plovidbeno pravo Republike Hrvatske*, Književni krug, Split, 2003., **Marinko Đ. Učur**: *Radnopravni status pomoraca*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2003.

¹⁰⁹ Čl. 131., st. 1. *PZ-a*, član posade broda hrvatske trgovačke mornarice koji obavlja poslove kojima

prekršaj¹¹⁰ ili kazneno djelo¹¹¹ u području temeljne ovlasti¹¹² Obalne straže, ovlaštene osobe Obalne straže mogu poduzeti zakonom propisane mjere. Koje će mjere ovlaštene osobe Obalne straže moći poduzeti ovisi o postojanju osnovane sumnje da je prekršaj ili kazneno djelo u području temeljne ovlasti Obalne straže počinilo plovilo ili posada plovila ili pojedini član posade plovila. Riječ je o slijedećim mjerama:

1. zaustavljanje plovila, izvršenje pregleda plovila i privremeno oduzimanje predmeta koji su poslužili za izvršenje prekršaja ili kaznenog djela (čl. 18., st. 1. *Zakona*),
2. privođenje ili privremeno zadržavanje osoba zatečenih u izvršenju prekršaja odnosno kaznenog djela (čl. 18., st. 2. *Zakona*).

Ad. 1. Zaustavljanje plovila, izvršenje pregleda plovila, privremeno oduzimanje predmete koji su poslužili za izvršenje prekršaja ili kaznenog djela (čl. 18., st. 1. *Zakona*).

Preduvjet za poduzimanje mjera zaustavljanja plovila, izvršenja pregleda plovila, privremenog oduzimanja predmeta koji su poslužili za izvršenje prekršaja

---

se osigurava plovidba može biti osoba koja ima odgovarajuću životnu dob, koja je stekla odgovarajuće zvanje i koja za obavljanje poslova tog zvanja na brodu ima odgovarajuću svjedodžbu o osposobljenosti, te vježbenik palube ili stroja.

¹¹⁰ *Zakon o prekršajima* (N.N., br. 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04), čl. 1.: Prekršajem se povrjeđuje javni poredak, društvena disciplina ili druge društvene vrijednosti koje nisu zaštićene Kaznenim zakonom i drugim zakonima u kojima su propisana kaznena djela. *Zakon o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka*, (N.N., br. 124/09), u čl. 46., st. 1. navodi da je povreda odredaba ovog Zakona pomorski prekršaj.

Ivo Grabovac: *Enciklopedija pojmova pomorskog prava*, Književni krug, Split, 1991., str.168.: pomorski prekršaj je povreda propisa kojima se uređuju odnosi u obalnom moru, obalama, lukama i brodovima u svezi s prometom, sigurnošću plovidbe i zaštitom ljudskih života na moru.

¹¹¹ *Kazneni zakon* (N.N., br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08) – dalje u tekstu: *KZ*, čl. 1. *KZ*- a, kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako ugrožavaju ili povrjeđuju osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim pravom da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez kaznenopravne prisile.

Željko Horvatić: *Rječnik kaznenog prava*, Masmedia, Zagreb, 2002., str. 172.: Postoje četiri obilježja koja se moraju ostvariti da bi postojalo kazneno djelo: radnja, biće kaznenog djela, protupravnost i krivnja, a ponekad se moraju ostvariti i posebne pretpostavke kažnjivosti.

Neka od kaznenih djela počinjenih u okviru temeljnih ovlasti Obalne straže su: terorizam (čl. 169. *KZ*-a), zlorabica nuklearnog ili radioaktivnog materijala (čl. 172. *KZ*-a), trgovanje ljudima i ropstvom (čl. 175. *KZ*-a), protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice (čl. 176. *KZ*-a), otmica zrakoplova ili broda (čl. 179. *KZ*-a), morsko i zračno razbojništvo (čl. 180. *KZ*-a), ugrožavanje sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe (čl. 181. *KZ*-a).

¹¹² Čl. 1., st. 2. *Zakona*: Temeljni poslovi i zadaće Obalne straže su zaštita suverenih prava i provedba jurisdikcije Republike Hrvatske u zaštićenom ekološko – ribolovnom pojasu, epikontinentalnom pojasu i na otvorenom moru.

ili kaznenog djela jest postojanje osnovane sumnje da je plovilo počinilo prekršaj ili kazneno djelo u području temeljne ovlasti Obalne straže.¹¹³ Prema odredbi čl. 18., st. 2. *Zakona*, uvjetovana je mogućnost primjene mjera (od strane ovlaštenih osoba Obalne straže): uzapćenja plovila¹¹⁴ i zapovjedi da se plovilo uputi u najbližu hrvatsku luku, privremenog zadržavanja plovila te predaje nadležnim tijelima radi provođenja daljnjeg postupka, nemogućnošću provođenja na moru mjera zaustavljanja plovila, pregleda plovila i privremenog oduzimanja predmeta koji su poslužili za izvršenje prekršaja ili kaznenog djela. Prema odredbi čl. 18., st. 4. *Zakona*, zapovjednik plovila zatečenog u prekršaju, dužan je na zahtjev ovlaštene osobe Obalne straže, pružiti navedenim osobama informacije radi utvrđivanja činjenica o okolnostima nastanka i karakteru prekršaja.¹¹⁵

Ad. 2. Privođenje ili privremeno zadržavanje osoba zatečenih u izvršenju prekršaja odnosno kaznenog djela (čl. 18., st. 2. *Zakona*).

Uvjeti koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi ovlaštene osobe Obalne straže mogle poduzeti ove mjere su:

¹¹³ Ovdje moramo ukazati na činjenicu da zakonodavac uvjetuje mogućnost poduzimanja zakonom propisanih mjera postojanjem “osnovane sumnje”. Ako usporedimo ovu odredbu s odredbom čl. 39., st. 1. *Zakona o unutarnjim poslovima*: “U obavljanju poslova policije na moru i unutarnjim plovnim putovima (*Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*, čl. 3., st. 1., t. 11.) ovlaštene službene osobe na policijskim plovilima i zrakoplovima imaju pravo provjeriti zastavu i zaustaviti sumnjivo plovilo, izvršiti pregled njegovih isprava, pretražiti plovilo, te ga goniti, uzaptiti i sprovesti nadležnom organu, ako se plovilo u obalnom moru RH, nad njenim epikontinentalnim pojasom ili na unutarnjim plovnim putovima ne pridržava propisa RH”. Prema odredbi čl. 13., t. 24. *Zakona o policijskim poslovima i ovlastima* neke od policijskih ovlasti su provjera zastave, progon, zaustavljanje, uzapćenje i sprovođenje plovnog objekta. Prema odredbi čl. 100., st. 1. *Zakona o policijskim poslovima i ovlastima*, policijski službenik je u obavljanju policijskih poslova na moru i unutarnjim plovnim putovima ovlašten provjeriti zastavu plovnog objekta, zaustaviti plovnog objekt, progoniti plovnog objekt, uzaptiti plovnog objekt, sprovesti plovnog objekt nadležnom tijelu. Uviđamo da poduzimanje navedenih mjera od strane ovlaštenih službenih osoba na policijskim plovilima i zrakoplovima nije uvjetovano (kao što je slučaj kod Obalne straže) postojanjem osnovane sumnje da je plovilo ili njegova posada ili član posade počinio prekršaj ili kazneno djelo. Naprotiv, iz navedene odredbe proizlazi mogućnost poduzimanja navedenih mjera prema “sumnjivom” plovilu uvijek kada se navedeno plovilo koje se nalazi u obalnom moru RH, nad epikontinentalnim pojasom RH ili na unutarnjim plovnim putovima RH ne pridržava propisa RH. Detaljnije naznake kada će neko plovilo biti sumnjivo, zakonodavac nije predvidio.

¹¹⁴ Vidjeti čl. 38. – 40. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...*

¹¹⁵ Moramo se osvrnuti na činjenicu da je zakonodavac ovu obvezu zapovjednika plovila propisao samo u slučaju zatečenosti plovila u prekršaju, ne i u slučaju kada je plovilo zatečeno u počinjenju kaznenog djela. Ostaje nejasno, a svakako i nelogično, zbog čega je zakonodavac propisivanje ove obveze zapovjednika plovila ograničio samo na slučaj kada je plovilo zatečeno u prekršaju, a ne i na slučaj kada je plovilo zatečeno u počinjenju kaznenog djela, osobito s obzirom na činjenicu da kaznena djela predstavljaju veću društvenu opasnost.

- postojanje osnovane sumnje da je plovilo ili njegova posada ili član posade plovila počinio prekršaj ili kazneno djelo u području temeljne ovlasti Obalne straže,
- ovlaštene osobe Obalne straže poduzimaju mjere zaustavljanja plovila, izvršenja pregleda plovila i privremenog oduzimanja predmeta koji su poslušili za izvršenje prekršaja ili kaznenog djela,
- prilikom poduzimanja navedenih mjera, ovlaštene osobe Obalne straže zateknu osobe¹¹⁶ u izvršenju prekršaja odnosno kaznenog djela.

Prema odredbi čl. 177. a *ZKP*-a, izvide¹¹⁷ kaznenog djela počinjenog na hrvatskom pomorskom brodu ili hrvatskom brodu unutarnje plovidbe provodi zapovjednik broda, pod uvjetom i na način određen posebnim zakonom. Upravo je *PZ* odredbom čl. 161., st. 1. propisao koje će biti dužnosti zapovjednika broda ako za putovanja član posade broda, putnik ili druga osoba na brodu izvrše kazneno djelo. U predmetnom slučaju, zapovjednik je dužan poduzeti (prema okolnostima) mjere potrebne da se spriječi ili ublaži nastupanje štetnih posljedica tog djela i da se izvršitelj pozove na odgovornost. U svrhu toga, zapovjednik broda ima pravo poduzeti mjere prisile koje se prvenstveno sastoje u lišavanju slobode izvršitelja kaznenog djela kao i druge mjere osiguranja dokaza.¹¹⁸

---

¹¹⁶ Izraz “osobe zatečene u izvršenju“ zakonodavac koristi u odnosu na cijelu posadu plovila koja je zatečena u izvršenju prekršaja ili kaznenog djela, ali i u odnosu na pojedinog člana posade plovila koji je zatečen u izvršenju prekršaja ili kaznenog djela (tako st. 1. navedenog članka). Smatramo da je zakonodavac navedenom izrazom obuhvatio i “treće osobe” koje nisu članovi posade plovila, a zatečeni su u izvršenju prekršaja ili kaznenog djela npr. osobe koje nastoje prebjeći iz jedne zemlje u drugu često se nastoje bez znanja posade plovila ukrcati na plovilo u želji da nezamjećeno dočekaju kraj putovanja i dođu na određeno mjesto. Ovlaštene osobe Obalne straže također bi imale ovlasti poduzeti mjere privođenja ili privremenog zadržavanja i prema tim osobama, ispunjenjem zakonom propisanih uvjeta. Ovaj nedostatak glede nadležnosti ovlaštenih osoba Obalne straže prema trećim osobama zatečenim na plovilu pri izvršenju prekršaja ili kaznenog djela, poboljšao je *Pravilnik o primjeni mjera i sredstava prisile...* koji u čl. 36. širi nadležnost ovlaštenih osoba Obalne straže pored nadležnosti prema članovima posade i putnicima na zaustavljenom brodu, i na “druge osobe zatečene na zaustavljenom brodu” pod uvjetom da za navedene osobe postoji osnovana sumnja da su počinile prekršaj ili kazneno djelo.

¹¹⁷ **Pavišić, B.**, o. c., str. 233.: Izvidi kaznenih djela su radnje i mjere kojima se otkrivaju, prikupljaju i izlažu podaci o vjerojatnom kaznenom djelu za koje se progoni po službenoj dužnosti, njegovu počinitelju i drugim okolnostima značajnim za pokretanje kaznenog postupka. Više o izvidima vidi čl. 177. *ZKP*-a.

¹¹⁸ Zakonodavac je odredbom st. 2. navedenog članka propisao dužnost zapovjednika broda (u slučaju opasnosti od ponavljanja kaznenog djela od strane izvršitelja kaznenog djela kao i u slučaju opasnosti od bijega izvršitelja kaznenog djela):

- narediti da se izvršitelju kaznenog djela ograniči sloboda kretanja na brodu, ili
- narediti da se izvršitelj liši slobode,
- narediti da se utvrde sve okolnosti pod kojima je djelo izvršeno i posljedice koje su nastupile

Svrha poduzimanja mjere privođenja ili privremenog zadržavanja osoba zatečenih u izvršenju prekršaja jest predaja navedenih osoba nadležnom državnom tijelu te slijedom toga pokretanje postupka protiv prekršitelja propisa.¹¹⁹ Ipak, prema odredbi čl. 36. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile...* zapovjednik broda Obalne straže može zadržati člana posade, putnika i drugu osobu zatečenu na zaustavljenom plovilu¹²⁰, samo u slučaju postojanja osnovane sumnje da je ta osoba (ili osobe) počinila prekršaj ili kazneno djelo.¹²¹

Poseban slučaj predviđen je odredbom čl. 18., st. 5. *Zakona*, a odnosi se na postupanje Obalne straže u slučaju kada prekršaj ili kazneno djelo počinio brod strane državnosti ili posada broda strane državne pripadnosti. U tom slučaju Obalna straža mora postupati u skladu s propisima RH i primjenjivim međunarodnim pravom.¹²²

Donošenje odluke o pretrazi plovila, uzapćenju, privremenom zadržavanju plovila, privremenom oduzimanju predmeta, uhićenju ili privremenom zadržavanju osobe, prema odredbi čl. 19., st. 1. *Zakona* zahtijeva obvezatnost pisane forme – izdavanje navedenih odluka u pisanom obliku. Iznimku od obvezatnosti pisane forme predvidio je zakonodavac u st. 2. navedenog članka, iz kojeg proizlazi da u slučajevima više sile, odluka o pretrazi plovila, uzapćenju, privremenom zadržavanju plovila, privremenom oduzimanju predmeta, uhićenju ili privremenom zadržavanju osobe, može biti donesena i izjavljena usmeno, uz obvezu da se navedena odluka u roku od 24 sata donese u pisanom obliku. Nešto je drugačija situacija u slučaju provedbe mjera protiv stranih plovila ili stranih državljana. U tom slučaju će ovlaštene službene osobe Obalne straže o provedenim mjerama odmah izvijestiti ministarstvo nadležno za vanjske poslove i diplomatsko – konzularno predstavništvo države čiji je državljanin osoba protiv koje su poduzete mjere, a sukladno međunarodnom pravu.¹²³

(ispitivanjem izvršitelja, svjedoka, očevidaca i oštećenika),

- narediti da se o svakom saslušanju sastavi zapisnik,
- narediti da se kao dokazi uzmu na čuvanje predmeti na kojima ili kojima je kazneno djelo izvršeno, odnosno na kojima su tragovi izvršenog djela vidljivi, odnosno
- narediti da se poduzmu druge mjere radi utvrđivanja okolnosti pod kojima je kazneno djelo izvršeno.

¹¹⁹ Tako čl. 18., st. 2. *Zakona*.

¹²⁰ Sve u svrhe predaje tih osoba nadležnom tijelu i provedbe u odnosu na te osobe odgovarajućeg postupka.

¹²¹ Ovdje je, dakle, riječ o osobama za koje postoji “osnovana sumnja da su počinile prekršaj ili kazneno djelo”, a ne o osobama koje su “zatečene u izvršenju prekršaja ili kaznenog djela”.

¹²² Primijenit će se konvencije koje nisu u koliziji s propisima RH.

¹²³ Čl. 19., st. 3. *Zakona*.

3.2. Suzbijanje i sprječavanje terorizma, organiziranog međunarodnog kriminala i širenja oružja za masovno uništenje

Pored zadaće zaštite suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije RH na moru, zakonodavac propisuje čl. 24. sudjelovanje Obalne straže:

- u borbi protiv terorizma¹²⁴ i morskog razbojništva¹²⁵,
- u sprječavanju širenja oružja za masovno uništavanje¹²⁶,
- u sprječavanju krijumčarenja roba i osoba na moru,
- u provođenju preventivnih mjera protiv počinitelja tih kaznenih djela u skladu s međunarodnim pravom i propisima RH.

Sve ove poslove Obalna straža obavlja u suradnji s drugim državnim tijelima. Način postupanja Obalne straže usklađen je s Konvencijom o suzbijanju nezakonitih postupaka protiv sigurnosti pomorske plovidbe (*engl. Convention for the Suppre-*

---

¹²⁴ Kazneno djelo terorizma regulira KZ čl. 169., st. 1.: Tko s ciljem izazivanja ozbiljne zastrašenosti pučanstva, prisiljavanja RH, strane države ili međunarodne organizacije da što učini, ne učini ili ozbiljnog ugrožavanja ili uništenja temeljnih ustavnih vrednota, političkih i društvenih vrijednosti, ustavnog ustrojstva državne vlasti i pravnih osoba s javnim ovlastima, RH, strane države ili međunarodne organizacije počini jedno od slijedećih djela:

- napad na život, tijelo ili slobodu drugoga,
- otmicu ili uzimanje talaca,
- uništenje državnih ili javnih objekata, prometnog sustava, infrastrukture uključujući i informacijske sustave, fiksne platforme u epikontinentalnom pojasu, općeg dobra ili privatne imovine koje može prouzročiti ugrožavanje života ljudi ili znatnu gospodarsku štetu,
- otmicu zrakoplova, broda, sredstava javnog prijevoza ili prijevoza robe za koju je vjerojatno da može ugroziti život ljudi,
- izradu, posjedovanje, pribavljanje, prijevoz, opskrbu ili uporabu oružja, eksploziva, nuklearnog ili radioaktivnog materijala ili uređaja, nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja,
- istraživanje i razvoj nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja,
- ispuštanje opasnih tvari ili prouzročenje požara, eksplozija ili poplava ili poduzimanje druge općeopasne radnje za koju je vjerojatno da može ugroziti život ljudi,
- ometanje ili obustava opskrbe vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom kojom je ugrožen život ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

¹²⁵ Kazneno djelo morskog razbojništva regulira KZ odredbom čl. 180., pod nazivom “Morsko i zračno razbojništvo”. Prema st. 1. navedenog članka: Član posade broda ili zrakoplova ili putnik na brodu ili zrakoplovu koji nije javni brod ili zrakoplov, koji s ciljem da sebi ili drugome pribavi kakvu korist ili da drugome prouzroči kakvu štetu, počini na moru ili mjestu koje ne potpada pod vlast nijedne države nasilje ili kakvu drugu prisilu prema drugome brodu ili zrakoplovu, osobama ili stvarima koje se na njima nalaze, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

¹²⁶ Bokan, S., Čižmek, A., Ilijaš, B., Jukić, I., Orehovec, Z., Radalj, Ž., *o. c.*, str. 29.; Razlika prema klasičnom oružju očituje se u načinu oslobađanja energije, naime, dok se kod klasičnih eksploziva energija oslobađa zbog kemijskih procesa koji se odvijaju u vrlo kratkom vremenu, nuklearni eksplozivi koriste energiju oslobođenu iz atomskih jezgara.

ssion of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation) iz 1988. god.¹²⁷ Ova konvencija uspostavlja kaznenopravnu odgovornost za zabranjene postupke ugrožavanja međunarodne pomorske plovidbe, na način da se inkriminira svako nezakonito i namjerno uspostavljanje kontrole nad brodom sredstvima prisile, prijetnje ili drugih oblika zastrašivanja u cilju vršenja akata nasilja protiv putnika ili članova posade broda, a kojima se ugrožava sigurnost pomorske plovidbe.¹²⁸ Zanimljivo je spomenuti da sigurnost pomorskog prometa mogu ugroziti i slijedeća kaznena djela predviđena našim *Kaznenim zakonom* (u nastavku – KZ): otmica zrakoplova ili broda (KZ ovo djelo regulira čl. 179.), morsko i zračno razbojništvo (KZ ovo djelo regulira čl. 180.), ugrožavanje sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe (KZ ovo djelo regulira čl. 181.) i dr.¹²⁹

a) Borba protiv terorizma i morskog razbojništva

Govoreći o suradnji Obalne straže i drugih državnih tijela i tijela međunarodnih organizacija u borbi protiv terorizma, moramo navesti da je, općenito, terorizam smišljena uporaba nezakonitog nasilja ili prijetnje nezakonitim nasiljem radi usklađivanja straha, s namjerom prisiljavanja ili zastrašivanja vlasti ili društva kako bi

---

¹²⁷ *Konvencija o suzbijanju nezakonitih postupaka protiv sigurnosti pomorske plovidbe* usvojena je 13. ožujka 1988. god. u Rimu, stupila je na snagu 1. ožujka 1992. god.

¹²⁸ **Horvatić, Ž.**, o. c., 2002., str. 195. Hrvatski sabor je 14. travnja 2005. god. donio Odluku o proglašenju *Zakona o potvrđivanju Konvencije o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti pomorske plovidbe iz 1988. god. i Protokola o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti nepokretnih platformi smještenih iznad epikontinentalnog pojasa iz 1988. god.* (N. N. – **Međunarodni ugovori, br. 12/03**) koji u čl. 4. navodi da se ova *Konvencija* primjenjuje u slučajevima kada brod plovi ili kada njegov plovidbeni red uključuje plovidbu u, preko ili iz voda koje se nalaze izvan vanjske granice teritorijalnog mora pojedine države ili bočnih granica njezina teritorijalnog mora sa susjednim državama. Prema tom zakonu određeno je kada će se smatrati da je neka osoba počinila kazneno djelo protiv sigurnosti pomorske plovidbe.

¹²⁹ Više vidi kod **Primorac, D.**, o. c., str. 151. – 213. Odredbe o načinu postupanja ovlaštenih osoba Obalne straže u slučaju počinjenja ovih kaznenih djela (neovisno jesu li ta djela već dovršena ili su u pokušaju, ili jednostavno postoji sumnja u počinjenje tih kaznenih djela) zakonodavac nije propisao iako je kod kaznenog djela otmice broda – objekt zaštite sigurnost ljudi i imovine u pomorskom prometu, a posljedica ovog kaznenog djela jest konkretna opasnost za pomorski promet. Nadalje, kazneno djelo ugrožavanja sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe u zakonskom opisu obuhvaća i prijetnju sigurnosti domaće plovidbe što u oba slučaja predstavlja cilj rada Obalne straže – zaštiti suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije RH na moru.

se postigli ciljevi koji su općenito politički, vjerski ili ideološki.¹³⁰ Veliki broj konvencija¹³¹ regulira problem terorizma, ali glavna njihova značajka jest nepostojanje jedinstvene definicije pojma terorizma. S obzirom da terorizam predstavlja globalnu prijetnju svjetskom miru i sigurnosti, nejedinstvenost glede shvaćanja što bi sve definicija terorizma trebala obuhvatiti, ukazuje na nejedinstvenost u nastojanju da se upravo područje terorizma što detaljnije pravno regulira.¹³²

Obalna straža obavlja u suradnji s drugim državnim tijelima i tijelima međunarodnih organizacija, i poslove i zadaće u borbi protiv morskog razbojništva (čl. 24. Zakona) sve u cilju osiguranja zaštite međunarodne pomorske plovidbe. Postoje tri izraza koji se koriste prilikom definiranja nasilja na moru: morsko i zračno

---

¹³⁰ **Berislav Pavišić – Velinka Grozdanić – Petar Veić:** *Komentar Kaznenog zakona*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 451. **Ivica Crnić:** *Odgovornost države za štetu*, Novi informator, Zagreb, 2007., str. 117.; U cilju definiranja akata terora valja naglasiti da su njihova osnovna obilježja:
– primjena nasilja i ostalih postupaka praćenih u pravilu okrutnostima i svirepošću, a sve u namjeri izazivanja straha, užasa i osjećaja osobne nesigurnosti građana,
– političke pobude, odnosno politička pozadina, i to naročito kod pojedinačno izvršenog akta nasilja.

¹³¹ *Konvencija o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova* – Haag, 1970. god., *Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva* – Montreal, 1971. god., *Međunarodna konvencija za represiju terorističkih napada eksplozivom* – New York, 1978. god., *Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti pomorske plovidbe* – Rim, 1988. god., *Međunarodna konvencija o suzbijanju terorističkih bombaških napada* – 1988. god., *Deklaracija o mjerama za eliminaciju međunarodnog terorizma* – 1994. god.

¹³² Upravo bi zajedničko djelovanje u borbi protiv terorizma trebao biti zajednički cilj, sve u svrhu sprječavanja njegova nastanka. U RH je 27. studenoga 2008. god. donesena *Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma*, **N.N., br. 139/08**, (dalje u tekstu: *Strategija*) koja u glavi I. (Odgovori RH na prijetnju terorizma), točki 2. navodi da je za RH prioritet razvitak sveobuhvatnih mjera – nacionalnih i međunarodnih – prevencije i zaštite od svih oblika prijetnje terorizma, koje svojom učinkovitošću, uz neposredne koristi, trebaju polučiti i snažan učinak odvracanja bilo koje terorističke prijetnje koja bi se protiv RH mogla pojaviti. U interesu je svih uspješnost u borbi protiv terorizma pa s tim ciljem Vlada RH prati provedbu navedene Strategije, te pored toga osniva i Savjeta za prevenciju i suzbijanje terorizma (dalje u tekstu: Savjet). Savjet je dužan izraditi Akcijski plan kojim će se odrediti uloge državnih tijela u prevenciji i suzbijanju terorizma, te koji će nadalje sadržavati konkretne operativne postupke i procedure (tako Glava V., t. 34., pod d) *Strategije*). Nedonošenje Akcijskog plana u zakonom propisanom roku, u bitnome utječe i na rad Obalne straže unutar ovlasti borbe protiv terorizma.

Krunoslav Antoliš: *Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma*, Policija i sigurnost, Zagreb, god. 18., br. 1., 2009., str. 150.: Strategija je sustavan odgovor Republike Hrvatske na nove izazove i rizike u vezi s terorističkim ugrozom, čime daje konkretan doprinos nacionalnim i međunarodnim protuterorističkim naporima.

razbojništvo¹³³, piratstvo¹³⁴ i gusarstvo¹³⁵. Dakle, gusarstvo predstavlja ovlaštenu akt nasilja nad trgovačkim brodovljem neprijateljske strane koji je dopušten po međunarodnom pravu, dok je piratstvo zapravo morsko razbojništvo koje po sadržaju odgovara zakonskom opisu djela iz čl. 180.¹³⁶

Borba protiv morskog razbojništva obuhvaća borbu protiv neovlaštenog nasilja, najčešće iz koristoljublja, na otvorenom moru i prostorima izvan područja države.¹³⁷ Zakonodavac kazneno djelo morskog razbojništva regulira čl. 180. KZ-a, pod zajedničkim naslovom morsko i zračno razbojništvo. S obzirom da se radi o dva različita kaznena djela, kazneno djelo morskog razbojništva karakterizira nasilje¹³⁸ ili kakva druga prisila¹³⁹ prema drugome brodu, osobama ili stvarima koje se na brodu nalaze, počinjena na moru ili na mjestu koje ne potpada pod vlast niti jedne države. Iz navedenog proizlazi da kazneno djelo morskog razbojništva može biti počinjeno u unutarnjim morskim vodama RH, teritorijalnom moru RH, otvorenom moru. Počinitelj ovog kaznenog djela može biti član posade broda ili putnik na brodu koji nije javni brod (čl. 180., st. 1. KZ-a).

¹³³ Termin morsko razbojništvo koristi naš KZ, čl. 24. *Zakona* također koristi pojam morsko razbojništvo.

¹³⁴ Termin piratstvo koristi *Konvencija o pravu mora*. Prema odredbi čl. 27., st. 2. *Zakona*, piratstvo je:

- svaki nezakoniti čin nasilja ili zadržavanja ili bilo kakva pljačka, koje za osobne svrhe izvrši posada ili putnici privatnog broda ili zrakoplova i usmjeren na otvorenom moru protiv drugog broda ili zrakoplova ili protiv osoba ili dobara na njima, protiv broda ili zrakoplova, osoba ili dobara na mjestu koje ne potpada pod jurisdikciju nijedne države,
- svaki čin dobrovoljnog sudjelovanja u uporabi broda ili zrakoplova, ako počinitelj zna za činjenice koje tom brodu ili zrakoplovu daju značaj piratskog broda ili zrakoplova,
- svaki čin kojemu je svrha poticanje ili namjerno olakšavanje nekog djela opisanog u podstavcima 1. i 2. ovoga stavka.

Horvatić, Ž., o. c., str. 384.: pirati djeluju u svom vlastitom interesu, bez ovlaštenja državne vlasti.

¹³⁵ *Ibidem*, str. 97.: gusarstvo je akt nasilja odnosno napad na neprijateljski brod ili plutajući objekt s ciljem protupravnog prisvajanja imovine s ovlaštenjem i za račun najčešće vlastite države, odnosno s ciljem počinjenja štete na brodu ili plutajućem objektu druge države.

Franjo Bačić – Šime Pavlović: Komentar Kaznenog zakona, Organizator, Zagreb, 2004., str. 660.: Kad govorimo o gusarstvu, ono je danas stvar prošlosti ako se shvaća kao akt nasilja na moru prema brodovima i imovini neprijateljske zemlje ili sprječavanju pomorskog prometa, uvijek pod više – manje otvorenim patronatom jedne države.

¹³⁶ **Željko Horvatić – Zvonimir Šeparović: Kazneno pravo**, posebni dio, Masmedia, Zagreb, 1999.

¹³⁷ Tako **Pavišić, B., Grozdanić, V., Veić, P., o. c.**, str. 482.

¹³⁸ **Vladimir Đuro Degan – Berislav Pavišić: Međunarodno kazneno pravo**, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2005., str. 260.: Pojmom nasilje obuhvaćeno je djelovanje na pasivnoga subjekta kojim se njemu uskraćuje sloboda odlučivanja, a posebice se pojmom nasilja u sklopu razbojništva ima shvatiti zahvat u redovito odvijanje prometnog pothvata.

¹³⁹ Prema odredbi čl. 128., st. 1. KZ-a, prisilu čini onaj tko drugoga silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili da što učini, ne učini ili trpi.

b) Sprječavanje širenja oružja za masovno uništavanje

Terorizam predstavlja prijetnju nacionalnoj i međunarodnoj sigurnosti, posebice što je jedan od ciljeva terorizma pribavljanje i uporaba oružja i sredstava za masovno uništavanje. Suzbijanje širenja oružja za masovno uništavanje – nuklearnog, kemijskog, biološkog i toksinskog oružja, prioritet je u zaštiti međunarodne sigurnosti. KZ je odredbom čl. 172. (Zloupotreba nuklearnih tvari) propisao da kazneno djelo zloupotrebe nuklearnih tvari čini onaj tko nuklearne tvari silom ili prijetnjom, počinjenjem kaznenog djela ili na drugi način neovlašteno pribavi, posjeduje, rabi, prevozi, smješta i odlaže, dade drugome ili drugome omogućiti da do njih dođe. Za međunarodnu sigurnost, opasnost od krijumčarenja nuklearnih tvari iznimno je velika. Od stjecanja neovisnosti, RH sudjeluje u provedbi najvažnijih međunarodnih ugovora¹⁴⁰ iz područja suzbijanja širenja oružja za masovno uništavanje.¹⁴¹ S obzirom na široku prijetnju koju predstavlja upravo ovo oružje, postavlja se pitanje provedbe nacionalnih mjera neširenja oružja za masovno uništavanje,¹⁴² a posebno

¹⁴⁰ Ugovora o neširenju nuklearnog oružja (NPT), Konvencije o zabrani razvijanja, proizvodnje i skladištenja bakteriološkog (biološkog) i toksičkog oružja i o njihovom uništenju (BTWC), Konvencije o zabrani razvijanja, proizvodnje, skladištenja i korištenja kemijskog oružja i o njegovu uništenju (CWC), Sporazuma o cjelovitoj zabrani nuklearnih pokusa (CTBT), Konvencije o zabrani ili ograničavanju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj (CCW).

¹⁴¹ Težište suzbijanja širenja oružja za masovno uništavanje je na neproliferacijskim režimima i inicijativama (Proliferation Security Initiative – PSI, Globalna inicijativa za borbu protiv nuklearnog terorizma – GI, Zangerova komisija, Skupina opskrbljivača nuklearnih i s time vezanih materijala – NSG i Australaska skupina – AG). **Igor Spicijarić**: *Sprječavanje krijumčarenja oružja za masovno uništavanje prekomorskim putevima*, Hrvatski vojnik – Internet izdanje, br. 42. – 43., 2005., str. 1.: Proliferistička sigurnosna inicijativa (Proliferation Security Initiative – PSI) SAD-a ima za cilj onemogućiti krijumčarske tokove oružja za masovno uništavanje morskim putovima, barem u onom dijelu koji se može izvesti presretanjem sumnjivih brodova i zapljenom inkriminiranog tereta. Princip rada ove inicijative temelji se na međunarodnoj suradnji država potpisnica – članica inicijative, među kojima je i RH. Način suradnje očituje se u razmjeni relevantnih podataka na međunarodnoj razini – glede praćenja prijevoza sumnjivih tereta (oružja za masovno uništenje) morskim putevima kao i poboljšanje komunikacije između državnih institucija koje provode postupke presretavanja sumnjivih brodova i pregledavanja njihova tereta. PSI ima više od 90 država članica: Australija, Austrija, BiH, Češka, Danska, Francuska, Italija, Japan, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Slovačka, Slovenija, Španjolska, V. Britanija, SAD... (http://en.wikipedia.org/wiki/Proliferation_Security_Initiative).

¹⁴² *Zakon o potvrđivanju sporazuma između Vlade RH i Vlade SAD-a o suradnji na području sprječavanja širenja oružja za masovno uništavanje te promicanju obrambenih i vojnih odnosa* (N.N. – **Međunarodni ugovori, br. 12/03**) – tzv. Shipboarding Agreement, u čl. 1. navodi: Vlada SAD-a može, kako bude primjereno, pružiti pomoć Vladi RH u postizanju sljedećih ciljeva: 1.) suzbijanju širenja oružja za masovno uništavanje iz RH te pripadajuće tehnologije, materijala i ekspertiza u svezi s takvim oružjem, 2.) sprječavanju neovlaštenog transfera uključujući tranzit i transport nuklearnog, biološkog te kemijskog oružja te pripadajućeg materijala, tehnologije i ekspertize. Nave-

u ovom slučaju i pitanje kontrole mogućeg transfera oružja za masovno uništavanje morskim putem. U izvršenju ovog zadatka značajnu ulogu ima Obalna straža. Naime, prema odredbi čl. 28. *Zakona*, ovlaštene osobe Obalne straže obvezne su i ovlaštene samostalno ili u zajedničkim aktivnostima i koordinaciji s drugim tijelima i međunarodnim institucijama poduzimati preventivne akcije na otvorenom moru, koje se sastoje od sprječavanja širenja oružja za masovno uništavanje, sustava njegove isporuke i materijala vezanih uz to morskim putem.

c) Sprječavanje krijumčarenja¹⁴³ roba i osoba na moru

Ova obveza Obalne straže sastoji se od obavljanja poslova sprječavanja krijumčarenja roba i osoba¹⁴⁴ na moru s obzirom na činjenicu da je Jadransko more kao

---

deni zakon postao je pravni okvir za uspostavu suradnje između nadležnih tijela dviju država, koja se odnosi na sprječavanje širenja oružja masovno uništavanje.

¹⁴³ Iako pojmovi krijumčarenje i trgovanje nisu sinonimi, nepoznat je razlog zašto zakonodavac koristi u čl. 24. i 27. *Zakona* pojam krijumčarenje, kada je temeljem odluke Hrvatskog sabora (Ispravak *Zakona o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece te Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom, kojima se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih Naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta*) pojam krijumčarenja zamijenjen pojmom trgovanja.

¹⁴⁴ *Zakon o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta, Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece (N.N. – Međunarodni ugovori, br. 14/02)*, čl. 3.: Krijumčarenje osoba znači vrbovanje, prijevoz, transfer, pružanje utočišta i prihvat osoba, pomoću prijetnje ili uporabe sile ili drugih oblika prinude, otmice, prijevare, zlouporabe ovlasti ili položaja bespomoćnosti ili davanje ili primanje plaćanja ili sredstava da bi se postigla privola osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom, u svrhu izrabljivanja. Izrabljivanje će minimalno uključiti, iskorištavanje prostitucije drugih ili drugih oblika seksualnog iskorištavanja, prisilni rad ili usluge, ropstvo ili odnose slične ropstvu, podčinjavanje ili odstranjivanje organa. Hrvatski sabor je dana 29. studenoga 2004. god. donio Ispravak kojim se naziv prethodno navedenog zakona mijenja na način da se umjesto riječi krijumčarenje koristi riječ trgovanje, te novi naziv ovog zakona glasi: *Zakon o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta, Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudi, posebice žena i djece te Protokola protiv trgovanja migranata kopnom, morem i zrakom, kojima se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta (N.N. – Međunarodni ugovori, br. 11/04)*. Pored ovih dokumenata, važne su i slijedeće konvencije: *Međunarodna konvencija o suzbijanju ropstva – 1926. god.*, *Dopunska konvencija o ukidanju ropstva, trgovine robljem i ustanova i prakse slične ropstvu – 1956. god. itd.* Odredbe čl. 175. *KZ-a*, kojim se regulira kazneno djelo trgovanja ljudima i ropstvo usklađene su s *Protokolom za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudi, posebice žena i djece, kojim se dopunjuje Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. Dalibor Doležal: Prevenција trgovanja ljudima, Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci, Rijeka, br. 2., 2007., str. 1401.: Krijumčarenje ljudi (engl. *smuggling*), iako se najčešće odvija u po život opasnim i ilegalnim uvjetima, odnosi se na one ljude koji su dobrovoljno dali svoj pristanak i prestaje u trenutku kada oni stignu na mjesto odredišta, dok trgovanje ljudima uključuje daljnju eksploataciju žrtava zbog profita.*

i druga mora diljem svijeta put koji se koristi za trgovanje ljudima, drogom i drugim stvarima. Razlog širenja organiziranog krijumčarenja kako osoba tako i robe morskim putem zapravo jest činjenica pogodnosti koje pružaju nenadzirana ili slabo nadzirana morska prostranstva te suvremena brza plovila niske zamjetljivosti, opremljena sofisticiranim navigacijskim i drugim uređajima.¹⁴⁵ Ipak, države nastoje poduzeti sve mjere koje im stoje na raspolaganju a odnose se na sprječavanje trgovanjem osoba i robe i borbe protiv te vrste nedopuštene trgovine, donošenjem zakonodavnih propisa koji reguliraju navedeno područje, usklađivanjem zakonodavnih rješenja međunarodnim konvencijama i svjetskim tendencijama. S obzirom da je Obalna straža osnovana prvenstveno radi učinkovitog nadzora i zaštite prava i interesa RH na moru, način postupanja Obalne straže prema stranom plovilu na otvorenom moru koje se bavi krijumčarenjem¹⁴⁶ droge¹⁴⁷ ili ljudi morem, propisao je zakonodavac odredbom čl. 29., st. 1. *Zakona*. Predmetna odredba navodi uvjete koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi ovlaštene osobe Obalne straže mogle poduzeti zakonom predviđene mjere prema stranom plovilu koje se bavi krijumčarenjem droge ili ljudi morem:

- plovilo slobodno plovi otvorenim morem u skladu s međunarodnim pravom,
- plovilo plovi pod zastavom neke druge države,
- ovlaštena osoba Obalne straže osnovano sumnja da se to plovilo bavi krijumčarenjem droge ili ljudi morem.

---

¹⁴⁵ **Vili Kezić:** Komplementarno motrenje Jadrana mrežama “more” i “obala”, *Hrvatski vojnik* – Internet izdanje, br. 1., 2004., str. 6.

¹⁴⁶ S obzirom da je predmet ovog članka analiza odredbi *Zakona*, a zakonodavac koristi pojam krijumčarenje a ne pojam trgovanje (iako se zakonodavna vlast – Hrvatski sabor, odlučio za pojam trgovanje, te je u vezi s tim donio odluku 29. studenoga 2004. god., a *Zakon* je Hrvatski sabor donio 3. listopada 2007. god. – 3. god. poslije navedene odluke i nije dakle primijenio izmijenjen pojam ni u naslovu, ni u kasnijim odredbama), mi ćemo analizirajući zakonom predviđena rješenja koristiti pojam krijumčarenje iako ukazujemo na potrebu usuglašavanja pravnih termina svih pravnih odredbi pojedinih zakona koji reguliraju predmetnu problematiku, u namjeri izbjegavanja nesuglasnosti u tumačenju.

¹⁴⁷ Najvažniji međunarodne konvencije kojima se regulira ovo područje su: *Konvencija o opojnim drogama* iz 1961. god., *Konvencija o psihotropnim tvarima* iz 1971. god. i *Konvencija protiv nezakonitog prometa opojnim drogama i psihotropnim tvarima* iz 1988. god. U našem zakonodavstvu područje suzbijanja zlouporabe droga pravno reguliraju KZ – čl. 173. (Zlouporaba opojnih droga) ali i *Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (N.N., br. 107/01, 87/02, 163/03, 141/04, 40/07)* koji pored nadzora nad uzgojem – biljaka iz kojih se može dobiti opojna droga, nadzora nad proizvodnjom, nadzora nad posjedovanjem i prodajom droge, propisuje i mjere za suzbijanje zlouporabe droga. Prema odredbi čl. 27. *Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga*, posada broda i zrakoplova, odnosno putnici na brodu i u zrakoplovu dužni su u slučaju pronalaska opojne droge, biljke ili dijela biljke iz koje se može dobiti opojna droga ili sumnje da je postupljeno protivno odredbama ovog Zakona odmah obavijestiti zapovjednika broda, odnosno kapetana zrakoplova koji će po primitku obavijesti obavijestiti policijsku postaju.

Ako su ispunjeni svi ovi uvjeti, ovlaštena osoba Obalne straže može poduzeti slijedeće radnje:

- obavijestiti državu pod čijom zastavom plovilo plovi o postojanju osnovane sumnje da se to plovilo bavi krijumčarenjem droge ili ljudi morem,
- zatražiti potvrdu o državnoj pripadnosti plovila.¹⁴⁸

Daljnja odredba čl. 29., st. 2. *Zakona* navodi koje će mjere moći poduzeti Obalna straža prema plovilu ili posadi plovila za koje postoji osnovana sumnja da su u teritorijalnom moru i unutarnjim vodama RH počinili prekršaj ili kazneno djelo. Radi se o mjerama prisile i drugim radnjama potrebnim za pokretanje postupka protiv prekršitelja propisa koje će moći poduzeti Obalna straža tek pod uvjetom da tijelo nadležno za postupanje nije u mogućnosti postupati. U slučajevima kada je izvršen pregled, ali i u slučajevima kada iz opravdanih razloga nije moguće obaviti pregled, a i nadalje postoji opravdana sumnja o postojanju protupravnog djela, ovlaštene osobe Obalne straže ovlaštene su plovilo uzaptiti i predati nadležnom tijelu radi provedbe daljnjeg postupka.¹⁴⁹

d) Provođenje preventivnih mjera protiv počinitelja tih kaznenih djela

Posebna ovlast Obalne straže jest provođenje preventivnih mjera protiv počinitelja kaznenih djela (terorizma i morskog razbojništva, širenja oružja za masovno uništavanje, krijumčarenja roba i osoba na moru) u skladu s međunarodnim pravom i propisima RH. Prema odredbi čl. 25., st. 2. *Zakona*, ovlaštene osobe Obalne straže imaju ovlasti za poduzimanje odgovarajućih mjera i radnji za suzbijanje i sprječavanje terorizma, organiziranog međunarodnog kriminala i širenje oružja za masovno uništenje u skladu s međunarodnim pravom i propisima RH.¹⁵⁰

---

¹⁴⁸ U slučaju dobivanja potvrde o državnoj pripadnosti plovila, ovlaštena osoba Obalne straže može, nadalje, zatražiti ovlaštenje države pod čijom zastavom plovilo plovi da protiv tog broda mogu ovlaštene osobe Obalne straže poduzeti odgovarajuće mjere. Koje će se mjere moći poduzeti prema stranom plovilu koje plovi otvorenim morem i za koje postoji osnovana sumnja da se bavi krijumčarenjem droge ili ljudi, zakonodavac nije naveo već je primijenio pravni termin da će se prema tom brodu primijeniti “odgovarajuće mjere”.

¹⁴⁹ Čl. 29., st. 3. *Zakona*.

¹⁵⁰ Koje radnje će u konkretnom slučaju ovlaštene osobe Obalne straže biti ovlaštene poduzeti kao odgovarajuće mjere i radnje potrebne za pokretanje postupka protiv prekršitelja propisa, propisat će posebnim propisom ministar nadležan za obranu uz prethodnu suglasnost: ministra nadležnog za unutarnje poslove, ministra nadležnog za poslove pomorstva te ministra nadležnog za vanjske poslove (čl. 25., st. 3. *Zakona*). Iako je ministar obrane dužan u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu *Zakona* (1. studenog 2007. god.) uz suglasnost ministra nadležnog za unutarnje poslove, ministra nadležnog za pomorstvo i ministra nadležnog za vanjske poslove donijeti *Pravilnik o međusobnoj suradnji nadležnih ministarstava i suradnji s međunarodnim institucijama*, taj *Pravilnik* još nije donesen.

Prema odredbi čl. 25., st. 1. *Zakona*, Obalna straža zajedno s drugim tijelima nadležnima za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru sudjeluje u suzbijanju nezakonite transakcije, trgovine i tranzita vatrenog oružja, njegovih dijelova, komponenti i streljiva te nezakonitog prijevoza ljudi¹⁵¹, robe ili životinja¹⁵². U svrhe borbe protiv nezakonite proizvodnje, trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima, komponentama i streljivom, donesen je Protokol protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta.¹⁵³

3.3. Suzbijanje piratstva i drugih oblika korištenja otvorenog mora u nemiroljubive svrhe

Postupanje Obalne straže na otvorenom moru zakonodavac je uređio na način da je propisao uvjete koji moraju biti ispunjeni da bi navedeno tijelo moglo poduzimati zakonom propisane mjere. Iz odredbe čl. 26., st. 1. *Zakona* proizlazi ovlast broda ili zrakoplova Obalne straže koji na otvorenom moru presretne strani brod (koji nije ratni ili javni brod) da pregleda¹⁵⁴ “sumnjivi” brod – ako ima ovlasti iz me-

---

¹⁵¹ *KZ* regulira čl. 177. – Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice. To kazneno djelo čini onaj tko iz koristoljublja nedozvoljeno prevede preko državne granice jednu ili više osoba (čl. 177., st. 1. *KZ-a*). Iz ove odredbe zaključujemo da osoba koja je prevedena preko državne granice ne čini ovo kazneno djelo, ali to kazneno djelo čini osoba koja nedozvoljeno, iz koristoljublja, prevede druge osobe preko državne granice. *KZ* također odredbom čl. 175. – Trgovanje ljudima i ropstvo, navodi da to djelo čini onaj tko kršeći pravila međunarodnog prava među ostalim i “prevozi, prevede...osobu radi uspostave ropstva ili njemu sličnog odnosa” pa možemo zaključiti da se nezakoniti prijevoz ljudi odnosi i na ovo kazneno djelo.

¹⁵² *Pravilnik o uvjetima i načinu prijevoza životinja (N.N., br. 116/05)* sadrži opće i posebne uvjete za prijevoz životinja, te nadalje regulira način prijevoza životinja kao i obveze prijevoznika. Posebne odredbe za pomorski ili riječni prijevoz životinja sadrži čl. 16. navedenog *Pravilnika*.

¹⁵³ *Zakon o potvrđivanju Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta (N.N. – Međunarodni ugovori, br. 11/04)*. Ovim se Protokolom potvrđuje pravo države stranke Protokola, da usvaja zakonodavne i druge mjere potrebne da bi se kao kaznena djela utvrdila slijedeća ponašanja (počinjena s namjerom): nezakonita proizvodnja vatrenog oružja, njegovih dijelova, komponenti i streljiva; nezakonito trgovanje vatrenim oružjem, njegovim dijelovima, komponentama i streljivom; krivotvorenje ili nezakonito brisanje, uklanjanje ili mijenjanje oznaka koje vatreno oružje mora imati (čl. 5.). Ovaj nam Protokol ukazuje na namjeru cjelokupne međunarodne zajednice da se što bolje pravno uredi problem nezakonite proizvodnje i trgovanja već navedenim oružjem.

¹⁵⁴ Pod pregledom se podrazumijeva pregled brodskih isprava koje se odnose na pravni položaj trgovačkog broda (državnu pripadnost), tehnička svojstva broda i status posade. Ako se nakon učinje-

đunarodnih ugovora ili na temelju zahtjeva za suradnju drugih država, te u slučaju osnovane sumnje da se brod bavi piratstvom¹⁵⁵, trgovinom robljem¹⁵⁶, neovlaštenim emitiranjem¹⁵⁷, da je brod bez državne pripadnosti¹⁵⁸ i da je brod iako vije stranu zastavu ili odbija istaknuti svoju zastavu zapravo brod hrvatske državne pripadnosti.¹⁵⁹

Detaljnije odredbe o sudjelovanju Obalne straže u suzbijanju piratstvu na otvorenom moru, ali i na bilo kojem drugom mjestu koje ne potpada pod jurisdikciju nijedne države sadrži čl. 27. *Zakona*. Djela piratstva počinjena od strane ratnog broda,

---

nog pregleda trgovačkog broda ukaže potreba za obavljanjem pretrage broda, prilikom pretrage zapovjednik i članovi posade trgovačkog broda dužni su na zahtjev zapovjednika ratnog broda otvoriti skladišta i druge brodske prostore. Ako se nakon pregleda i pretrage trgovačkog broda sumnja pokaže opravdanom, te se utvrdi da se brod bavio jednom od nedopuštenih djelatnosti, tada ratni brod može uzapitati trgovački brod, a članove posade uhititi te ih predati nadležnim državnim tijelima svoje države. U suprotnom, država zastave ratnog broda morat će tom trgovačkom brodu naknaditi svu štetu i gubitak koji je pretrpio (**Primorac, D.**, o. c., str. 81. – 82.).

¹⁵⁵ S obzirom da je zakonodavac u čl. 24. *Zakona*: “Obalna straža u suradnji s drugim državnim tijelima i tijelima međunarodnih organizacija obavlja poslove i zadaće u borbi protiv terorizma i morskog razbojništva...” primijenio izraz morsko razbojništvo (koji koristi i naš KZ – čl. 180.), smatramo nepotrebnim uvođenje novog pravnog izraza “piratstva” u čl. 26. i 27. *Zakona*, jer se time stvara zbrka u pravnom nazivlju.

¹⁵⁶ S obzirom da smo već ukazali na nesuglasje u primjeni pravnih termina morsko razbojništvo i piratstvo, ovom prilikom ukazali bi na neusklađenost u primjeni izraza krijumčarenje roba i osoba u čl. 25. *Zakona* i termina trgovina robljem u čl. 26. *Zakona*. Napomenimo da se KZ odlučio u čl. 175. na primjenu izraza: trgovina ljudima i ropstvom. Zbog potrebe pravnog tumačenja navedenih instituta, smatramo potrebnim opredjeljivanje za jedan od ovih termina.

¹⁵⁷ Čl. 109., st. 2. *Konvencije o pravu mora*, “neovlašteno emitiranje” označava odašiljanje, suprotno međunarodnim propisima, radio – zvučnih i televizijskih programa s broda ili uređaja na otvorenom moru namijenjeno široj javnosti, s tim što se isključuje odašiljanje poziva za pomoć u nevolji. Prema odredbi istog članka, ali stavka 3., svaka osoba koja neovlašteno emitira može se izvesti pred sud: države zastave broda, države u kojoj je uređaj upisan, države koje je osoba državljanin, svake države u kojoj se emisija može primati, ili svake države u kojoj su ometane dopuštene radio – veze. Države koje su, sukladno odredbi čl. 109., st. 3. *Konvencije o pravu mora*, ovlaštene izvesti pred sud osobe koje neovlašteno emitiraju, mogu svaku osobu ili brod koji neovlašteno emitira na otvorenom moru, uhititi i zaplijeniti aparaturu (čl. 109., st. 4. *Konvencije o pravu mora*). Neovlašteno odašiljanje je kazneno djelo regulirano čl. 183. KZ-a. Neovlašteno odašiljanje čini svatko tko protivno odredbama međunarodnog prava odašilje s broda ili naprava na moru radio – zvučne ili televizijske programe namijenjene široj javnosti. Ovo kazneno djelo može se počinuti u unutarnjim morskim vodama, teritorijalnom moru, otvorenom moru.

¹⁵⁸ Čl. 26., st. 2. *Zakona*, Ako brod plovi pod zastavom dviju ili više država i kojima se služi po svojem nahodjenju ne može se pozvati ni na jednu od tih državnih pripadnosti i može se izjednačiti s brodom bez državne pripadnosti.

¹⁵⁹ Tako i čl. 110., st. 1. *Konvencije o pravu mora*. Prema odredbi čl. 26., st. 3. – 4. *Zakona*: Radi provjere prava na vijanje hrvatske zastave brod Obalne straže može na sumnjivi brod poslati tim za provjeru. Ako sumnje ostanu i nakon provjere isprava, on može na brodu pristupiti daljnjem ispitivanju uz sve moguće obzire.

javnog broda ili državnog zrakoplova (čija se posada pobunila i preuzela kontrolu nad brodom ili zrakoplovom) izjednačena su s djelima koje počini piratski brod ili zrakoplov¹⁶⁰. Način postupanja Obalne straže prema piratskom brodu ili piratskom zrakoplovu ili brodu ili zrakoplovu koji je djelom piratstva otet i nalazi se u vlasti pirata, propisan je odredbom čl. 27., st. 5. *Zakona* iz koje proizlazi ovlast brodova ili zrakoplova Obalne straže da na otvorenom moru ili na kojem drugom mjestu koje ne potpada pod vlast nijedne države, uzapti piratski brod ili piratski zrakoplov ili brod ili zrakoplov koji je otet djelom piratstva i nalazi se u vlasti pirata, kao i ovlast na uhićenje osoba, te zapljenu dobra na njima.¹⁶¹

3.4. Sigurnost plovidbe

Prema *PZ-u RH*, sigurnost plovidbe odnosi se na osnovne uvjete kojima moraju odgovarati plovni putovi¹⁶² u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske, luke,¹⁶³ pomorski objekti¹⁶⁴ hrvatske državne pripadnosti kao i plovni objekti koji plove unutarnjim morskim vodama i teritorijalnim morem Repu-

---

¹⁶⁰ Tako čl. 27., st. 3. *Zakona*.

Brod ili zrakoplov smatra se piratskim ako su ga osobe, u čijoj se vlasti stvarno nalazi, namijenile upotrebi za izvršenje jednog od djela navedenih u st. 2. ovog članka te ako je brod ili zrakoplov upotrijebljen za izvršenje tih djela dokle god se nalazi u vlasti osoba krivih za ta djela (čl. 27. st. 4. *Zakona*).

¹⁶¹ Tako i čl. 105. *Konvencije UN o pravu mora*.

¹⁶² Plovni put u unutarnjim morskim vodama i u teritorijalnom moru RH jest morski pojas dovoljno dubok i širok za sigurnu plovidbu plovnog objekta, koji je, prema potrebi, i obilježen (čl. 50., st. 1. *PZ-a*). Plovni putovi RH moraju se uređivati, održavati njihova plovnost, postavljati na njima objekte za sigurnu plovidbu i osiguravati njihov ispravan rad (čl. 51., st. 1. *PZ-a*). Navedene poslove obavlja trgovačko društvo "Plovput".

¹⁶³ Luka jest morska luka tj. morski i s morem neposredno povezani kopneni prostor s izgrađenim i neizgrađenim obalama, lukobranima, uređajima, postrojenjima i drugim objektima namijenjenim za pristajanje, sidrenje i zaštitu brodova, jahti i brodica, ukrcaj i iskrcaj putnika i robe, uskladištenje i drugo manipuliranje robom, proizvodnju, oplemenjivanje i doradu robe te ostale gospodarske djelatnosti u međusobnoj ekonomskoj, prometnoj ili tehnološkoj svezi (čl. 5., toč. 45. *PZ-a*). Opširnije o morskim lukama vidi: **Dragan Bolanča**, *Pravni status morskih luka kao pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj*, Split, 2003. i *Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama* (N.N., br. 158/03).

¹⁶⁴ Čl. 5., t. 2. *PZ-a* definira pomorski objekt kao objekt namijenjen za plovidbu morem (plovni objekt) ili objekt stalno privezan ili usidren na moru (plutajući objekt), odnosno objekt u potpunosti ili djelomično ukopan u morsko dno ili položen na morsko dno (nepomični odobalni objekt).

blike Hrvatske,¹⁶⁵ posada na pomorskim objektima,¹⁶⁶ plovidba¹⁶⁷ i peljarenje¹⁶⁸ na moru te na nadzor nad provođenjem odredaba trećeg dijela *PZ*-a (čl. 47.).¹⁶⁹

¹⁶⁵ Plovni objekt jest pomorski objekt namijenjen za plovidbu morem. Plovni objekt može biti brod, ratni brod, jahta ili brodica (čl. 5., t. 3. *PZ*-a). Brod, osim ratnog broda, jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem, čija je duljina veća od 12 metara, a bruto tonaža veća od 15, ili je ovlašten prevoziti više od 12 putnika. Brod može biti putnički, teretni, tehnički plovni objekt, ribarski, javni ili znanstvenoistraživački (čl. 5., t. 4.).

¹⁶⁶ Posadu broda čine zapovjednik i druge osobe ukrcane za obavljanje poslova na brodu i upisane u popis posade (čl. 125., st. 1. *PZ*-a).

¹⁶⁷ Zapovjednik broda, članovi posade broda, osoba koja upravlja brodicom ili jahtom i članovi posade brodice ili jahte moraju u plovidbi primjenjivati propisana pravila plovidbe, zaštite mora od onečišćenja, te propisane signale i oznake sukladno odredbama *PZ*-a i podzakonskih propisa donesenih na temelju ovog zakonika kojima se uređuje sigurna i uredna plovidba (čl. 64. *PZ*-a).

¹⁶⁸ Peljarenje je vođenje plovnog objekta od strane stručnih osoba (peljara) i davanje stručnih savjeta zapovjedniku plovnog objekta radi sigurne plovidbe u lukama, tjesnacima i drugim područjima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora RH. Može biti lučko i odobalno. Također, peljarenje može biti obvezno i neobavezno. Prema *PZ*-u obveznom peljarenju ne podliježu:

- a) hrvatski ratni brodovi, hrvatski javni brodovi, brodovi koji služe za održavanje plovnih putova i objekata sigurnosti plovidbe na tim putovima, vodonosci, hrvatski putnički brodovi koji plove na redovnoj liniji;
- b) brodovi čija je bruto tonaža manja od 500;
- c) jahte čija je bruto tonaža manja od 1000.

Obvezno peljarenje, njegove granice, vrijeme i mjesto ukrcavanja i iskrcavanja peljara određuje, za lučko peljarenje lučka kapetanija, a za obalno peljarenje ministar. Detaljnije o peljarenju vidi: Čl. 68. – 75. *PZ*-a.

¹⁶⁹ Inspekcijski nadzor nad provođenjem odredaba ovog dijela *PZ*-a i propisa u području sigurnosti plovidbe i zaštite morskog okoliša donesenih na temelju *PZ*-a obavljaju inspektori sigurnosti plovidbe Ministarstva i lučkih kapetanija. Poslove inpekcije sigurnosti plovidbe mogu obavljati i stručni djelatnici Ministarstva i lučke kapetanije, te “ovlašteni službenici službe nadzora i upravljanja pomorskim prometom” u okviru posebnog ovlaštenja kojeg daje ministar (čl. 165. *PZ*-a). **Služba nadzora i upravljanja pomorskim prometom – VTMIS** (engl. *Vessel Traffic Monitoring and Information System*) služba je upravna, organizacijska i institucionalna struktura u sastavu Ministarstva mora, prometa i infrastrukture koja uporabom VTMIS sustava obavlja poslove praćenja, nadzora, upravljanja i organizacije pomorskog prometa u unutrašnjim morskim vodama, teritorijalnom moru i zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu RH. Uspostava ove službe obveza je RH u procesu pristupanja Europskoj uniji u Poglavlju 14. – Pomorska politika, te se provodi u skladu s odredbama *Direktive Europskog parlamenta i Vijeća 2002/59/EZ od 27. lipnja 2002. godine o uspostavljanju sustava nadzora i upravljanja pomorskog prometa s pridruženim informacijskim sustavom Zajednice i o ukidanju Direktive Vijeća 93/75/EEZ*. U obavljanju poslova iz svoje nadležnosti služba može zatražiti suradnju i potporu Obalne straže RH, policije i drugih tijela operativnog nadzora (čl. 75.b, st. 2. *PZ*-a). **Sustav za nadzor i upravljanje pomorskim prometom** (VTMIS sustav) je složeni tehnički i informacijski sustav namijenjen praćenju, upravljanju i organizaciji cjelokupnog pomorskog prometa u unutarnjim morskim vodama, teritorijalnom moru i zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu RH koji se sastoji od pomorskog obalnog sustava automatske identifikacije brodova (engl. *Coastal Automated Identification of Ships System*), pomorskog radarskog sustava (engl. *VTS Radar System*), pomorsko radio-komunikacijskog sustava, te drugih

Obalna straža na moru pruža, u skladu s međunarodnim propisima¹⁷⁰ i propisima Republike Hrvatske,¹⁷¹ potporu tijelima nadležnima za nadzor provedbe propisa o sigurnosti plovidbe,¹⁷² pridonoseći na taj način sigurnosti plovidbe (čl. 30., st. 1.).¹⁷³

sustava kojima se osigurava uvid u plovidbene okolnosti na moru i ostvaruje interakcija s učesnicima pomorskog prometa. Nadzor i upravljanje pomorskim prometom obuhvaća: prikupljanje podataka o pomorskim objektima i pomorskom prometu; davanje podataka pomorskim objektima; davanje plovidbenih savjeta i podrške u plovidbi pomorskim objektima i organizaciju plovidbe i upravljanje pomorskim prometom (čl. 75. a, st. 2. PZ-a). Uspostava i navedenog sustava i VTMIS službe predviđena je izmjenama PZ-a iz 2008. godine i provodi se u sklopu Projekta “Sigurnost pomorskog prometa: Jačanje administrativne sposobnosti – nadzor i upravljanje brodovima” faza I i II uz potporu iz PHARE 2005. i PHARE 2006. pretprijetnog programa Europske unije. S druge strane, sustav pomorskog prometa (engl. *Vessel Traffic System*) je skup hrvatskih i međunarodnih propisa kojima se uređuje sigurna plovidba unutarnjim morskim vodama, teritorijalnim morem i zaštićeno ekološko-ribolovnim pojasom RH koje provodi VTMIS služba. www.mmpi.hr

¹⁷⁰ To su: *Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskih života na moru* (SOLAS, 1974.), *Međunarodna konvencija o teretnim linijama* (LL, 1966., Protokol 1988.), *Međunarodna konvencija o baždarenju brodova* (1969.), *Međunarodna konvencija o sigurnosti kontejnera* (CCSC-1972.), *Međunarodna konvencija o standardima za izobrazbu (obuku), izdavanju svjedodžbi i držanju (obavljanju) straže pomoraca* (STCW-1978/95), *Međunarodna konvencija o pripravnosti, akciji i suradnji za slučaj onečišćenja uljem* (OPRC-1990), *Međunarodna konvencija o minimalnim standardima na trgovačkim brodovima* (1976.), *Konvencija o međunarodnim pravilima o izbjegavanju sudara na moru* (COLREG, 1972.), *Međunarodni kodeks o sigurnom vođenju brodova i sprječavanju onečišćenja* (ISM Kodeks-1993/2000), *Međunarodni pravilnik o sigurnosnoj zaštiti brodova i lučkih prostora* (ISPS Code, 2002.), *Konvencija o traganju i spašavanju* (MERSAR, 1978.) itd.

¹⁷¹ Pored samog *Zakona* i pripadajućih mu pravilnika i uredbi, najvažniji domaći propisi iz područja sigurnosti plovidbe su *PZ, Zakon o hidrografskoj djelatnosti* (N.N., br. 68/98, 110/98, 163/03), *Zakon o Hrvatskom registru brodova* (N.N., br. 81/96), *Zakon o lučkim kapetanijama* (N.N., br. 124/07), *Zakon o Plovputu* (N.N., br. 73/97), *Zakon o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka* (N.N., br. 124/09), *Pravilnik o istraživanju pomorskih nesreća* (N.N., br. 09/07), *Pravilnik o izbjegavanju sudara na moru* (N.N., br. 17/96), *Pravilnik o mjestima zakloništa* (N.N., br. 03/08), *Pravilnik o najmanjem broju članova posade za sigurnu plovidbu koji moraju imati pomorski brodovi, plutajućih objekti i nepomični odobalni objekti* (N.N., br. 63/07), *Pravilnik o obavljanju inspeksijskog nadzora* (N.N., br. 127/05, 38/08), *Pravilnik o priznatim organizacijama za nadzor, pregled i certifikaciju brodova* (N.N., br. 03/08), *Pravilnik o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca* (N.N., br. 50/07), *Nacionalni plan traganja i spašavanja ljudskih života na moru* (N.N., br. 164/98), *Naredba o najvišoj dopuštenoj starosti brodova koji se mogu upisati u upisnik brodova u RH* (N.N., br. 38/08)... Popis svih relevantnih domaćih propisa koji reguliraju problematiku sigurnosti plovidbe pogledati: **Bolanča, D.- Naprta, R., o. c.**, str. 454. – 467.

¹⁷² PZ u svom čl. 165., st. 1. propisuje da “*inspeksijski nadzor nad provođenjem odredbi ovog dijela Zakonika (dio III-Sigurnost plovidbe) i propisa u području sigurnosti plovidbe i zaštite pomorskog okoliša donesenih na temelju ovog Zakonika obavljaju inspektori sigurnosti plovidbe Ministarstva i lučkih kapetanija.*”

¹⁷³ Ona će u suradnji s ministarstvom nadležnim za pomorstvo pratiti plovidbu brodova Jadranskim morem. Također, Obalna straža može prijaviti i pružiti potporu u istrazi pomorske nesreće ili plovidbene nezgode na otvorenom moru, u kojoj je sudjelovao brod koji vije hrvatsku zastavu, a koja je uzrokovala gubitak života ili tešku povredu državljana druge države ili veliku štetu brodovima ili uređajima druge države ili morskom okolišu.

Sukladno tome, Obalna straža, lučke kapetanije i njihove ispostave, Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru, policija i druga tijela državne uprave dužni su razmjenjivati podatke o postojanju sigurnosne prijetnje ili opasnosti za plovidbu brodova (čl. 31.).¹⁷⁴

Zakon unosi novinu u pogledu nadležnosti obavljanja poslova sigurnosti plovidbe te u svom čl. 32. predviđa da će ministar mora, prometa i infrastrukture ovlaštenim osobama Obalne straže dati ovlasti za obavljanje određenih inspekcijskih poslova.¹⁷⁵

3.5. Traganje i spašavanje

Pored poslova koji se tiču sigurnosti plovidbe, Obalna straža sudjeluje i u poslovima za kojima se stvori potreba, upravo kada nisu ispunjeni uvjeti za sigurnu plovidbu. To su, naravno, poslovi traganja i spašavanja na moru. Traganjem i spašavanjem rukovodi i usklađuje ga Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru,¹⁷⁶ dok Obalna straža sudjeluje u akcijama traganja i spašavanja

---

¹⁷⁴ Ministar nadležan za obranu uz suglasnost ministra nadležnog za pomorstvo propisat će način suradnje i razmjene informacija Obalne straže i drugih tijela nadležnih za sigurnost plovidbe (čl. 32., st. 3.). Nažalost, *Pravilnik o načinu suradnje i razmjene informacija Obalne straže i drugih tijela nadležnih za sigurnost plovidbe te ovlastima i postupku nadzora nad provedbom propisa o sigurnosti plovidbe* još nije donesen.

¹⁷⁵ Ova mogućnost predviđena je i u izmjenama *PZ*-a iz 2008. gdje u čl. 165., st. 3. stoji: Određene poslove inspekcije sigurnosti plovidbe mogu obavljati i policijski službenici, te ovlaštene osobe Obalne straže u okviru posebnog ovlaštenja kojeg daje ministar. Ministar propisuje i stručnu spremu, ispite i ostale posebne uvjete koje mora ispunjavati inspektor sigurnosti plovidbe i drugi ovlašteni službenici, kao i obrazac iskaznice inspektora sigurnosti plovidbe (čl. 165., st. 4. *PZ*-a). Način i postupci provođenja inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe, zaštite morskog okoliša, životnih i radnih uvjeta članova posade na brodovima, sigurnosne zaštite brodova i luka; visina i obveze podmirivanja troškova ponovnog inspekcijskog pregleda, uvjeti koje mora ispunjavati inspektor sigurnosti plovidbe, obrasci i način izdavanja iskaznica i znački inspektora sigurnosti plovidbe, te ovlaštenja za obavljanje određenih inspekcijskih poslova uređeni su *Pravilnikom o obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe* (N.N., br. 127/05). Spomenuti *Pravilnik* u svom čl. 2., t. 17. navodi da se pod inspektorom misli na inspektora sigurnosti plovidbe ili ovlaštenog djelatnika ministarstva nadležnog za pomorstvo ili lučke kapetanije. Iako je u ožujku 2008. godine, na temelju čl. 1021., st. 3., alineja 10. *PZ*-a i čl. 51., st. 1., alineja 2. Zakona o sigurnosnoj zaštiti trgovačkih brodova i luka otvorenih za međunarodni promet (N.N., br. 48/04 i 51/04) ministar mora, prometa i infrastrukture donio *Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe* (N.N., br. 38/08), on nije usklađen s rješenjima iz *PZ*-a i Zakona i ne daje mogućnost ovlaštenim osobama Obalne straže obavljanja inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe. Ovaj bi propust trebalo, što prije, ispraviti.

¹⁷⁶ Opširnije vidi: bilješka br. 36. Član Stožera službe za traganje i spašavanje na moru kojeg imenuje ministar obrane pripadnik je Obalne straže (čl. 43., st. 1.).

u skladu s Nacionalnim planom traganja i spašavanja ljudskih života na moru. Sve akcije moraju se poduzimati sukladno međunarodnom pravu¹⁷⁷ i propisima Republike Hrvatske (čl. 33.).¹⁷⁸

U slučajevima spašavanja propisanih *Zakonom o zaštiti i spašavanju* Obalna straža usklađuje svoje akcije zaštite i spašavanja osoba i imovine te uklanjanja drugih posljedica hitnih situacija, nesreća, velikih nesreća i katastrofa¹⁷⁹ s **Državnom upravom za zaštitu i spašavanje**.¹⁸⁰ Obalna straža će, u navedenim situacijama, biti

¹⁷⁷ Najvažnija međunarodna konvencija koja regulira ovo pitanje je **Međunarodna konvencija o traganju i spašavanju iz 1979.** (engl. *International Convention on Maritime Search and Rescue*). Posljednje izmjene datiraju iz 2004. godine (stupile na snagu 1. lipnja 2006.).

¹⁷⁸ Pritom se, prvenstveno, misli na *Zakon o zaštiti i spašavanju* (N.N., br. 174/04, 79/07, 38/09), na, već spomenuti, Nacionalni plan traganja i spašavanja ljudskih života na moru (N.N., br. 164/98) i Pravilnik o načinu suradnje ovlaštenih osoba Obalne straže i tijela nadležnih za traganje i spašavanje na moru te način razmjene informacija potrebnih za njihovo učinkovito i usklađeno djelovanje (N.N., br. 107/09).

¹⁷⁹ Navedene pojmove definira *Zakon o zaštiti i spašavanju* u svom čl. 3. Prema navedenom zakonu **hitna situacija** je svaka situacija u kojoj fizička ili pravna osoba ima neodgodivu potrebu za žurnom pomoći hitnih službi (vatrogasaca, policije, hitne pomoći, medicinskog centra za krizna stanja i slično). **Nesreća** je događaj koji je prouzročen iznenadnim djelovanjem prirodnih sila, tehničko-tehnoloških ili drugih faktora te ugrožava zdravlje ili život ljudi i/ili životinja, odnosno uzrokuje štetu na materijalnim i/ili drugim dobrima i/ili okolišu. **Velika nesreća** je ona nesreća koja svojim mogućim razvojem može poprimiti značajke katastrofe jer, zbog inteziteta i razvoja tijela i službe koje se na području njezina nastanka bave zaštitom i spašavanjem kao redovitom djelatnošću, ne mogu spriječiti širenje ili pravodobno otkloniti posljedice. **Katastrofa** je svaki prirodni ili tehničko-tehnološki događaj koji, na području Republike Hrvatske, opsegom ili intezitetom ili neočekivanošću ugrozi zdravlje ili ljudske živote ili imovinu veće vrijednosti ili okoliš, a čiji nastanak nije moguće spriječiti ili posljedice otkloniti redovitim djelovanjem nadležnih tijela državne uprave i postojećih operativnih snaga zaštite i spašavanja s područja jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na kojem je događaj nastao, neovisno o tome je li proglašena elementarna nepogoda. Katastrofom, u smislu ovog Zakona, smatraju se i posljedice nastale ratnim razaranjem i terorizmom.

¹⁸⁰ Državna uprava za zaštitu i spašavanje je samostalna, strukovna i upravna organizacija u RH koja priprema, planira i rukovodi operativnim snagama te koordinira djelovanje svih sudionika zaštite i spašavanja. Unutar državne uprave za zaštitu i spašavanje djeluju: služba za civilnu zaštitu, služba za vatrogastvo, služba za sustav 112, učilište vatrogastva i zaštite i spašavanja te služba zajedničkih poslova. Njen cilj je ustrojiti i održavati moderan sustav zaštite i spašavanja u RH koji će svim raspoloživim resursima biti sposoban odgovoriti potrebama u zaštiti ljudi, dobara i okoliša u ugrozama, stradanjima i drugim izazovima suvremenog društva, a prema potrebi pružiti pomoć drugim ili primiti pomoć od drugih zemalja. *Uredba o unutarnjem ustrojstvu Državne uprave za zaštitu i spašavanje* (N.N., br. 20/05) uređuje unutarnje ustrojstvo Državne uprave za zaštitu i spašavanje, nazive unutarnjih ustrojstvenih jedinica u sastavu Državne uprave i njihov djelokrug rada, način upravljanja tim jedinicama te okvirni broj državnih službenika i namještenika potreban za obavljanje poslova iz djelokruga rada Državne uprave. Opširnije: www.duzs.hr. Ministar nadležan za obranu donio je, uz suglasnost ministra unutarnjih poslova, *Pravilnik o načinu suradnje ovlaštenih osoba Obalne straže i državne uprave za zaštitu i spašavanje te načinu razmjene informacija potrebnih za njihovo učinkovito i usklađeno djelovanje* (N.N., br. 40/09).

u stalnom kontaktu s Centrom 112 te će postupati sukladno standardnim operativnim postupcima u svezi hitnih situacija, nesreća i prijetnji od nastanka katastrofe.¹⁸¹

3.6. Zaštita morskog okoliša, prirode i kulturne baštine

Republika Hrvatska, kao pomorska i turistička zemlja, ima veliki interes za zaštitom morskog okoliša, prirode i kulturne baštine. Štoviše, zaštita morskog okoliša njena je zakonska obveza propisana *PZ*-om Republike Hrvatske koji u svom čl. 6., st. 3. navodi da Republika Hrvatska štiti, čuva i unapređuje morski okoliš.¹⁸² Obalna straža u ZERP-u obavlja nadzor i zaštitu morskog okoliša,¹⁸³ prirode¹⁸⁴ i

¹⁸¹ Standardne operativne postupke propisuje čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za zaštitu i spašavanje (čl. 35., st. 2.) Tako je, 2005. godine, ravnatelj Državne uprave za zaštitu i spašavanje donio **Pravilnik o standardnim operativnim postupcima jedinstvenog operativno-komunikacijskog centra - Centra 112**, kao i Pravilnik o njegovim izmjenama i dopunama 2006. godine. Tekst vidi: www.duzp.hr. Ovim Pravilnikom uređuje se način zajedničkog djelovanja operativnih snaga (standardni operativni postupak) i Jedinstvenog operativno-komunikacijskog centra (u daljnjem tekstu: Centar 112), postupak za prijenos svih dostupnih informacija u vezi nastanka hitne situacije, nesreće, veće nesreće ili katastrofe nakon zaprimanja informacije preko broja 112, postupak obrade i prosljeđivanja dobivenih informacija operativnim snagama i drugim sudionicima zaštite i spašavanja, najpogodnijim načinom i najbržim sredstvom prijena informacija, te obveze sudionika zaštite i spašavanja prema Centru 112, u cilju organizirane i usklađene provedbe zaštite i spašavanja (čl. 1.).

¹⁸² Republika Hrvatska surađuje s državama u regiji i sudjeluje u radu regionalnih i svjetskih međunarodnih organizacija radi utvrđivanja općih i regionalnih pravila, mjera, preporučene prakse i postupaka sa svrhom suzbijanja, smanjivanja i nadziranja onečišćenja mora i morskog okoliša onečišćivačima iz izvora na kopnu, s brodova, potapanjem, iz zraka ili zrakom i onečišćenja uzrokovanih djelatnostima na morskome dnu i u morskome podzemlju (čl. 6., st. 4. *PZ*-a). Republika Hrvatska potiče regionalnu suradnju, posebice sa državama u susjedstvu, radi donošenja zajedničkih planova hitnog djelovanja u slučajevima nezgoda koje uzrokuju onečišćenje morskog okoliša (čl. 6., st. 5. *PZ*-a). Republika Hrvatska posebnim mjerama štiti osjetljive ekosustave, postojbine vrsta i drugih oblika života u moru koji su rijetki, ugroženi ili kojima prijeti opasnost istrebljenja (čl. 6., st. 6. *PZ*-a).

¹⁸³ Morski okoliš je životni prostor organizama i njihovih zajednica koji je određen karakterističnim fizičkim, kemijskim i biološkim značajkama, a obuhvaća: područja otvorenog mora, riječna ušća (estuarije) te morska obalna područja uključujući unutarnje morske vode, teritorijalno more, dno i podmorje tih prostora. Pod zaštitom morskog okoliša podrazumijeva se skup odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj sprječavanje opasnosti za morski okoliš, sprječavanje nastanka šteta i/ili onečišćavanje morskog okoliša, smanjivanje i/ili otklanjanje šteta nanesenih morskome okolišu te povrat morskog okoliša u stanje prije nastanka štete (čl. 2. **Pravilnika o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnima za zaštitu okoliša – N.N., br. 105/09**).

¹⁸⁴ Prema **Pravilniku o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za zaštitu kulturnih dobara na moru, morskome dnu i podmorju (N.N., br. 56/09) priroda** je sveukupna biološka i krajobrazna raznolikost (čl. 2.).

kulturne baštine,¹⁸⁵ a u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru pruža potporu tijelima nadležnima za nadzor i zaštitu morskog okoliša, prirode i kulturne baštine.¹⁸⁶ Pored toga, Obalna će straža u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru, u suradnji i na zahtjev nadležnih tijela RH, kontrolirati i nadzirati ugroženost biološke i krajobrazne raznolikosti¹⁸⁷ u i izvan zaštićenog područja te opasnosti

¹⁸⁵ Prema prethodno spomenutom pravilniku, kulturna dobra su (čl. 2.):

- pokretne i nepokretne stvari od umjetničkog, povijesnog, paleontološkog, arheološkog, antropološkog i znanstvenog značenja;
- arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svejdoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost;
- nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština i
- zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija u njima.

¹⁸⁶ U tijela nadležna za zaštitu morskog okoliša ubrajamo Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i Agenciju za zaštitu okoliša. Nadzor nad provedbom njihovih zajedničkih aktivnosti provodi Stručno tijelo Koordinacije za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru (čl. 5., st. 2. Pravilnika o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za zaštitu kulturnih dobara na moru, morskom dnu i podmorju). Treba napomenuti da brigu o preventivi onečišćenja mora vode i lučke kapetanije, pomorska policija, a u području ZERP-a i Središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja. Vidi: *Pravilnik o zaštiti morskog okoliša u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu*, N.N., br. 47/08. **Dorothea Čorić – Sandra Debeljak Rukavina**, *Zaštita morskog okoliša u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu Republike Hrvatske*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci*, br. 2., Rijeka, 2008., str. 959. – 974. U tijela nadležna za zaštitu kulturnih dobara spadaju djelatnici ministarstva kulture raspoređeni na radna mjesta u Upravi za zaštitu kulturne baštine i u Upravi za zaštitu prirode, djelatnici javnih ustanova za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode, ustanove za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara, djelatnici Ministarstva mora, prometa i infrastrukture nadležni za davanje suglasnosti glede sigurnosti plovidbe, djelatnici lučkih kapetanija nadležni za praćenje i evidenciju svih prijavljenih aktivnosti u svezi kulturnih dobara na moru, djelatnici pomorske policije Ministarstva unutarnjih poslova.

¹⁸⁷ Biološka raznolikost je sveukupnost svih živućih organizama koji su sastavni dijelovi kopnenih, morskih i drugih vodenih ekosustava i ekoloških kompleksa te uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta te raznolikost ekosustava. Najvažnija međunarodna konvencija koja regulira ovu problematiku jest **Konvencija o biološkoj raznolikosti** iz 1992. god (N.N.-M.U., br. 6/96). Ona je zacrtala novu koncepciju zaštite prirode, proširujući djelatnost na očuvanje sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti i osiguranje održivog korištenja prirodnih dobara. Republika Hrvatska je potvrdila Konvenciju o biološkoj raznolikosti 1996. godine. Kako se stranke Konvencije obvezuju donijeti nacionalne strategije, planove ili programe za zaštitu biološke raznolikosti i održivo korištenje prirodnih dobara, Republika Hrvatska je 1999. godine donijela *Nacionalnu strategiju i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti* (N.N., br. 81/00 – u nastavku NSAP). Nova Strategija je donesena 2008. godine (N.N., br. 143/08). Jedna od najvećih prijetnji biološkoj raznolikosti pojedinog morskog ekosustava su balastne vode. O onečišćenju mora balastnim vodama opširnije: **Dragan Bolanča – Petra Amižić**, *Zaštita morskog okoliša s posebnim osvrtom na Pravilnik o upravljanju i nadzoru balastnim vodama iz 2007. godine*, *Zbornik radova "Teorija i praksa brodogradnje - in memoriam prof. Leopold Sotra"*, Pula, 2008., **Petra Amižić Jelovčić**, *Onečišćenje morskog okoliša balastnim vodama s posebnim osvrtom na Međunarodnu konvenciju*

od onečišćenja mora¹⁸⁸ (čl. 36.). Pri iznenadnom onečišćenju mora,¹⁸⁹ izlivanju ulja,¹⁹⁰ uljnih smjesa, ispuštanju štetnih i opasnih tvari¹⁹¹ te izvanrednim prirodnim

---

o nadzoru i upravljanju brodskim balastnim vodama i talozima iz 2004. godine, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, br. 4., Split, 2008., str. 797. – 810.

¹⁸⁸ More se može onečistiti s kopna, s brodova, s nepomičnih uređaja za istraživanje dna i podmorja, iz zraka, potapanjem i djelatnostima na dnu i podmorju. Kao posebno zastupljenu vrstu onečišćenja mora treba izdvojiti onečišćenje mora s brodova. Najvažnija međunarodna konvencija koja regulira ovo pitanje jest Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja mora s brodova iz 1973. godine, a koja je izmijenjena Protokolom iz 1978. godine (engl. *International Convention for the Prevention of Pollution from Ships – MARPOL 73/78*). Republika Hrvatska stranka je MARPOL konvencije temeljem notifikacije o sukcesiji od 08. listopada 1991. godine, a u svibnju 2005. godine Hrvatski sabor je donio Zakon o potvrđivanju Protokola iz 1997. godine na MARPOL konvenciju (**N.N.-M.U., br. 4/05**).

¹⁸⁹ *Iznenadno onečišćenje mora*: događaj ili niz događaja istog podrijetla koji izaziva ili može izazvati ispuštanje ulja i/ili smjese ulja, opasnih i štetnih tvari i koji predstavlja ili može predstavljati opasnost za morski okoliš ili obalu, te koji zahtijeva djelovanje u slučaju opasnosti ili drugo trenutnačno reagiranje (čl. 1., t. 6. *Plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora* (**N.N., br. 92/08** – u nastavku – **Plan intervencija**).

¹⁹⁰ Prema čl. 1., t. 5. *Međunarodne konvencije o građanskoj odgovornosti za štetu zbog onečišćenja uljem* (engl. *Civil Liability Convention* – u nastavku **CLC**) ulje označava sva postojana ulja, posebice sirovu naftu, gorivo ulje, teško dizelsko ulje, mazivo ulje i kitovo ulje, bez obzira na to prevozi li se na brodu kao teret ili kao gorivo za pogon takvog broda. Tekst Konvencije vidi: **Vinko Hlača – Gordan Stanković, Pravo zaštite morskog okoliša**, Rijeka, 1997., str. 98. – 104. Termin postojana ulja vezan je za njihovo isparavanje. Nepostojana ulja isparavaju vrlo brzo i na morskoj površini ne ostavljaju trag. U praksi ih nazivaju čistim ili bijelim uljima (engl. *clean or white oil*). Za razliku od njih, postojana ulja ispravaju sporije i nakon ispravanja ostavljaju štetan trag. Zbog toga se često nazivaju prljavim uljima (engl. *heavy or dirty oil*). Velike količine ulja dnevno se prevoze svjetskim morima. Ta činjenica jest razlog što se onečišćenju mora uljem pridaje najveća pozornost. Najvažnije međunarodne konvencije kojima je normirana ova problematika su već spomenuta CLC konvencija iz 1969. godine i *Međunarodna konvencija o osnivanju Međunarodnog fonda za naknadu štete zbog onečišćenja mora uljem* iz 1971. godine (engl. *International Convention on the establishment of an International Fund for Compensation for Oil Pollution Damage* – u nastavku **Konvencija o Fondu**). Konvencije su izmijenjene Protokolima iz 1976., 1984. i 1992. godine. Opširnije: **Dorothea Ćorić, Međunarodni sustav odgovornosti i naknade štete zbog onečišćenja mora uljem**, Zagreb, 2002., str. 1. – 12.

¹⁹¹ Opasne tvari možemo podijeliti na:

- a) eksplozive,
- b) plinove,
- c) zapaljive tekućine,
- d) zapaljiva čvrsta tijela; zapaljiva čvrsta tijela ili tvari koje su sklone samozapaljenju; zapaljiva čvrsta tijela ili tvari koje u dodiru s vodom ispuštaju zapaljive plinove,
- e) tvari koje oksidiraju; organski peroksidi,
- f) otrovne (zagušljive) tvari; zarazne tvari,
- g) radioaktivne tvari,
- h) tvari koje nagrízaju ili korozivne tvari,
- i) razne opasne tvari.

katastrofama, Obalna straža postupa u skladu s *Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora* u RH (čl. 37.).¹⁹² Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora je dokument održivog razvitka i zaštite okoliša kojim se utvrđuju postupci i mjere za predviđanje, sprječavanje, ograničavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja mora i na izvanredne prirodne događaje u moru radi zaštite morskog okoliša. Usklađen je s međunarodnim ugovorima iz područja zaštite morskog okoliša¹⁹³ čija je stranka Republika Hrvatska.¹⁹⁴ Način suradnje Obalne straže s tijelima nadležnim za nadzor iznenadnog onečišćenja na moru¹⁹⁵ propisan je *Pravilnikom o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnima za nadzor iznenadnog onečišćenja na moru*¹⁹⁶.

U okviru obavljanja poslova iz svoje nadležnosti vezanih za ispunjenje zadaće zaštite morskog okoliša, prirode i kulturne baštine, Obalna straža surađuje s raznim

---

Klasifikacija opasnih tvari potječe iz Međunarodne konvencije o zaštiti ljudskog života na moru (SOLAS). Ista podjela je preuzeta i u **Međunarodnom pomorskom kodeksu za prijevoz opasnih tvari** (engl. *International Maritime Dangerous Goods Code – IMDG Code*) koji je pojedine klase opasnog tereta detaljnije regulirao. Pogledati: **Amižić, P.**, o.c., str. 27. – 30.

¹⁹² Pripadnik Obalne straže član je Stožera za provedbu Plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u RH i to kao predstavnik Ministarstva obrane.

¹⁹³ U navedene propise ubrajaju se: *Konvencija o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja* (N.N.-M.U., br. 12/93), *Izmjena Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja* (N.N.-M.U., br. 17/98), *Protokol o suradnji u sprječavanju onečišćenja s brodova, u slučajevima opasnosti, u suzbijanju onečišćenja Sredozemnog mora* (N.N.-M.U., br. 12/03), *Zakon o potvrđivanju Sporazuma o Subregionalnom planu intervencija za sprječavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja Jadranskog mora većih razmjera* (N.N., br. 7/08). Propisi o zaštiti morskog okoliša mogu se, između ostalog, podijeliti i prema ranije spomenutim ishodištima onečišćenja. Tada se razlikuju propisi koji normiraju onečišćenje učinjeno s kopna, s brodova, s nepomičnih uređaja za istraživanje dna i podmorja, iz zraka, potapanjem i djelatnostima na dnu i podmorju. Više: **Hlača, V. – Stanković, G.**, o.c., str. 9.

¹⁹⁴ Plan intervencija se primjenjuje kod iznenadnog onečišćenja mora uljem i/ili smjesom ulja razmjera većeg od 2000 m³, opasnim i štetnim tvarima, te kod izvanrednih prirodnih događaja u moru. Za onečišćenja uljem i/ili smjesom ulja razmjera manjeg od 2000 m³, za manji opseg i jačinu izvanrednog prirodnog događaja u moru primjenjuje se županijski plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora koji, uz prethodnu suglasnost središnjeg tijela državne uprave za zaštitu okoliša, donosi predstavničko tijelo županije. Plan intervencija ne primjenjuje se u slučaju radioaktivnog onečišćenja (čl. 1. Plana intervencija).

¹⁹⁵ Tijela nadležna za nadzor iznenadnog onečišćenja na moru su: Stožer za provedbu Plana intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora, Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru i županijski operativni centri u skladu s Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (čl. 1., st. 2. *Pravilnika o suradnji obalne straže s tijelima nadležnima za nadzor iznenadnog onečišćenja na moru*).

¹⁹⁶ Tekst vidi: N.N., br. 153/09

tijelima:¹⁹⁷

- u suradnji s nadležnim tijelima ministarstava nadležnih za pomorstvo, gospodarstvo, znanost, zaštitu prirode i zaštitu okoliša nadzire znanstvena i tehnološka istraživanja, ispitivanja, fotografiranja i mjerenja mora i podmorja (čl. 38., st. 1.);
- u suradnji s nadležnim tijelima ministarstva nadležnog za kulturu nadzire arheološka istraživanja u skladu s međunarodnim pravom i propisima RH (čl. 38., st. 2.);
- u suradnji s nadležnim ministarstvima kontrolira i nadzire zaštitu, iskorištavanje, očuvanje i gospodarenje živog i neživog prirodnog bogatstva u moru i podmorju (čl. 38., st. 3.);
- u epikontinentskom pojasu, u suradnji s nadležnim tijelima nadzire gradnju, rad i uporabu umjetnih otoka, uređaja i naprava na moru i podmorju (čl. 38., st. 4.).

3.7. Nadzor morskog ribarstva

Ribarstvo, uz turizam i poljoprivredu, predstavlja glavni izvor prihoda priobalnih, a posebice otočnih zajednica. Zakonodavni okvir ribarstva u Republici Hrvatskoj obuhvaća djelatnosti ulova i uzgoja ribe u morskoj i slatkoj vodi. Temeljni propis koji regulira ulov i uzgoj ribe u morskoj vodi jest **Zakon o morskome ribarstvu**¹⁹⁸,

---

¹⁹⁷ Ministar nadležan za obranu, uz suglasnost nadležnih ministara, propisat će ovlasti i postupak inspekcijuskog nadzora nad provedbom propisa koji će obavljati ovlaštene osobe Obalne straže, način suradnje ovlaštenih osoba Obalne straže i tijela državne uprave nadležnih za pomorstvo, gospodarstvo, znanost, kulturu, zaštitu okoliša odnosno zaštitu prirode, način razmjene informacija potrebnih za njihovo učinkovito i usklađeno djelovanje (čl. 39.). *Zakon* u svom čl. 45. obvezuje ministra obrane na donošenje odnosnih pravilnika u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu *Zakona*. Navedeni pravilnici su doneseni, ali sa velikim zakašnjenjem s obzirom da je rok za njihovo donošenje istekao 1. svibnja 2008. godine. Tako je *Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za nadzor istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina, nafte i prirodnog plina* (N.N., br. 40/09) donijet, uz suglasnost ministra nadležnog za gospodarstvo, 01. travnja 2009. godine. Nakon njega, 23. svibnja 2009. godine, uz suglasnost ministra nadležnog za kulturu i zaštitu prirode, donijet je *Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za zaštitu kulturnih dobara na moru, morskome dnu i podmorju*. Ministar obrane donio je, 17. lipnja 2009. godine, uz suglasnost ministra nadležnog za znanost, *Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za nadzor znanstvenih istraživanja na moru* (N.N., br. 69/09). Naposljetku, 04. rujna 2009. godine donijet je, uz suglasnost ministra nadležnog za zaštitu okoliša, *Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za zaštitu okoliša*, da bi koncem godine, 21. prosinca 2009. godine bio donesen *Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za nadzor iznenadnog onečišćenja na moru*. *Pravilnik* je donijet u suglasnosti s ministrom nadležnim za pomorstvo. Svi pravilnici su stupili na snagu osmog dana od dana njihove objave u Narodnim novinama.

¹⁹⁸ N.N., br. 46/97, 48/05, 56/10.

koji je nadopunjen nizom podzakonskih akata.¹⁹⁹ *Zakon o morskom ribarstvu* donosi osnovne odredbe vezane za obavljanje djelatnosti gospodarskog,²⁰⁰ malog,²⁰¹ rekreacijskog²⁰² i športskog ribolova,²⁰³ uvjete izdavanja dozvola²⁰⁴ i povlastica²⁰⁵ za obavljanje ribolova i uzgoja, te kaznene odredbe za prekršaje pojedinih dijelova *Zakona o morskom ribolovu*.²⁰⁶ Morsko ribarstvo je gospodarenje obnovljivim biološkim bogatstvima mora, a obuhvaća zaštitu, ribolov i uzgoj riba²⁰⁷ i drugih morskih organizama (čl. 1., st. 1. *Zakona o morskom ribarstvu*).²⁰⁸

¹⁹⁹ Najznačajniji podzakonski akt na temelju *Zakona o morskom ribarstvu* je *Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru* (N.N., br. 06/06, 46/06, 66/07, 121/08, 146/08) koji donosi niz odredbi o vrsti i količini alata za pojedini segment gospodarskog ribolova, kao i odredbe o redoslijedu i uvjetima obavljanja ribolova. Valja posebno istaknuti i *Naredbu o zaštiti riba i drugih morskih organizama* (N.N., br. 101/02) koja propisuje minimalne veličine morskih organizama koje se smiju loviti i stavljati u promet u Republici Hrvatskoj te vrijeme lovostaja za pojedine vste. Temeljem ove naredbe donesen je *Pravilnik o kriterijima za utvrđivanje naknade šteta počinjenih ribama i drugim morskim organizmima* (N.N., br. 101/02). Također, od iznimne važnosti za mali i rekreacijski ribolov su *Pravilnik o ribolovnim alatima i opremi za mali ribolov* (N.N., br. 05/02, 29/02, 125/07) i *Pravilnik o rekreacijskom ribolovu na moru* (N.N., br. 137/05).

²⁰⁰ Gospodarski ribolov jest djelatnost lova i sakupljanja zbog stjecanja dobiti (čl. 3., t. 2. *Zakona o morskom ribarstvu*).

²⁰¹ Mali ribolov jest lov riba i drugih morskih organizama samo za osobne potrebe (čl. 3., t. 3. *Zakona o morskom ribarstvu*).

²⁰² Rekreacijski ribolov jest lov riba i drugih morskih organizama u svrhu rekreacije (čl. 3., t. 4a. *Zakona o morskom ribarstvu*).

²⁰³ Športski ribolov jest lov riba i drugih morskih organizama u svrhu športa (čl. 3., toč. 4. *Zakona o morskom ribarstvu*). Vidi: *Pravilnik o športskom ribolovu na moru* (N.N., br. 137/05)

²⁰⁴ Dozvola je ovlaštenje na temelju kojeg fizička osoba smije obavljati športski ribolov ili rekreacijski ribolov (čl. 3., t. 20. *Zakona o morskom ribarstvu*).

²⁰⁵ *Povlastica* jest ovlaštenje na temelju kojeg pravne ili fizičke osobe smiju obavljati gospodarsku djelatnost ribolova ili uzgoja (čl. 3., t. 18. *Zakona o morskom ribarstvu*). U Republici Hrvatskoj postoji oko 3 500 ovlaštenika povlastice za gospodarski ribolov čiji je ukupan ulov u 2008. godini iznosio 49 011 tona. Čak 85% ukupnog ulova otpada na ulov plave ribe, a ostatak na ulov pridnenih vrsta riba i drugih morskih organizama. www.mps.hr

²⁰⁶ U pripremi je novi *Zakon o morskom ribarstvu*, stupanjem kojeg na snagu bi prestao važiti postojeći, osim odredbi koje se odnose na mali ribolov koje važe do 31. prosinca 2014. godine i čl. 73. koji važi do dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji (čl. 73.: *Domaća pravna osoba čiji je osnivač strana pravna ili fizička osoba ne smije obavljati ribolov u ribolovnom moru Republike Hrvatske*). Tekst novog *Zakona* izazvao je veliko nezadovoljstvo među sportskim ribolovcima koji smatraju da će se donošenjem podzakonskih akata, temeljem novog *Zakona*, značajno ograničiti, ako ne i u potpunosti zabraniti, sportski i rekreacijski ribolov. Tekst konačnog prijedloga novog *Zakona o morskom ribarstvu* pogledati: www.sanpjero.hr.

²⁰⁷ Uzgoj riba jest gospodarska djelatnost kontrolirane reprodukcije i uzgajanja riba i drugih morskih organizama (čl. 3., t. 7. *Zakona o morskom ribarstvu*).

²⁰⁸ Ribe i drugi morski organizmi u ribolovnom moru obnovljivi su dijelovi prirode od interesa za Re-

Ribolov je dozvoljen u ribolovnom moru koje predstavlja morski prostor nad kojim Republika Hrvatska ima suverenost odnosno suverena prava i jurisdikciju u skladu s međunarodnim pravom, a sastoji se od unutrašnjeg ribolovnog mora i vanjskog ribolovnog mora²⁰⁹ koje obuhvaća područje teritorijalnog mora Republike Hrvatske, te zaštićeni ekološko-ribolovni pojas Republike Hrvatske, odnosno gospodarski pojas Republike Hrvatske (čl. 3., t. 11. *Zakona o morskom ribarstvu*). Kako bi se obavljanje ribolova, uzgoja i prometa ribom i drugim morskim organizmima odvijalo u skladu s odredbama važećih propisa iz ove oblasti, nužno je provoditi nadzor nad spomenutim djelatnostima. Obalna straža, u suradnji s tijelom nadležnim za morsko ribarstvo, u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu obavlja nadzor i zaštitu morskog ribarstva, a u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru pruža potporu tijelima nadležnim za nadzor morskog ribarstva u skladu s međunarodnim pravom i propisima RH o morskom ribarstvu.²¹⁰ Kako bi se suradnja ovlaštenih osoba Obalne straže i tijela nadležnih za morsko ribarstvo odvijala na zadovoljavajući način, ovaj Zakon je zadužio u svom čl. 40. ministra obrane da, uz suglasnost ministra nadležnog za morsko ribarstvo, donese odgovarajući propis kojim će način navedene suradnje biti pravno reguliran.²¹¹

ZAKLJUČAK

Mnoge sigurnosne ugroze koje potencijalno prijete obalnim državama zahtijevaju potpuno novi način organizacije djelovanja na moru u cilju pravodobnog i efikasnog odgovora na prijetnje moru i s mora. Najčešće ustrojen oblik sustava nadzora i zaštite nacionalnog mora obalne države predstavlja obalna straža.

---

publiku Hrvatsku i imaju njezinu osobitu zaštitu koja se provodi sukladno odredbama ovog Zakona (čl. 1., st. 2. Zakona o morskom ribarstvu). Osim u posebno zaštićenim dijelovima prirode, mogu se loviti, sakupljati i uzgajati pod uvjetima utvrđenim ovim zakonom i propisima donesenim na temelju njega (čl. 2. Zakona o morskom ribarstvu).

²⁰⁹ Granicu između unutrašnjeg ribolovnog mora i vanjskog ribolovnog mora, kao i granice ribolovnih zona odredit će ministar ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (čl. 4. Zakona o morskom ribarstvu). Ribolovna zona jest dio ribolovnog područja, a ribolovno područje jest geografski omeđen dio ribolovnog mora koji predstavlja biološku, hidrografsku i gospodarsku cjelinu.

²¹⁰ Čl. 61., st. 3. Zakona o morskom ribarstvu propisuje da *inspekcijski nadzor nad provedbom odredbi ovog Zakona i propisa donesenih na temelju njega na području ribolovnog mora provode inspektori sigurnosti plovidbe Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, te policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova*.

²¹¹ Iako ga čl. 45. ZOS-a obvezuje da, u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog Zakona, uz suglasnost ministra nadležnog za morsko ribarstvo, donese *Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za morsko ribarstvo*, ministar obrane ga još nije donio.

U Republici Hrvatskoj se početkom 1990-ih godina prvi put pojavila ideja o novoj organizaciji pomorsko upravne službe u sklopu obalne straže. Međutim, bilo je potrebno više od deset godina da se prijedlozi o osnivanju obalne straže konkretiziraju. Odlukom Vlade Republike Hrvatske iz kolovoza 2004. godine osnovana je *Koordinacija Vlade Republike Hrvatske za usklađivanje obavljanja poslova nadzora i zaštite unutrašnjih morskih voda, teritorijalnog mora i zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske*. Koordinacija, u sklopu koje se obavljaju poslovi obalne straže, a u koju je uključeno osam ministarstava, počela je s praktičnim djelovanjem u listopadu 2004. godine. Iste godine, donesen je i novi *Pomorski zakonik* Republike Hrvatske koji nije propisao djelokrug rada Obalne straže već se zadržao samo na općoj odredbi da će se donošenjem *Zakona o Obalnoj straži* utvrditi poslovi i zadaci iz *Pomorskog zakonika* koje će obavljati obalna straža. Obalna straža Republike Hrvatske osnovana je, napokon, 2007. godine donošenjem *Zakona o Obalnoj straži*.

Obalna straža sastavni je dio Hrvatske ratne mornarice, a sastoji se od zapovjedništva i dva divizijuna. Zapovjednik Obalne straže časnik je HRM-a, dok joj pripadnike sačinjavaju časnici, dočasnici i mornari/vojnici te državni službenici i namještenici Oružanih snaga RH raspoređeni na dužnosti u Obalnu stražu. Obalna straža ima svoju zastavu i službeni znak koji se ističe na svim plovilima, zrakoplovima, vozilima i drugim objektima Obalne straže.

Suradnju Obalne straže i drugih tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru usmjerava i nadzire Središnja koordinacija za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru. Sačinjavaju je predstavnici ministarstava nadležnih za obranu, pomorstvo, unutarnje poslove, morsko ribarstvo, zaštitu okoliša, gospodarstvo, financije, vanjske poslove, kulturu, pravosuđe te ravnatelj Državne uprave za zaštitu i spašavanje, glavni inspektor Državnog inspektorata, ravnatelj policije, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga, zapovjednik HRM-a i zapovjednik Obalne straže. Središnja koordinacija daje smjernice za izradu Godišnjeg plana zajedničkih aktivnosti i posebnih planova nadzora i zaštite interesa RH na moru, donosi spomenuti Godišnji plan, podnosi godišnje izvješće Vladi RH o provedbi utvrđene politike te predlaže mjere za unaprjeđenje stanja sigurnosti i zaštite morskog prostora pod jurisdikcijom RH. Koordinacija ima svoje Stručno tijelo koje prikuplja i raščlanjuje izvješća i druge podatke o stanju sigurnosti i zaštiti morskih prostora pod jurisdikcijom RH te priprema izvješća, planove, smjernice i druge materijale za rad Središnje koordinacije.

Obalna straža predstavlja glavno sredstvo zaštite suverenih prava u ZERP-u, epikontinentskom pojasu i otvorenom moru, dok u području obalnog mora RH pruža pomoć lučkim kapetanijama, pomorskoj policiji i HRM, u zaštiti suverenosti, te raznih prava i interesa RH, ukoliko se to pokaže potrebitim. U njene temeljne zadaće ubrajaju se zaštita suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije Republike Hrvatske; suzbijanje i sprječavanje terorizma, organiziranog međunarodnog kriminala i širenja

oružja za masovno uništenje; suzbijanje piratstva i drugih oblika korištenja otvorenog mora u nemiroljubive svrhe; sigurnost plovidbe; traganje i spašavanje; zaštita morskog okoliša, prirode i kulturne baštine i nadzor morskog ribarstva.

Kako bi se ovlasti i način rada Obalne straže preciznije normirao, te kako bi, uostalom, ona što kvalitetnije u praksi obavljala poslove koji su joj dani u nadležnost, donesen je čitav niz pravilnika. Iako je *Zakon o Obalnoj straži* obvezao ministra obrane na njihovo donošenje u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu spomenutog Zakona, Pravilnici su doneseni s određenim zakašnjenjem što je, zasigurno, pridonijelo činjenici da funkcija Obalna staže u praksi nije u potpunosti zaživjela. Dosadašnje iskustvo ukazalo je, također, na neke nedostake postojećih relevantnih propisa poput neusklađenosti postojećih zakonskih propisa (npr. kod ovlaštenih osoba za obavljanje inspeksijskih poslova sigurnosti) te, s druge strane, nepostojanja preciznog normiranja pojedinih poslova koje je Obalna straža dužna obavljati. Naime, još preostaje donošenje četiri Pravilnika temeljem *Zakona o Obalnoj staži*. Za očekivati je da će se postojeća situacija njihovim donošenjem značajno poboljšati, kao i da će, u međuvremenu, stečeno iskustvo u praksi pokazati koje je korake još potrebno poduzeti kako bi Obalna straža, i u teoriji i u praksi, postala, uistinu, naše najučinkovitije sredstvo u borbi protiv svih vrsta ugroza koje prijete Republici Hrvatskoj na Jadranskom moru.

LITERATURA

Knjige i članci

1. **Amižić, P.** : *Pomorski prijevoz nuklearnih tvari*, doktorska disertacija, Split, 2007.
2. **Amižić Jelovčić, P.:** Onečišćenje morskog okoliša balastnim vodama s posebnim osvrtom na Međunarodnu konvenciju o nadzoru i upravljanju brodskim balastnim vodama i talozima iz 2004. godine, *Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu*, br. 4., Split, 2008.
3. **Andrassy-Bakotić-Vukas:** *Međunarodno pravo I*, Zagreb, 1988.
4. **Antoliš, K.:** Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma, *Policija i sigurnost*, Zagreb, god. 18., br. 1., 2009.
5. **Bačić, F.- Pavlović, Š.:** *Komentar Kaznenog zakona*, Organizator, Zagreb, 2004.
6. **Bakavić, I.:** *Model funkcionalne integracije subjekata u zaštiti interesa Republike Hrvatske na moru*, Zagreb, 2004.

7. **Barić-Punda, V.- Juras, D.:** Pravo progona u propisima Republike Hrvatske i praksi Ministarstva unutarnjih poslova od 1990. do 2002. god., *Poredbeno pomorsko pravo*, Jadranski zavod, Zagreb, god. 43., br. 158., 2004.
8. **Barić-Punda, V. – Rudolf, D. ml.:** *Pravo mora; dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari*, Split, 2007.
9. **Bokan, S. – Čižmek, A – Ilijaš, B. – Jukić, I. – Orehovec, Z. – Radaljš, Ž.:** *Oružja za masovno uništenje (nuklearno, kemijsko, biološko i toksinsko oružje)*, Zagreb, 2004.
10. **Bolanča, D. – Amižić, P.:** Zaštita morskog okoliša s posebnim osvrtom na Pravilnik o upravljanju i nadzoru balastnim vodama iz 2007. godine, *Zbornik radova "Teorija i praksa brodogradnje – in memoriam prof. Leopold Sorta"*, Pula, 2008.
11. **Bolanča, D.:** *Pravni status morskih luka kao pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj*, Split, 2003.
12. **Bolanča, D. – Naprta, R.:** *More naše plavo – Sigurnost plovidbe*, Zbirka propisa, Zagreb-Split, 2009.
13. **Čorić, D. – Debeljak-Rukavina, S.:** Zaštita morskog okoliša u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu Republike Hrvatske, *Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci*, br. 2, Rijeka, 2008.
14. **Crnić, I.:** *Odgovornost države za štetu*, Novi informator, Zagreb, 2007.
15. **Čuljak, K.:** *Obalna straža kao sastavnica HRM-a u zaštiti nacionalnih interesa RH na moru*, Zagreb, 2006.
16. **Čorić, D.:** *Međunarodni sustav odgovornosti i naknade štete zbog onečišćenja mora uljem*, Zagreb, 2002.
17. **Degan, V. Đ.:** *Međunarodno pravo mora*, Rijeka, 2002.
18. **Degan, V. Đ.:** *Međunarodno pravo mora u miru i u oružanim sukobima*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2002.
19. **Degan, V. Đ. - Pavišić, B.:** *Međunarodno kazneno pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2005.
20. **Doležal, D.:** *Prevenција trgovanja ljudima*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci*, Rijeka, br. 2., 2007.
21. **Dominis, Ž.:** *Nestanak instituta otvorenog mora u Jadranu*, *Naše more*, br. 53 (5-6), 2006.
22. **Hlača, V. – Stanković, G.:** *Pravo zaštite morskog okoliša*, Rijeka, 1997.
23. **Garačić, A.:** *Kazneni zakon u sudskoj praksi, posebni dio*, Organizator, Zagreb, 2006.
24. **Grabovac, I.:** *Enciklopedija pojmova pomorskog prava*, Književni krug, Split, 1991.
25. **Grabovac, I.:** *Plovidbeno pravo Republike Hrvatske*, Književni krug, Split, 2003.

26. **Grabovac, I. – Petrinović, R.:** *Pomorsko pravo – pomorsko javno, upravno i radno pravo*, Split, 2006.
27. **Grozđanić, V. – Marissabell, Š.:** *Uvod u kazneno pravo, opći dio*, Organizator, Zagreb, 2009.
28. **Horvatić, Ž.:** *Rječnik kaznenog prava*, Masmedia, Zagreb, 2002.
29. **Horvatić, Ž., Šeparović, Z. i dr.:** *Kazneno pravo, posebni dio*, Masmedia, Zagreb, 1999.
30. **Jukić, T.:** *Nadzor i zaštita prava i interesa Republike Hrvatske na Jadranskom moru*, magistarski rad, Pravni fakultet u Splitu, Split, 2007.
31. **Kardum, Z.:** *Zaštita interesa Republike Hrvatske na Jadranu*, *Hrvatski vojnik*, br. 100/2003, Zagreb, 2003.
32. **Kezić, V.:** *Komplementarno motrenje Jadrana mrežama “more” i “obala”*, *Hrvatski vojnik* – Internet izdanje, br. 1., 2004.
33. **Komadina, P.:** *Obalna straža Republike Hrvatske – odgovor na nove izazove*, HAZU – okrugli stol, Zagreb, 2003.
34. **Milošević Puj, B. – Petrinović, R.:** *Pomorsko pravo za jahte i brodice*, Split, 2008.
35. **Ogorec, M.:** *Novi oblici ugroza nacionalne sigurnosti u percepciji hrvatskih građana*, *Društvena istraživanja*, Zagreb, br. 3/2009.
36. **Pavišić, B.:** *Komentar Zakona o kaznenom postupku*, Naklada, Zadar, 2007.
37. **Pavišić, B. - Grozđanić, V. - Veić, P.:** *Komentar Kaznenog zakona*, Narodne novine, Zagreb, 2007.
38. **Petrinović, R. – Mandić, N.:** *Pravni položaj lučke kapetanije u pomorskopravnom pravu Republike Hrvatske*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu*, br. 1/2006, Split, 2006.
39. **Primorac, D.:** *Kaznena djela protiv sigurnosti pomorskog prometa*, doktorska disertacija, Split, 2007.
40. **Rudolf, D.:** *Konvencija o pravu mora (1982.)*, Književni krug, Split, 1986.
41. **Rudolf, D.:** *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Split, 1989.
42. **Spicijarić, I.:** *Sprječavanje krijumčarenja oružja za masovno uništenje prekomorskim putem*, *Hrvatski vojnik* – Internet izdanje, br. 42. – 43., 2005.
43. **Učur, M. Đ.:** *Radnopravni status pomoraca*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2003.
44. **Urlić, A.:** *Obalna straža Republike Hrvatske*, *Hrvatski vojnik*, br. 256., rujan 2009.

Propisi

1. Pomorski zakonik, **N.N., br. 181/04, 76/07, 146/08.**
2. Zakon o obalnoj straži, **N.N., br. 109/07.**
3. Zakon o morskom ribarstvu, **N.N., br. 46/97, 48/05, 56/10.**
4. Zakon o lučkim kapetanijama, **N.N., br. 124/97.**
5. Zakon o službi u Oružanim snagama, **N.N., br. 33/02, 58/02, 175/03, 136/04, 16/07.**
6. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, **N.N., br. 158/03.**
7. Zakon o Plovputu, **N.N., br. 73/97.**
8. Zakon o zaštiti i spašavanju, **N.N., br. 174/04, 79/07.**
9. Zakon o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka, **N.N., br. 124/09.**
10. Kazneni zakon, **N.N., br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08.**
11. Zakon o kaznenom postupku, **N.N., br. 152/08, 76/09.**
12. Zakon o oružju, **N.N., br. 63/07, 146/08.**
13. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, **N.N., br. 76/09.**
14. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Sjedinjenih Američkih Država o suradnji na području sprječavanja širenja oružja za masovno uništavanje te promicanju obrambenih i vojnih odnosa, **N.N. – M.U., br. 12/03.**
15. Zakon o prekršajima, **N.N., br. 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04.**
16. Zakon o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima, posebice žena i djece te Protokola protiv trgovanja migranata kopnom, morem i zrakom, kojima se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta, **N.N. – M.U., br. 14/02, 11/04.**
17. Zakon o potvrđivanju Konvencije o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti pomorske plovidbe iz 1988. god. i Protokola o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti nepokretnih platformi smještenih iznad epikontinentalnog pojasa iz 1988. god., **N.N. – M.U., br. 4/05.**
18. Zakon o potvrđivanju Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, **N.N. – M.U., br. 11/04.**
19. Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, **N.N., br. 107/01, 87/02, 163/03, 141/04, 40/07.**
20. Zakon o unutarnjim poslovima, **N.N., br. 29/91, 73/91, 19/92, 33/92, 76/94, 161/98, 53/00.**

21. Pravilnik o načinu policijskog postupanja, **N.N., br. 81/03.**
22. Odluka o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, **N.N., br. 157/03.**
23. Odluka o dopuni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, **N.N., br. 77/04.**
24. Odluka o izmjeni i dopunama Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, **N.N., br. 138/06.**
25. Odluka o izmjeni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, **N.N., br. 31/08.**
26. Konvencija o epikontinentskom pojasu iz 1958. godine, **N.N. – M.U., br. 12/94.**
27. Konvencija UN-a o pravu mora, **N.N. – M.U., br. 11 /95.**
28. Nacionalni plan traganja i spašavanja ljudskih života na moru, **N.N., br. 164/98.**
29. Pravilnik o zaštiti morskog okoliša u zaštićenom ekološko- ribolovnom pojasu, **N.N., br. 47/08.**
30. Pravilnik o načinu suradnje ovlaštenih osoba Obalne straže i tijela nadležnih za traganje i spašavanje na moru te način razmjene informacija potrebnih za njihovo učinkovito i usklađeno djelovanje, **N.N., br. 107/09.**
31. Pravilnik o načinu stjecanja statusa ovlaštene osobe obalne straže, **N.N., br. 133/08.**
32. Pravilnik o zastavi obalne straže, službenom znaku, službenoj iskaznici i službenim odorama pripadnika Obalne straže, **N.N., br. 56/09.**
33. Pravilnik o primjeni mjera i sredstava prisile, zaustavljanju i pregledu sumnjivog plovila, uzapćenju plovila, privremenom zadržavanju osoba, službenim evidencijama i drugim radnjama potrebnim za pokretanje postupka protiv prekršitelja propisa, **N.N., br. 153/09.**
34. Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru, **N.N., br. 6/06, 46/06, 66/07, 121/08, 146/08.**
35. Pravilnik o kriterijima za utvrđivanje naknade šteta počinjenih ribama i drugim morskim organizmima, **N.N., br. 101/02.**
36. Pravilnik o ribolovnim alatima i opremi za mali ribolov, **N.N., br. 05/02, 29/02, 125/07.**
37. Pravilnik o rekreacijskom ribolovu na moru, **N.N., br. 137/05.**
38. Pravilnik o šprtskom ribolovu na moru, **N.N., br. 137/05.**
39. Naredba o zaštiti riba i drugih morskih organizama, **N.N., br. 101/02.**
40. Odluka o osnivanju Koordinacije Vlade Republike Hrvatske za usklađivanje obavljanja poslova nadzora i zaštite unutrašnjih morskih voda, teritorijalnog mora i zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske, 27. kolovoza 2004. godine.

41. Uredba o standardima koje moraju zadovoljavati plovila obalne straže i plovila koja sudjeluju u provedbi planova područnih jedinica koordinacije, **N.N., br. 77/08.**
42. Uredba o organizaciji i načinu rada Središnje koordinacije, stručnog tijela i područnih jedinica koordinacije tijela nadležnih za nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru, **N.N., br. 77/08.**
43. Pravilnik o obavljanju inspeksijskog nadzora, **N.N., br. 127/05, 38/08.**
44. Pravilnik o uvjetima i načinu prijevoza životinja, **N.N., br. 110/05.**
45. Uredba o unutarnjem ustrojstvu Državne uprave za zaštitu i spašavanje, **N.N., br. 20/05.**
46. Pravilnik o načinu suradnje ovlaštenih osoba Obalne straže i državne uprave za zaštitu i spašavanje te načinu razmjene informacija potrebnih za njihovo učinkovito i usklađeno djelovanje, **N.N., br. 40/09.**
47. Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za nadzor istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina, nafte i prirodnog plina, **N.N., br. 40/09.**
48. Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za zaštitu kulturnih dobara na moru, morskom dnu i podmorju, **N.N., br. 56/09.**
49. Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za nadzor znanstvenih istraživanja na moru, **N.N., br. 69/09.**
50. Pravilnik o suradnji Obalne straže s tijelima nadležnim za zaštitu okoliša, **N.N., br. 105/09.**
51. Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora, **N.N., br. 92/08.**
52. Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, **N.N., br. 81/99, 143/08.**
53. Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma, **N.N., br. 139/08.**
54. Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 2002/59/EZ od 27. lipnja 2002. o uspostavljanju sustava nadzora i upravljanja pomorskog prometa s pridruženim informacijskim sustavom Zajednice i o ukidanju Direktive Vijeća 93/75/EEZ.

www IZVORI

www.osrh.hr

www.sabor.hr

www.mmpi.hr

www.poslovni.hr/Content/PrintArticle.aspx?Id=87920

www.duzs.hr

www.imo.org

www.mps.hr

www.sanpjero.hr

Summary:

**LEGAL ASPECT OF ORGANIZATION AND DOMAIN OF WORK
OF CROATIAN COAST GUARD WITH A SPECIAL REFERENCE
TO THE COAST GUARD LAW**

An idea about establishing new maritime- administrative body in a shape of Coast Guard in the Republic of Croatia was born during the early 90-es of the last century. However, more than a decade has passed since proposals concerning its foundation became concrete. Finally, in October 2007, Croatian Parliament adopted Coast Guard Law which determined organization and domain of work of Croatian Coast Guard, as well as its authority, tasks and assignments. The Law came into force on November, 1 2007. According to this Law, fundamental tasks and assignments of a Coast Guard are protection of sovereign rights and implementation of jurisdiction of the Republic of Croatia in Protected Ecological- Fishing Zone, Continental shelf and High seas, while in Internal sea and Territorial sea Coast Guard gives support to other authorized bodies of government administration in execution of the Law and other regulation under its competence in conformity with this Law. Coast Guard Law prescribes enacting a great number of ordinances and statutes with the purpose of detailed regulation of Coast Guard's organization and domain of work. Although with delay, majority of those rules are introduced.

Key words: *organization of the Coast Guard, domain of work of the Coast Guard.*